

2.9 Puistopariyhteistyö

Metsähallituksen luontopalvelut tekee Suomen ja Venäjän rajalla luonnonsuojelualueyhteistyötä Venäjän puolen alueiden kanssa. Kalevalapuistot ovat uusin lenkki tässä yhteistyökuviossa, joka alkoi 1990-luvulla Ystävyyden luonnonsuojelun alueen sekä Oulangan ja Paanajärven kansallispuistojen yhteistyönä.

Venäjän puolen Kalevalan kansallispuisto perustettiin heinäkuussa 2007. Puistossa suojellaan pitkään koskemattomina olleita rajanpinnan metsiä, ja se on kooltaan 74 000 ha. Henkilökuntaa puistolla on parikymmentä henkeä. Puisto on merkittävä myös vienankarjalaisten kylien – Vuokkiniemen ja Venejärven – lähialueena. Kylissä elää vielä vienankarjalainen elämäntapa, joka vetää alueelle myös huomattavan määrän matkailijoita vuosittain.

Puistopariyhteistyössä ohjelmassa on säännöllisiä tapaamisia, seminaareja, henkilöstövaihtoa, yhteisiä tapahtumia ja projekteja sekä keskinäistä avunantoa. Kalevalapuistojen yhteistyötä pohjustettiin EU-Interreg -hankkeella **Kalevalapuistot** (2003–2005). Metsähallitus oli mukana myös Suomussalmen kunnan hallinnoimassa **Vienan silta** -hankkeessa (2006–2008).

2.10 Yhteenveto tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta

Luontoarvot

Suunnittelualue muodostaa luonnonsuojelun kannalta valtakunnallisestikin merkittävän kohteen. Alueilla on erityistä arvoa EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) Natura-luontotyyppien, vanhojen metsien, suoluonnon ja pienvesien sekä erämaaeläimistön ja vanhojen metsien lajiston suojelun kannalta. Alueen sijainti Venäjän rajan läheisyydessä ja Venäjän puolella olevat läheiset erämaat mahdollistavat lajiston täydentymisen ja lajien liikkumisen rajan yli.

Kulttuuriperintö

Alueilla on merkitystä myös kainuulaisen ja vienankarjalaisen kulttuuriperinnön (ja rakennusperinnön) kannalta. Kalevalapuiston alueen maankäyttöhistoria kertoo vähäisestä kiinteästä asutuksesta, mutta sitä rikkaammasta perinteisen luontosidonaisen elämäntavan vaikutuksesta. Alue on ollut pääasiassa talollisten ja torppareiden nautinta-alueita.

Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Luonnonsuojelullisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen lisäksi suunnittelualueella on merkitystä virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta. Erämaisen ympäristön vetovoimaan perustuvan luontomatkailun kannalta alue on potentiaalinen. Sitä voidaan pitää paikallisesti ja maakunnallisesti merkittävänä luontomatkailun ja virkistyskäytön kehittämiskohteena, jonka kävijämäärä on kuitenkin nykyään vaatimaton. Metsästys on perinteisesti ollut tärkeä käyttömuoto johtuen yhtenäisestä ja laajasta valtionmaidan kokonaisuudesta.

Rajan yli tapahtuva yhteistyö

Puistopariyhteistyö rajantakaisen Kalevalan kansallispuiston kanssa vahvistuu yhteisten päämäärien sekä pitkän ja lyhyen ajan tavoitteiden asettamisen myötä.

HOITO JA KÄYTTÖ

3 Hoidon ja käytön tavoitteet

3.1 Yleiset tavoitteet

Suojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelussa tulee noudattaa luonnonsuojelulakia (1096/1996) ja -asetusta (160/1997). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että alueiden luonnonsuojelulliset tavoitteet ovat ensisijaisen tärkeässä asemassa alueisiin kohdistuviin muihin käyttöpaineisiin nähden. Suunnittelualan hoidon ja käytön yleisenä tavoitteena on sovittaa yhteen luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelu, ympäristökasvatus ja -opetus, tutkimustoiminta, virkistys- ja luontomatkailutoiminta sekä muut käyttömuodot ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Hoidon ja käytön suunnittelua ohjaavat myös Metsähallituksen omat luonnonsuojelualueiden hoitoa koskevat periaatteet (Metsähallitus 2010) sekä Hoito- ja käyttösuunnittelun ohje (Metsähallitus 2007a).

3.2 Perustamistavoitteet

3.2.1 Lakisääteisten suojelualueiden tavoitteet

Martinselkosen luonnonsuojelualue

Martinselkosen luonnonsuojelualue on vanhan luonnonsuojelulain (71/1923) mukainen luonnonsuojelualue, jolle on perustamislaissa (598/1992) määritelty suojelun perusteeksi Pohjois-Kainuun metsä-, suo- ja pienvesistöluonnon suojeleminen ja säilyttäminen mahdollisimman luonnontilaisina sekä ympäristöntutkimus ja luontoharrastus.

Vieremänsuon, Paiselammen, Raatesuon ja Lososuon–Saarijärven soidensuojelualueet

Soidensuojelualueet on tarkoitus säilyttää luonnontilaisina sekä suojella alkuperäistä suoluontoa vesitalouden, kasvillisuuden ja eläimistön osalta. Soidensuojelualueista annetuissa asetuksissa (933/1981, 852/1988) on määritelty soidensuojelualueilla kiellettyjä ja sallittuja toimia. Keskeistä on alueiden soiden ja niiden vesitalouden säilyttäminen luonnontilaisina.

3.2.2 Natura-verkoston tavoitteet

Suunnittelualan kohteet kuuluvat Suomen Natura 2000 -verkostoon, joten alueiden hoidossa ja käytössä on noudatettava myös EU:n luonto- (92/43/ETY) ja lintudirektiivin (79/409/ETY) määräyksiä, joiden mukaan alueiden luontotyyppien ja lajiston säilyminen sekä niiden suotuisa suojelun taso on turvattava.

Luonnonsuojelulain 5. § määrittelee suotuisan suojelutason seuraavasti:

Luontotyyppien suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levinneisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyyppien säilymisen ja sen ekosysteemin rakenteen ja toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä luontotyyppille luonteenomaisten eliölajien suojelutaso on suotuisa. Eliölajien suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään.

3.2.3 Suojeluohjelmien tavoitteet

Vanhojen metsien suojeluohjelmakohteet on varattu suojeluun vanhan metsäluonnon luonnontilaisena säilymistä varten. **Soidensuojeluohjelmakohteet** on tarkoitus säilyttää luonnontilaisina sekä suojella alkuperäistä suoluontoa vesitalouden, kasvillisuuden ja eläimistön osalta. **Lintuvesien suojeluohjelmakohteet** tulee säilyttää mahdollisimman luonnonvaraisina, jolloin kuivataminen, säännöstely tai muu vesirakentaminen on kielletty. Suojeluohjelmakohteista on tarkoitus perustaa lakisääteisiä suojelualueita.

3.3 Alueelliset tavoitteet

Suunnittelualan hoidon ja käytön tavoitteena on alueiden luontotyyppien, luonnon monimuotoisuuden ja lajiston säilymisen turvaaminen sekä alueiden säilyttäminen mahdollisimman luonnontilaisina. Alueen kulttuuriperinnön vaaliminen ja alueita koskevat muut käyttötarpeet sovitetaan yhteen kestäväällä tavalla luonnonsuojellustavoitteiden kanssa.

3.3.1 Luontotyypit ja lajisto

Alueiden hoidossa ja käytössä ensisijainen ja yleinen tavoite on suojelun perusteena olevien luontoarvojen suojelu. Natura 2000 -verkoston alueilla on erityinen painoarvo EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I mainittujen luontotyyppien sekä luontodirektiivin liitteessä II ja lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteessä I mainittujen lajien suojelussa. Suunnittelualan keskeiset luonnonarvot liittyvät luonnontilaisiin metsiin, soihin ja pienvesiin sekä soiden ja vanhojen metsien eliölajeihin ja syrjäisten erämaa-alueiden eläimistöön. Pahamaailman ja Vieremänsuon alueet toimivat osana valtakunnallista palojatkumoalueverkostoa. Tormuan Pohjanvaaran alueella tavoitteena on turvata ja parantaa ojitusten seurauksena häviämistä vaarassa olevan vaatelian letto-soiden lajiston säilymisedellytyksiä. Martinselkosen Karttimonjokivarressa palautetaan ja säilytetään perinteistä tulvaniittymämaata. Hirvas-, Raate- ja Tulijärven alue on merkittävä lintukosteikkokohde, jossa tavoitteena on turvata järvien toiminta lintujen pesintä- ja levähdysalueena.

Suunnittelualan luonnonarvot voidaan pitkälti turvata jättämällä alueet kehittymään luonnontilaisesti. Luonnontilansa menettäneillä kohteilla luonnontilaan palautumista edistetään ennallistamistoimenpiteiden avulla, ja perinnemaisemakohteita ylläpidetään kunnostuksella ja säännöllisin hoitotoimin. Ennallistettujen ja hoidettujen kohteiden sekä lintukosteikkojen tilaa seurataan. Tunnettujen lajiesiintymien tilaa seurataan (uhanalaiset, direktiivi-, erityisesti suojeltavat ja vastuulajit). Luontotyyppi- ja lajistotietoa täydennetään kartoituksella.

3.3.2 Kulttuuriperintö

Tavoitteena on alueiden kainuulaisen ja vienankarjalaisen kulttuuri- ja rakennusperinnön säilyttäminen. Kalevalapuiston rakennusperintö koostuu autiotuvista. Osa autiotuvista on alun perin rakennettu autiotuPATYYPPISEEN käyttöön, kuten rajavartijoiden tai uittomiesten taukotilaksi tai metsästysmajaksi. Arvokkaasta rakennusperinnöstä pidetään huolta säännöllisen hoidon avulla.

Alueella harjoitettuja elinkeinoja ja elintapoja esitellään Karttimonjoella, jossa kunnostetaan luontomatkailun tarpeisiin niitylato ja niitysauna. Rakennusten välittömässä läheisyydessä sijaitsevat tervahauta ja pyyntikuoppa esitellään samassa kokonaisuudessa.

Alueen opastuksessa korostetaan Kalevalapuiston merkitystä ainutlaatuisena kulttuurihistoriallisena vyöhykkeenä kahden maan rajalla. Opastuksessa esiin tuodaan myös alueen luontosidonnainen elämäntapa, joka on jatkunut aina näihin päiviin asti.

3.3.3 Puistopariyhteistyö

Rajan ylittävä Kalevalapuistojen yhteistyö saatetaan sopimus pohjaiseksi. Yhteistyön tavoitteena on tukea yhteisen luonnon suojelua sekä edistää alueiden virkistyskäyttöä, retkeily- ja asiakaspalvelua, tutkimusta ja luonnonsuojelualueisiin tukeutuvaa luontomatkailua, mikä puolestaan kehittää paikallisia olosuhteita ja elämisen mahdollisuuksia puistojen lähialueilla. Yhteistyöllä levitetään parhaita hoidon ja käytön käytäntöjä sekä taataan pitkällä tähtäimellä laadukkaat palvelut molemmin puolin rajaa.

3.3.4 Luonnon virkistyskäytön ja matkailun kehittäminen sekä muu käyttö

Suunnittelualueen kohteet palvelevat paikallisia asukkaita ja matkailijoita virkistysalueina tulevaisuudessakin. Alueet tarjoavat mahdollisuuden ulkoiluun, eränkäyntiin (metsästys ja kalastus) sekä muihin jokamiesoikeudella tapahtuviin käyttömuotoihin. Perinteisistä luontaiselinkeinoista poronhoito on edelleen merkittävä käyttömuoto.

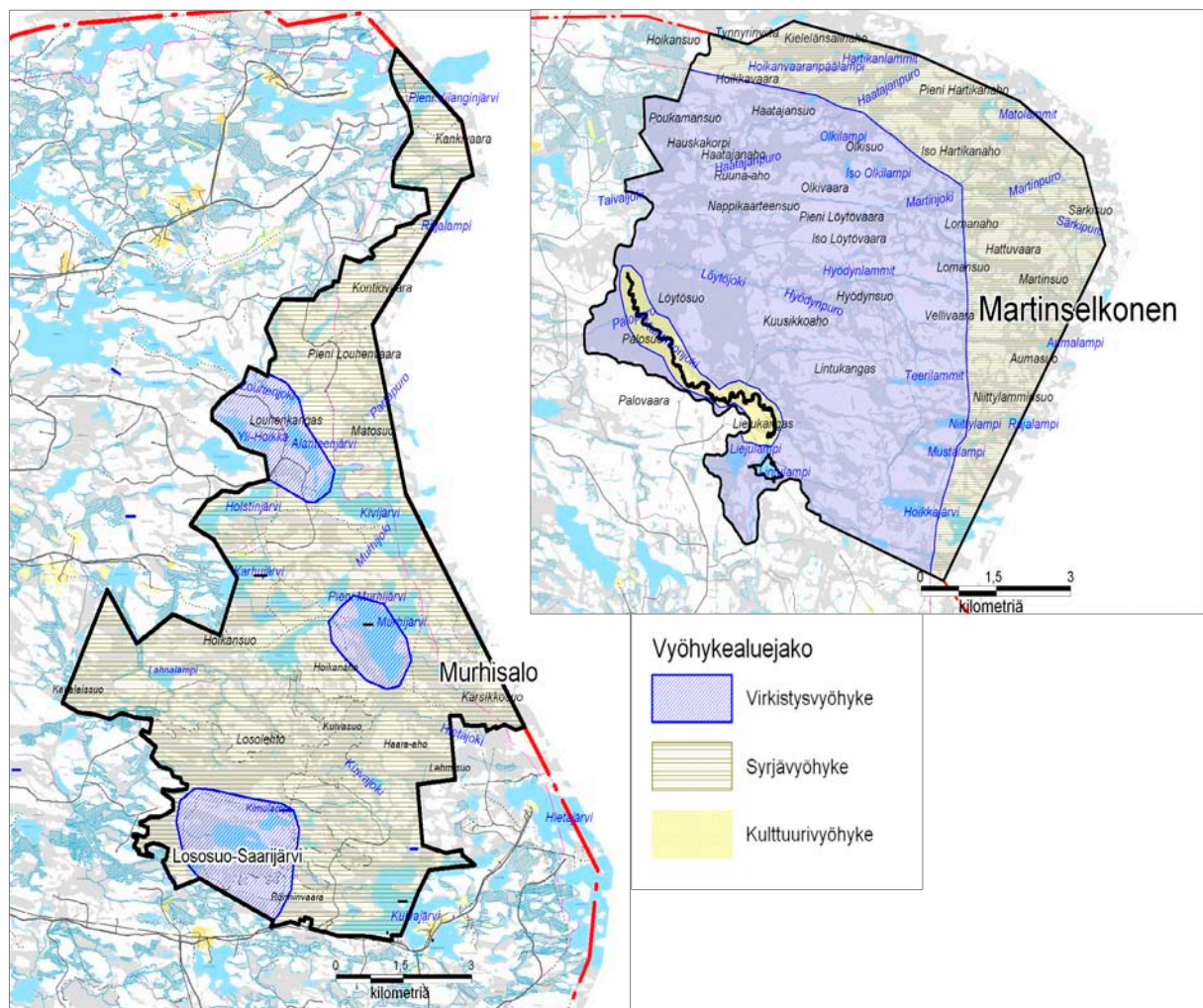
Kainuun maakuntakaavassa (Liite 1) ja Metsähallituksen omassa luokituksessa Kalevalapuiston alue on määritelty matkailun painopistealueeksi. Kalevalapuiston alueilla on arviolta 6 000 käyntiä vuodessa, ja näistä suurin osa liittyy luonnon perinteiseen hyödyntämiseen ja luonnossa virkistytymiseen. Kalevalapuisto kuuluu Idän Taigan alueeseen, jolle laaditaan Metsähallituksen suunnitteluohjeiden (Metsähallitus 2007c) mukaan luontomatkailusuunnitelma. Suunnitelmassa kartoitetaan alueen luontomatkailukäyttö sekä laaditaan laajalla osallistavalla suunnittelulla suuntaviivat luonnonsuojelualueisiin nojautuvalle luontomatkailulle ja yrittäjäyhteistyölle tulevaisuudessa. Matkailukäyttöä pyritään lisäämään yhteistyössä matkailuyrittäjien kanssa. Itärajan retkeilyreitti yhdistää Kalevalapuiston kohteet, ja palveluvarustuksineen se muodostaa keskeisen tuotteen Kalevalapuiston alueella. Reitin tuotteistamista ja markkinointia pyritään tehostamaan, missä matkailuyrittäjillä on suuri rooli.

Metsähallitus huolehtii Kalevalapuiston retkeilyrakenteiden ja -palvelujen siisteydestä ja turvallisuudesta sekä siitä, että alueiden käyttö on kestävä. Alueita koskevassa viestinnässä pyrimme tukemaan ihmisten luontosuhdetta ja kulttuurin perinteitä.

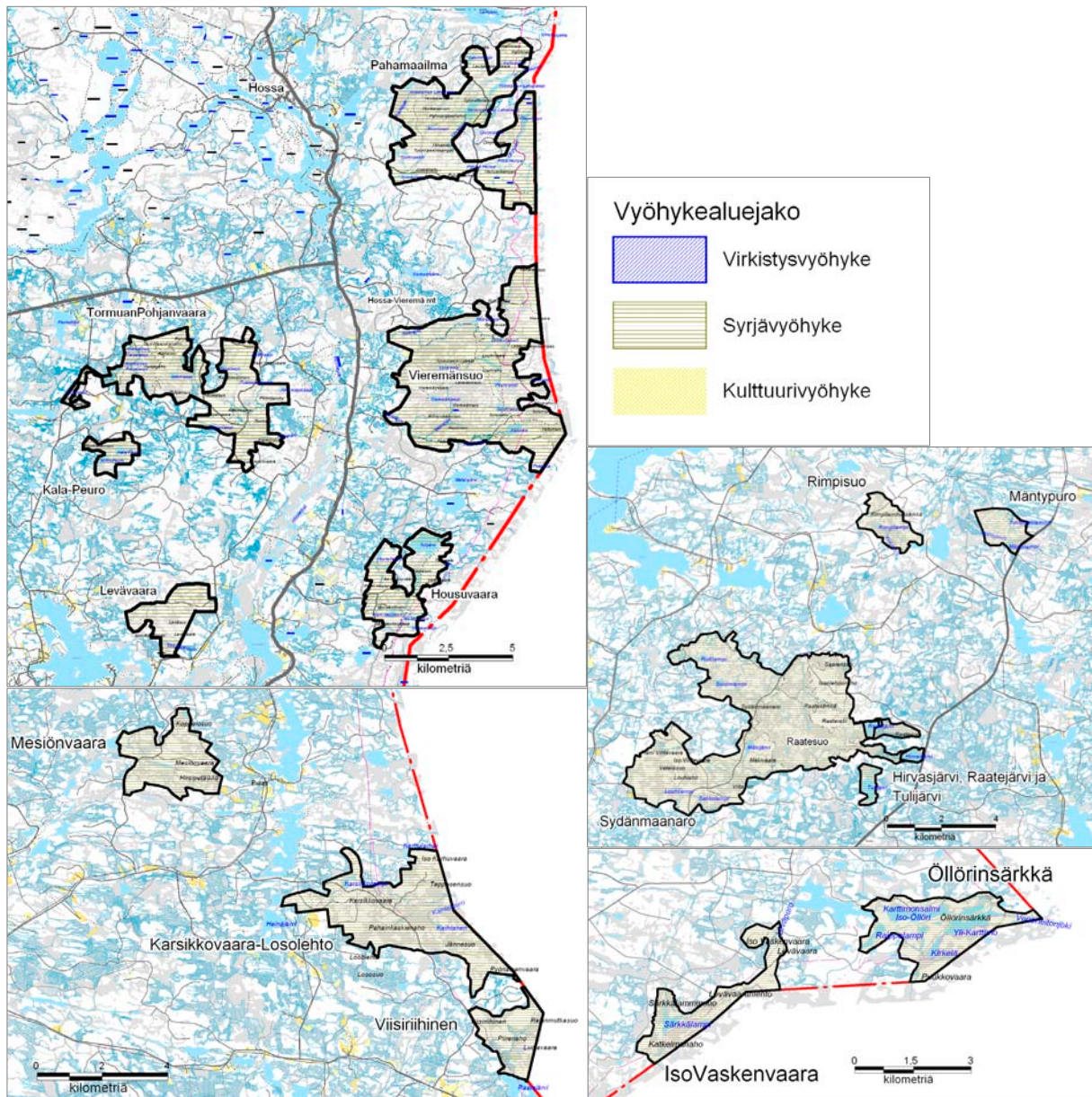
4 Vyöhykealuejako

Luonnonsuojelualueet voidaan jakaa Metsähallituksen hoidon ja käytön suunnitteluohjeiden (Metsähallitus 2007a) mukaisesti neljään vyöhykkeeseen: syrjä-, virkistys-, rajoitus- ja kulttuuri-vyöhykkeeseen. Vyöhykejako perustuu kunkin vyöhykkeen pääasialliseen käyttömuotoon. Jaolla pyritään ohjaamaan alueen käyttöä suunnitelmakauden aikana. Vyöhykejaolla voidaan ohjata kävijöitä ja säädellä palvelurakentamista, vähentää maaston kulumista ja eläinten häiriintymistä, säilyttää luonnonarvot ja tehostaa suojelua sekä järjestää alueiden huolto ja hoito tehokkaasti ja edullisesti. Vyöhykejasta riippumatta luonnonsuojelulliset tavoitteet ovat ensisijaisia muihin käyttömuotoihin nähden. Siten kullakin vyöhykkeellä voidaan tehdä myös luonnonhoito- ja ennallistamistoimia.

Suunnittelualan maankäytön perustana on sen jakaminen syrjä-, virkistys- ja kulttuuri-vyöhykkeisiin (kuvat 7a–b). Luonnonsuojelullisten syiden perusteella ei ole tarvetta perustaa erilisiä rajoitusvyöhykkeitä. Rajavyöhykesäädökset rajoittavat osaltaan valtakunnan rajan pinnassa olevien alueiden yleiskäyttöä.

Kuva 7a. Kalevalapuiston vyöhykealuejako. © Metsähallitus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Kuva 7b. Kalevalapuiston vyöhykealuejako. © Metsähallitus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Syrjävyöhykkeet

Syrjävyöhykkeet kattavat 81,3 % suunnittelualan pinta-alasta. Vyöhykkeet sijoittuvat seuraavasti: Pahamaailma, Vieremänsuo, (Tormuan) Pohjanvaara, Kala-Peuro, Housuvaara, Levävaara, Sydänmaanaro, Hirvasjärvi, Raatejärvi, Tulijärvi, Mesiönvaara, Karsikkovaara–Losolehto ja Viisiriikinen kokonaan sekä Martinselkosen alueesta rajavyöhyke. Murhisalon alue on suurimmalta osaltaan syrjävyöhykettä (kuvat 7a–b).

Syrjävyöhykkeet pidetään mahdollisimman luonnontilaisina ja erämaisina, eikä niille rakenneta uutta palveluvarustusta kuin poikkeustapauksissa – esimerkiksi siirtymä- tai liityntäreittien muodossa. Alueita voidaan käyttää erämaaluonteeseen soveltuvien matkailupalveluiden – kuten opastettujen retkien – kohteena. Alueet soveltuvat omatoimiseen virkistyskäyttöön, jossa ei tukeuduta palvelurakenteisiin.

Virkistysvyöhykkeet

Virkistysvyöhykkeet kattavat noin 18 % suunnittelualueesta ja sijoittuvat seuraavasti: Martinselkosen alueesta rajavyöhykkeen länsipuolinen alue (3 983 ha) sekä Murhisalon alueella kolme virkistysvyöhykettä (988 ha): Murhijärven ympäristö, Saarijärven ympäristö sekä Alanteenjärven, Yli-Hoikan ja Louhenjoen seutu (kuva 7a).

Virkistysvyöhykkeille ohjataan kävijöitä opastuksella ja palvelurakenteilla. Myös uuden palveluvarustuksen rakentaminen alueille on mahdollista, mutta se edellyttää toimenpidesuunnitelmaa.

Kulttuurivyöhyke

Kulttuurivyöhykkeeksi on määritelty Martinselkosen alueella Karttimonjoen varren hoidettavien muinaisjäännösten alue sekä perinnemaisemat (kuva 7a). Kulttuurivyöhykkeen pinta-ala on 210 ha ja se kattaa 0,7 % suunnittelualueesta. Murhisalon alueelle ei katsottu tarpeelliseksi perustaa erillistä kulttuurivyöhykettä. Murhisalon alueen kulttuuriperintö (historia, käyttö ja jäänteet) liittyvät kiinteästi vienalaiskylien maisema-alueeseen.

5 Luonto- ja kulttuuriarvot

5.1 Luonnonsuojelu ja -hoito

5.1.1 Nykytila

Vanhojen metsien pinta-alaosuus suunnittelualueen metsämaista on noin 90 %. Nuorempien ikäluokkien metsät sijoittuvat yleensä Natura-alueiden ulkoreunoille. Vieremänsuon alueella nuoria kasvatusmetsiä esiintyy laajalti myös alueen sisäosien suosaarekkeissa. Luonnonmetsät ovat uudistuneet 1800-luvulla samoihin aikoihin, kun alueella on harjoitettu kaskenpolttoa. Metsät ovat saaneet kehittyä sen jälkeen luonnontilassa, eikä myöhemmin tehtyjen harsinta- ja poimintahakkuiden tai nykymuotoisen metsätalouden vaikutus metsien luonnontilaan ole ollut kovin merkittävä. Suunnittelualueen metsät ovat tyypillisesti noin 150–200-vuotiaita havupuuvaltaisia, edelleen vanhenevia ja kuusettuvia sekametsiä. Ikikuusikoita tavataan paikoin kosteilla kulonkiertämällä kohdilla. Edustavia luonnonmänniköitä kasvaa etenkin Pahamaailman alueella. Metsämailla esiintyy lahopuuta keskimäärin 21 m³/ha. Metsien ikääntyessä edelleen lahopuun määrä tulee kasvamaan ja metsiin muodostuu lahopuuatkumoa.

Suunnittelualueelta kuuluvat valtakunnalliseen palojatkumoalueverkostoon Pahamaailman, Vieremänsuon ja Karsikkovaara–Losolehdon alueet. **Vihreä Vyöhyke Life** -hankkeen yhteydessä Pahamaailman alueella tehtiin ennallistamispoltoja 16 ha:n alalla vuonna 2006. Saman hankkeen puitteissa, vuosina 2006–2007, tehtiin lahopuun lisäyksiä Murhisalolla (63 ha), Martinselkosella (28 ha), Vieremänsuolla (77 ha) ja Pahamaailmassa (25 ha) sekä ennallistettiin metsäautotie Sydänmaanaron alueella. (Kytö 2008)

Suunnittelualueen pinta-alasta noin 46 % on suota. Alueelle sijoittuu merkittävä osa Kainuun aapasuovyöhykkeen soidensuojelualueista – kuten Vieremänsuon, Paiselammen, Raatesuon sekä Lososuon–Saarijärven soidensuojelualueet; lisäksi Martinselkosen luonnonsuojelualue sisältää soidensuojelualueisiin vertailukelpoisia laajoja ja valuma-alueiltaan luonnontilaisia suoyhdistymä-alueita.

Alueen suot ovat yleisilmeeltään karuja. Keskiravinteisia nevoja esiintyy laajemmalti erityisesti suurimmilla ja tulvaisimmilla aapasoilla. Rehevimmät suotyypit – kuten letot, ruoho- ja heinäkorvet ja lehtokorvet – keskittyvät purojen varsiin ja lähdeväikutteisiin kohtiin. Suunnittelualueen rehevimmät ja lajistollisesti arvokkaimmat lettosuot sijaitsevat Tormuan Pohjanvaaran länsiosassa Riitasuon alueella, jossa kallioperä muodostuu vihreäkivivyöhykkeen emäksisistä kivilajeista, ja soilla esiintyy kalkkivaikutusta ja vaatiasta lettosoiden lajistoa. Lähdekasvillisuutta esiintyy suunnittelualueella yleisesti.

Suunnittelualueen suot ovat pääosin luonnontilaisia; Natura-alueiden ulkopuolisella metsätalous-alueella suot ovat sitä vastoin suurelta osin ojitettuja. Ulkopuoliset ojitukset vaikuttavat paikoin samoilla valuma-alueilla sijaitsevien Natura-alueiden soiden luonnontilaan, ja paikoin ojitus-alueiden reunaosat ulottuvat Natura-alueiden sisäpuolelle. Natura-alueisiin sisältyy pienialaisia ojitusalueita: ojikat Murhisalolla Karjalaispuron varressa, Viisirihihisen Mesiösuolla, Sydänmaanaron Matopohjansuolla, Tapionsuolla ja Veteläsuolla, Housuvaaran Tulisuolla, Tormuan Pohjanvaaran Riitasuon alueella sekä Timpinjoen ja Kortepaikanpuron varressa. Vieremänsuolla Palosenpuron varren pieni ojitusalue (8 ha) on ennallistettu vuosina 2007–2008 **Vihreä Vyöhyke Life** -hankkeen yhteydessä.

Suunnittelualueella esiintyy noin 1 760 ha vesistöjä. Vesistöt koostuvat erämaisista ja valuma-alueiltaan lähes luonnontilaisista pienvesistä, ja suunnittelualueelle sijoittuu merkittävä osa Kainuun arvokkaimmista pienvesistä (Rajamäki & Saastamoinen 1994). Kalevalapuiston alueilla tavataan yleisesti karuja erämaajärviä, humuspitoisia suolampia, puroja, pikkujokia ja lähteikköjä. Harjualueilla esiintyy kirkasvetisiä järviä ja lampia. Vesistöjen valuma-alueiden luonnontilaltaan muuttuneet osat sijoittuvat Natura-alueiden reunoille ja ulkopuoliselle metsätalousalueelle.

Hirvasjärven, Raatejärven ja Tulijärven alue on merkittävä lintukosteikko. Järvien pesimälinnusto on monipuolinen; muutonaikaisena levähdyspaikkana järvien merkitys on kohtalainen ja sulka-sadonaikaisena kokoontumispaikkana niillä on paikallista merkitystä. Kainuun ympäristökeskus on tehnyt alueella kosteikkolintuseurantoja, viimeksi vuonna 2004 (Huttunen ym. 2004).

Perinnemaisemia on Martinselkosen Karttimonjoella, jossa jokivarren tulvaniittyjä on niitetty 1950-luvulle saakka. Sittemmin Kainuun ympäristökeskus ja 4H-kerho ovat kunnostaneet ja niittäneet alueella kertaalleen vuonna 1996. Metsähallitus on niittänyt Karttimonjoella vuosittain vuodesta 2006 lähtien. Nykyään niitetty ala on 0,9 ha (8 % tulvaniittyjen kokonaisalasta).

5.1.2 Tavoitteet

Natura 2000 -verkoston alueilla tavoitteena on saavuttaa ja säilyttää alueiden suojelun perusteina olevien luontotyyppien ja eliölajien suotuisa suojelun taso. Keskeisiä Natura-luontotyyppinä suunnittelualueilla ovat luonnonmetsät sekä soiden ja sisävesien luontotyytit. Suunnittelualueella esiintyy luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteissä mainittuja nisäkkäitä, lintuja ja soiden putkilokasveja.

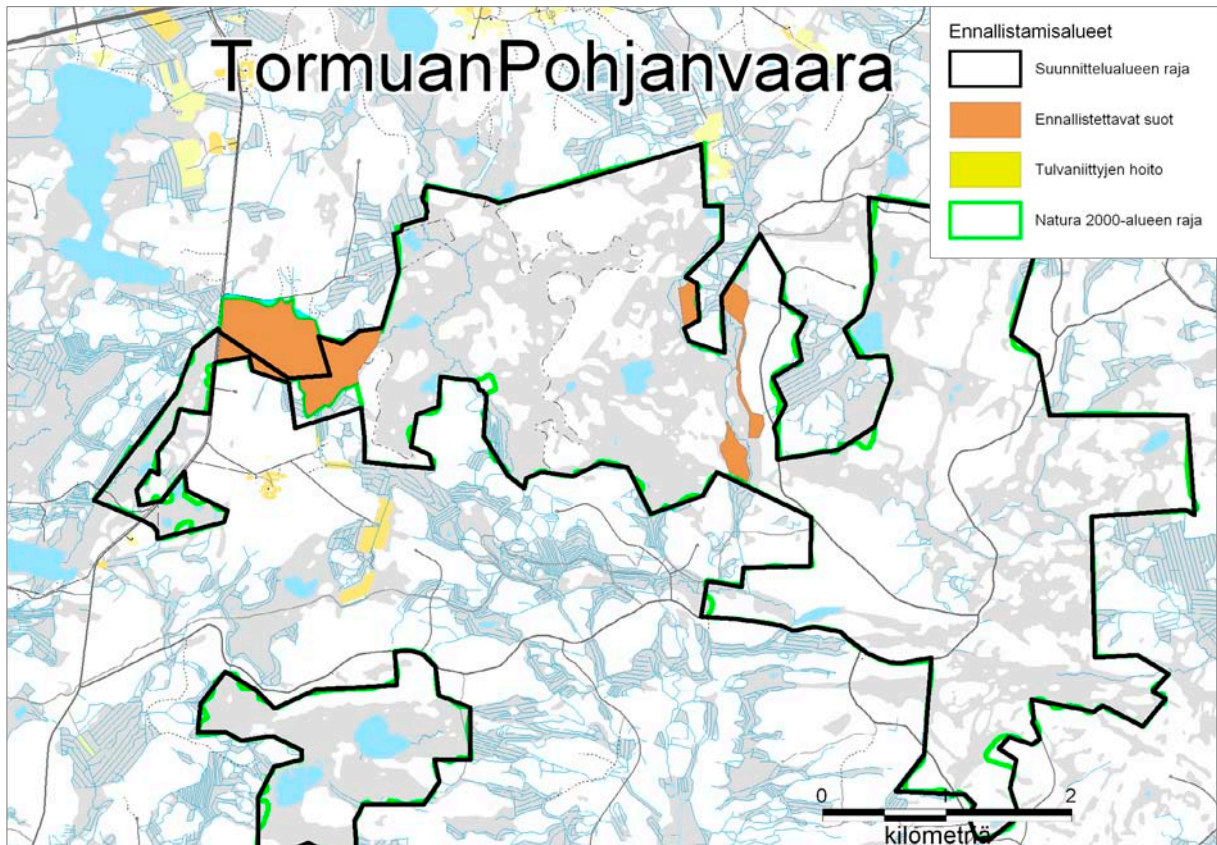
Metsäluonnon suojelussa keskeiset tavoitteet määrittelee vanhojen metsien suojeluohjelma, jonka tavoitteena on luonnonmetsien ja niihin liittyvien ekologisten kokonaisuuksien sekä eliölajien säilyttäminen. Paloatkumoalueella tavoitteena on turvata metsäpalojen alueellinen ja ajallinen jatkuvuus metsäpaloista riippuvaisten ja niistä hyötyvien lajien säilyttämiseksi. Paloatkumo-alueiden muodostamisen yhtenä tavoitteena on myös ohjata valtionmaiden talousmetsien luonnontilaa hoidollisia kulutuksia palolajiston suojelun kannalta keskeisimmille alueille. Suoluonnon osalta keskeisenä tavoitteena on soidensuojeluohjelman toteutuminen, eli arvokkaimpien Kainuun aapa-suovyöhykkeeltä tavattavien luonnontilaisten suoyhdistymäalueiden luonnontilan turvaaminen. Valtaosalla suunnittelualueesta suojelupäätökset riittävät turvaamaan suoluonnon luonnontilaisuuden; ojitetuilla soilla tarvitaan ennallistamistoimia luonnontilan palauttamiseksi. Tormuan Pohjanvaaran–Riitasuon alueella tavoitteena on turvata vaateliaan suolajiston elinolosuhteet ennallistamistoimin (kuva 8a).

Karttimonjoen varrella pyritään ylläpitämään ja kunnostamaan tulvaniittyjen muodostamaa perinnemaisemakokonaisuutta (kuva 8b). Hirvas-, Raate- ja Tulijärven alueella tavoitteena on turvata lintukosteikon tilaa.

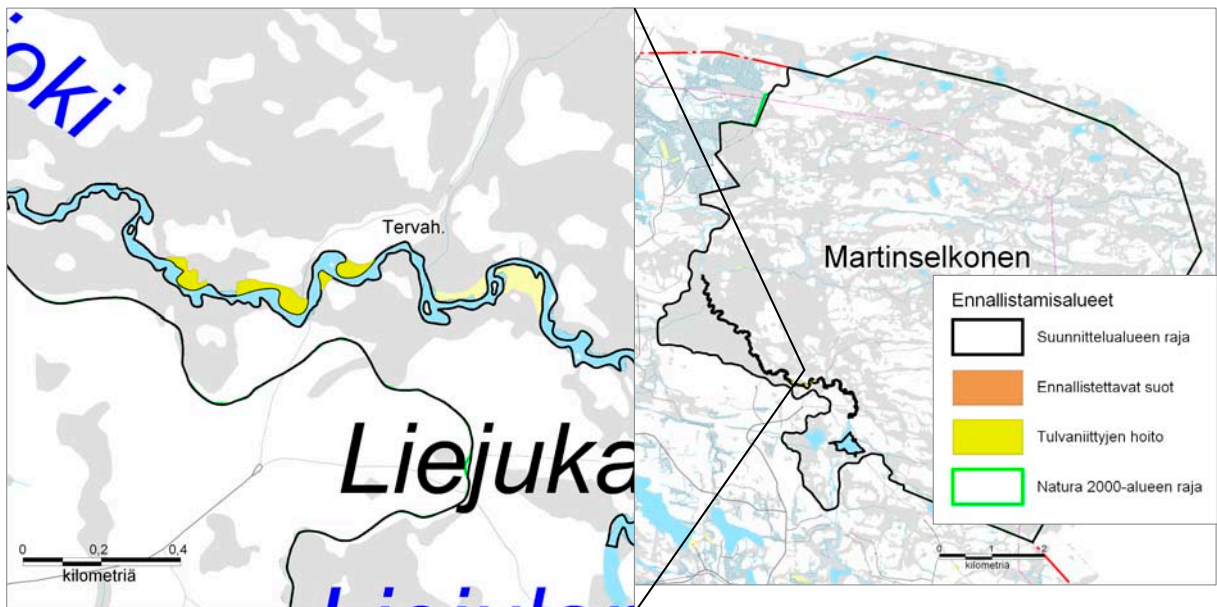
Hirvas-, Raate- ja Tulijärven alueella päämääränä on turvata järvien toiminta lintujen pesintä- ja levähdysalueena. Kainuun ympäristökeskuksen kosteikkolintuseurantaraportin (Huttunen ym. 2004) mukaan alueen tilaa on syytä seurata uusimalla lintulaskennat 7–10 vuoden välein.

Luontotyyppitiedot ja lajiesiintymätiedot (uhanalaiset, direktiivi-, erityisesti suojeltavat ja vastuulajit) pidetään ajantasaisina.

Vesistöihin liittyvistä tavoitteista kerrotaan luvussa 8.2 **Kalastus**.

Kuva 8a. Kalevalapuiston ennallistettavat suot ja luonnonhoitokohteet. © Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Kuva 8b. Kalevalapuiston ennallistettavat suot ja luonnonhoitokohteet. © Metsähallitus 2009 ©, Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

5.1.3 Toimenpiteet ja seuranta

Metsän ennallistamispolttaja tehdään Pahamaailmassa, Vieremänsuolla ja Karsikkovaara–Losolehdon alueella. Pahamaailma, Vieremänsuo ja Etelä-Kuusamon vanhojen metsien alue muodostavat yhden palojatkumoalueen, jossa tullaan polttamaan noin 50 ha metsää seuraavien 50 vuoden aikana. Karsikkovaara–Losolehdon alue muodostaa Malahvian ja Juortanansalon Natura-alueiden kanssa palojatkumoalueen, jossa tavoitteena on polttaa 90 ha metsää seuraavien 50 vuoden aikana. Luonnonmetsien edustavuus on alueella hyvä, eikä ennallistamispolttajien lisäksi ole tarpeen tehdä muita metsien ennallistamistoimenpiteitä.

Tormuan Pohjanvaaran–Riitasuon alueella ennallistetaan soita **Suoverkosto Life** -hankkeen yhteydessä. Ennallistettavien soiden kokonaispinta-ala on 74 ha, josta suunnitelma-alueeseen sisältyviä valtionmaita on noin 40 ha (kuva 8a).

Karttimonjoella kunnostetaan uusia niittoaloja, ja tulvaniittyjä niitetään vuosittain tai kahden–kolmen vuoden välein (kuva 8b). Sopiva niittotiheys ja uusien niittoalojen laajuus arvioidaan myöhemmin mm. hoitoseurantojen yhteydessä.

Hirvas-, Tuli- ja Raatejärven tilaa seurataan lintulaskennoin.

Tunnettujen uhanalaisten, erityisesti suojeltavien, direktiivi- ja vastuulajiesiintymien tilaa seurataan mm. lajiesiintymäseurantojen ja lintujen pesintätarkastusten avulla. Mikäli resursseja on, voidaan tehdä myös uusia lajistoselvityksiä.

Ennallistamis- ja luonnonhoitokohteiden hoitoseuranta tehdään Metsähallituksen ajantasaisen seurantaohjeistuksen (Päivinen & Aapala 2007, Raatikainen 2009) mukaisesti. Lajiesiintymien seuranta järjestetään Metsähallituksen valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti.

Vesistöihin liittyvistä toimenpiteistä kerrotaan luvussa 8.2 **Kalastus**.

5.2 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito

5.2.1 Nykytila

Suunnittelualueella ei ole muinaismuistolain (295/1963) alaisia hoidettuja muinaisjäännöksiä. Merkittäviä hoidettavia kulttuuriperintökohteita ovat Martinselkosen pyyntikuoppa, tervahauta ja niittysaunan jäänteet.

Alueen rakennusperintökohteita hoidetaan vuosihuoltoluonteisesti, lukuun ottamatta vuonna 2002 perusteellisesti kunnostettua Karhusen kalamajaa.

5.2.2 Tavoitteet

Yleisenä tavoitteena pidetään sitä, että kulttuurihistoriallisesti merkittävät sekä muinaismuistolain (295/1963) mukaiset kohteet ovat tiedossa ja asianmukaisessa hoidossa. Pyrkimyksenä on myös tarjota luonto-opastukselle ja -opetukselle sekä matkailuelinkeinolle kiinnostavia ja monipuolisia kulttuuriperintökohteita. Alueen arvokkaita ja hyvien yhteyksien päässä olevia muinaisjäännöskohteita hyödynnetään virkistyskäytön suunnittelussa.

Kulttuuriperinnön hoito toteuttaa eurooppalaisen maisemayleissopimuksen (Koskinen 2008) periaatteita ja tavoitteita maisemansuojelusta.

Kalevalapuiston osalta tutkitaan mahdollisuutta liittyä yhteistyössä rajantakaisen Kalevalan kansallispuiston kanssa kansainväliseen **DELOS**-verkostoon. Delos on Kansainvälinen luonnonsuojeluliiton IUCN:n alaisuudessa toimiva verkosto, joka tarkastelee ja tuo esiin pyhiä luonnontuomerkkejä osana luonnonsuojelualueita. Sen yhtenä tavoitteena on tuoda kulttuuriperintö syvemmin osaksi suojelualueen hoitoa. Yhtenä keinona tässä on tarkastella luonnoperinnön ja kulttuuriperintökohteiden välistä rajapintaa sekä edesauttaa yhteisten keinojen löytämistä niiden hoidossa.

Kalevalapuiston aluetta koskee lähinnä seuraava määritelmä: Alue, jolla on yksi tai useampia sellaisia huomattavan arvokkaita tai ainutlaatuisia luonto- tai kulttuurikohteita, jotka ovat harvinaisia, edustavia tai esteettisesti tai kulttuurisesti merkittäviä.

Puiston sijainti kahden kulttuurin raja-alueella konkretisoituu puiston maankäyttöhistoriaan liittyvissä Kuiva- ja Hietajärven vienankarjalaiskylissä ja niiden henkisessä perinnössä. Kylät ovat syntyneet 1700-luvulla. Niissä on asunut (1700-luvulta 1900-luvun alkuaan) erityisesti tietäjiä ja taitajia, jotka olivat suullisen perinteen kautta suoraan yhteydessä Vienan-Karjalasta 1800-luvulla kerättyyn, kansainvälisestikin tunnustettuun kansanrunouteen.

Kylien henkinen ja aineellinen perinne on osa Vienan-Karjalaa. Näiden ihmisten suhde luontoon on ollut poikkeuksellisen vahva. Usko luonnon jumaliin, vanhat ortodoksiset perinteet sekä ortodoksisuuteen liittyvä vanhauskoisuus luovat yhdessä alueelle ainutlaatuisen rikkaan kulttuuriperinnön. Tämän päivän maisemakuvassa perintö näyttäytyy ohenevina jäänteinä. Myös suullisen perimätiedon muistajia on yhä vähemmän.

Alueen hoidon ja käytön suunnittelussa rikas kulttuuriperintö antaa hyvät edellytykset luonnon, siitä voimansa ammentaneen tarinaperinteen ja ihmisen vuosisataisten jälkien yhdistämiselle. Alueen aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön yhdistäminen kulttuurisesti kestäväällä tavalla on hoidon ja käytön osalta haasteellista.

5.2.3 Toimenpiteet ja seuranta

Vuonna 2007 toteutetun muinaisjäännösinventoinnin (Metsähallitus 2007b) johdosta suunnittelualueen kulttuurihistoriallisesti merkittävät sekä muinaismuistolain (295/1963) mukaiset kohteet ovat todennäköisesti pääosin tiedossa.

Rakennusperinnön hoidon suunnittelu edellyttää tarvittaessa täydennysinventoinnin suorittamista. Rakennusperintökohteiden kuntoa, säilyneisyyttä ja korjaustapoja arvioidaan osana vuosi- huollollisia katselmuksia. Tulevaisuudessa erityisesti Teerilammen ja Lintulammen autiotupien kohteiden kunnostustöissä on arvioitava niiden rakennusperintöarvoa. Varmistetaan, että mahdollisen uuden palveluvarustuksen rakentamisen tai ennallistamisen yhteydessä ei vaurioiteta muinaisjäännöksiä.

Öllörinsärkän pyyntikuopat on maakunnallisesti arvokas muinaismuistokohde. Arvokkaiden pyyntikuoppien hyödyntämistä osana virkistysmatkailua sekä pyyntikuopan mahdollisen rekonstruktion rakentamista selvitetään osana hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamista.

Martinselkosen alueella hoidettaviksi määriteltyjen neljän muinaisjäännöksen kestävyyttä seurataan jatkossa säännöllisesti, erityisesti Martinselkosessa Karttimonjoen varressa sijaitsevan niittysaunan kohdalla. Alueen kävijät ovat siirrelleet ja asetelleet uudelleen nuotiopaikaksi saunan kiuasjäännöksen kiviä.

Karttimonjoen varren kohteet niittylato (Reiska 60189), pyyntikuoppa (60200), tervahauta (60223) ja keskimäinen niittysauna (60213) muodostavat retkeilyreitit varteen sijoittuvan kokonaisuuden, jota voi suunnittelun jälkeen esitellä esimerkiksi kohteista kertovin kyltityksin.

Lisäksi Housuvaaran alueella olevan kivi- ja kivikautisen asuinpaikan kuntoa seurataan säännöllisesti, ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin kohteen turvaamiseksi. Kohde sijaitsee Myllyjoen kaakkois- päässä sijaitsevan Tulijärven länsirannalla. Alue on havumetsävaltaista ja soiden ympäröimää. Paikalla on Metsähallituksen autiotupa, hirsinen halkovaja sekä käymälä.

Kiinteitä muinaisjäännöksiä valvoo Museovirasto, jonka kanssa yhteistyössä muinaisjäännösten mahdollinen merkitseminen ja esittely suunnitellaan. Yhteistyötä tehdään myös maakuntamuseon kanssa. Muinaisjäännösten hoitoseuranta toteutetaan muinaisjäännösten hoito-oppaan (Metsähallitus 2002) ohjeiden mukaisesti.

6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu

6.1 Retkeily

6.1.1 Nykytila

Suunnittelualueella retkeillään lähinnä Martinselkosessa ja pienessä määrin myös Murhisalossa. Suurempi osa alueiden virkistyskäyttöä liittyy johonkin muuhun perinteiseen aktiviteettiin – kuten marjastukseen tai metsästyksen.

Puhtaasti retkeilijöitä palvelee alueella Itärajan retkeilyreitti. Se on Metsähallituksen ylläpitämä, pääosin Suomussalmen kunnan alueella kulkeva noin 160 km pitkä reitti Hossasta Martinselkosen, Raatteen, Malahvian ja Murhisalon kautta Kuivajärvelle sekä sieltä aina Vartiukseen asti. Reitistä on kaksi linjausta, perinteinen patikointireitti eli kesäretkeilyreitti sekä hiihto- ja koiravaljakkoretkiin tarkoitettu talviretkeilyreitti. Sen varrella on Metsähallituksen luontopalvelujen ylläpitämiä autiotupia, laavuja ja tulentekopaikkoja (kuvat 9a–b), ja reitillä liikkuvat voivat käyttää myös useita yksityisiä mökkejä sen varrella. Paikoitellen pitkokset ovat huonokuntoisia. Vuonna 2007 tehtiin selvitys reitin nykykäytöstä ja tulevaisuuden mahdollisuuksista osana **Vienan Silta** -hanketta. Yhtenä tuloksena selvityksestä on vapaaehtoisvoimin avattu reitin omat nettisivut, www.itarajanreitti.fi. Reitillä on nykyisellään vähän käyttäjiä. Talvikäyttö näyttää kuitenkin kasvun merkkejä opastettujen hiihtovaellusten ja koiravaljakkoretkien määrän kasvaessa.

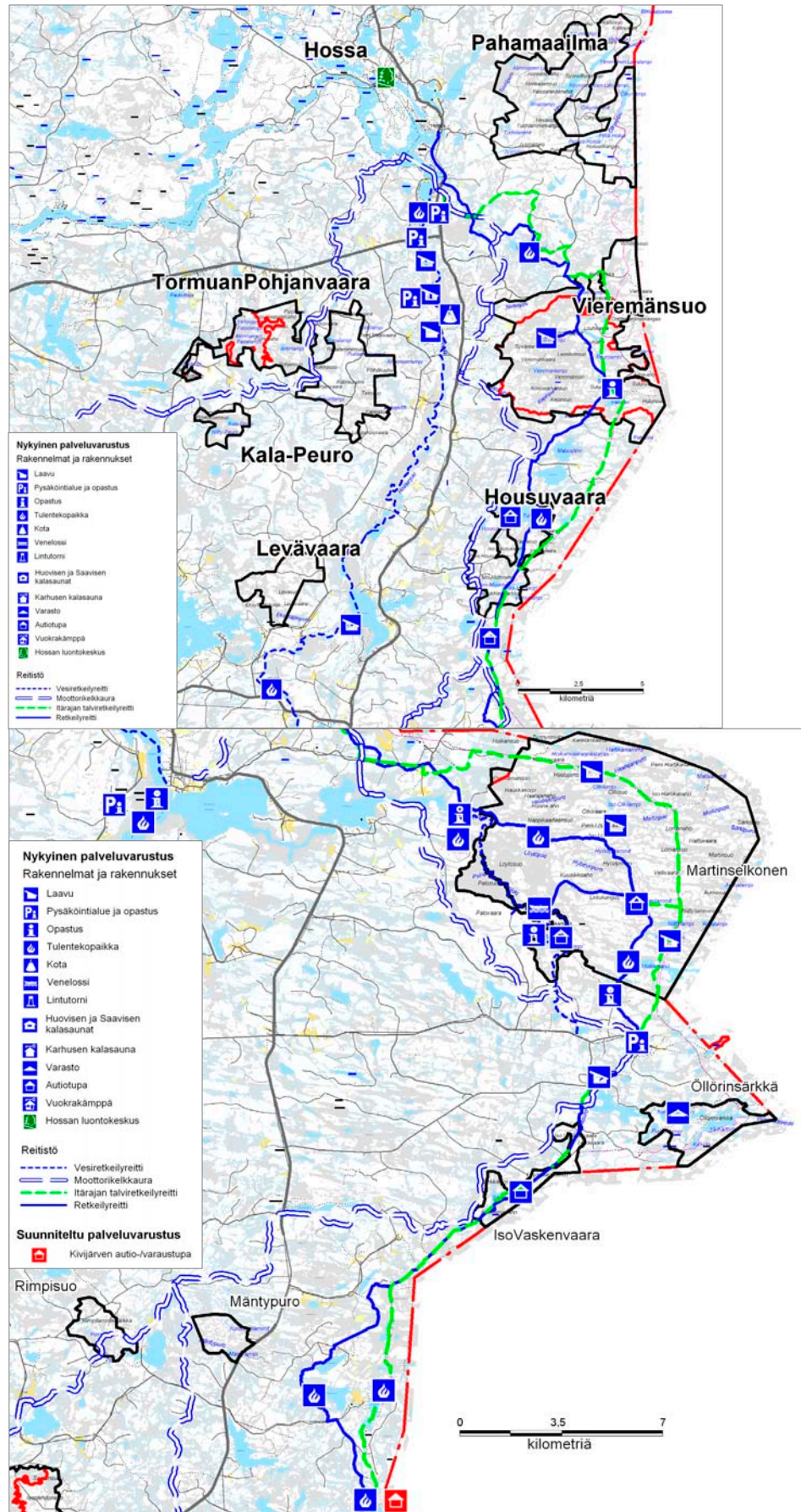
6.1.2 Tavoitteet

Kalevalapuiston retkeilykäyttö säilynee nykyisellä tasollaan. Rakenteet pidetään kunnossa ja huolletaan, jotta ne palvelevat niin jokamieskäyttäjiä kuin yrittäjien asiakkaitakin. Tavoitteena on entistä läheisempi yhteistyö matkailuyrittäjien kanssa. Uusiin investointeihin tai reittien linjausten muutoksiin (esim. reittiosuuksien siirtäminen pois teiltä) ryhdytään, kun palveluille on osoitettavissa uutta matkailullista kiinnostusta ja sitä myötä käyttöä. Yhteistyöllä Idän Taiga ry:n yrittäjien ja alueelle tulevien uusien matkailuyrittäjien kanssa aluetta saadaan tunnetummaksi ja kävijöitä lisää. Maastopyöräilyn mahdollisuudet kartoitetaan yhdessä pyöräilyharrastajien kanssa.

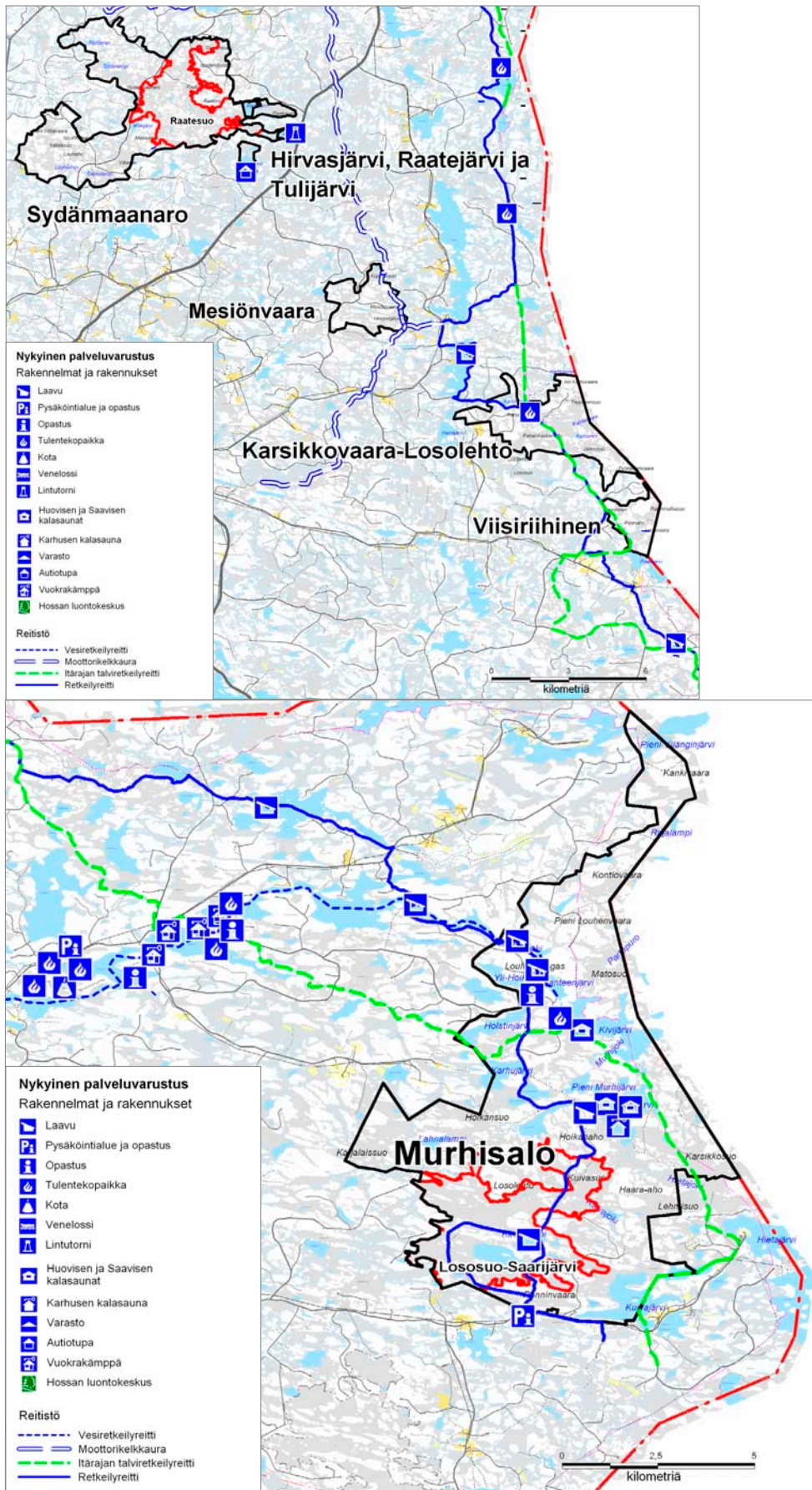
6.1.3 Toimenpiteet ja seuranta

Itärajan retkeilyreitit varrella Kivijärvellä on tarkoitus parantaa taukopaikan varustusta rakentamalla sinne auto/varaustupa (kuva 9a). Kohde ei ole Kalevalapuiston alueiden sisällä, mutta Itärajan reitin kohteena se liittyy kiinteästi Kalevalapuiston alueen toiminnalliseen kokonaisuuteen.

Alueiden kävijämääriä, rakenteiden kuntoa ja maaston kulumista seurataan järjestelmällisesti. Kävijämääriä seurataan suunnitelmallisesti siten, että saadaan luotettavat tiedot kävijälaskentaa varten.

Kuva 9a. Kalevalapuiston nykyinen ja suunniteltu palveluvarustus. © Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Kuva 9b. Kalevalapuiston nykyinen ja suunniteltu palveluvarustus. © Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

6.2 Opastusviestintä

Suunnittelualueella ei ole opastusrakennuksia. Alueiden infopisteinä toimivat Hossan ja Petolan luontokeskukset. Lisäksi Suomussalmen matkailuinfossa on saatavana tietoa alueen luonnosta ja palveluista. Luonnossa liikkuville on opastustauluja ja viitoitus normaalien reittikäytäntöjen mukaisesti. Itärajan kesäretkeilyreitti löytyy **luontoon.fi**:stä, ja lisäksi vapaaehtoisvoimin ylläpidetään reitin nettisivuja **www.itarajanreitti.fi**. Murhisalon vieressä sijaitsevalla Kuivajärven kylällä olevalla Domnan Pirtillä on mahdollista ylläpitää puistoa esittelevä näyttely sopimalla asiasta kunnan kanssa.

6.3 Matkailun yritystoiminta

Kalevalapuiston alueita hyödyntävät niin itsenäiset, lähinnä yksityisiä majoituspalveluja käyttävät matkailijat (metsästäjät ja marjastajat) kuin myös luontomatkailuyritysten asiakkaat. Yrittäjien matkailutuotteiden vetovoimatekijöitä ovat itärajan erämaisuus, hiljaisuus, suurpedot ja talven mahdollisuudet.

Luontopalveluilla on tällä hetkellä sopimukset kahden sellaisen yrityksen kanssa, jotka käyttävät Kalevalapuiston aluetta yritystoiminnassaan. Niissä sovitaan alueiden käytöstä kestävästi luontomatkailutoiminnassa ja markkinointiyhteistyöstä. Sopimuksissa pyritään kattavuuteen, minkä mukaan tavoitteeksi tulee arviolta kymmenen sopimuksen solmiminen.

6.4 Palvelurakenteiden huolto

Suunnittelualueen huollon tehtävänä on palveluvarustuksen kunnan ylläpito sekä yleisen siisteyden varmistaminen. Huollossa noudatetaan Metsähallituksen ympäristö- ja laatujärjestelmän periaatteita. Huollosta vastaa Pohjanmaan luontopalvelut. Osalla alueista huolto on ulkoistettu. Kävijät kokevat alueet vuoden 2005 kävijätutkimuksen (Metsähallitus 2005) mukaan siisteiksi ja rauhallisiksi.

Taukopaikoilla tarvittavat polttopuut hankitaan alueen ulkopuolelta. Polttopuun kulutukseen kiinnitetään huomiota ja sitä pyritään minimoimaan retkeilijöitä opastamalla.

Suunnittelualueella noudatetaan roskattoman retkeilyn periaatteita. Jokaiselta huollon piirissä olevalta taukopaikalta löytyy jätteiden käsittelyohje. Palavat jätteet poltetaan, kompostoituvat laitetaan kompostoivaan kuivakäymälään ja kierrätys- ja kaatopaikkajätteet tuodaan maastosta pois. Alueella ei ole jätteidenkeruupisteitä. Taukopaikoilla olevat kompostoitavat kuivakäymälät tyhjennetään tarpeen mukaan.

7 Tutkimus

7.1 Nykytila

Suunnittelualueella on tehty luontotyyppeihin, lajistoon, kulttuuriperintöön ja alueen käyttöön liittyviä perusselvityksiä. Kainuun ympäristökeskus on tehnyt kosteikkolintuseurantoja Hirvas-, Raate- ja Tulijärven alueella.

Metsäntutkimuslaitos perusti intensiiviseuranta-aloja **Vihreä Vyöhyke Life** -hankkeen metsänennallistamiskohteille Pahamaailman alueella. Seuranta-aloilta tehtiin lähtötilanneinventoinnit vuonna 2005 ja seurantainventoinnit vuosina 2006 ja 2007 ennallistamistoimenpiteiden jälkeen. Aloilta seurattiin puuston määrän ja ikärakenteen sekä lahopuun määrän muutoksia, puuston taimettumista, aluskasvillisuuden lajistoa sekä kääväkäs-, epifyyttijäkälä-, palo- ja lahoppuhyönteislajistoa. **Vihreä Vyöhyke Life** -hanke on poikunut aiheita myös soiden ennallistamiseen liittyville pro gradu -tutkielmille sekä metsäteiden ennallistamiseen liittyville ammattikorkeakoulun opinäytetöille. Hanketta ja siitä saatuja tuloksia on esitelty tieteellisissä julkaisuissa ja seminaareissa. (Kytö 2008)

Metsäntutkimuslaitos tekee tutkimushankkeessa **Soiden ja metsien ennallistaminen Pohjois-Suomessa** tutkimusta soiden, metsien ja metsäautoteiden ennallistuskohdeilla. Kalevalapuiston alueelta tutkimushankkeeseen sisältyvät **Vihreä Vyöhyke Life** -hankkeessa toteutetut metsänennallistamiskohteet Pahamaailman alueella ja ennallistettu metsäautotie Sydänmaanaron alueella.

7.2 Tavoitteet

Metsähallitus edistää tahollaan tutkimustoimintaa ja toimii kiinteässä yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa. Ulkopuolisten tahojen toteuttama tutkimus on luvanvaraista suojelualueilla, eikä siitä saa olla haittaa lajeille, elinympäristöille, suojelualueiden hoidolle tai muulle käytölle.

Kuhmossa toimiva Ystävyyden puiston tutkimuskeskus on erikoistunut luonnonsuojelu-ekologiseen tutkimukseen. Se koordinoi suomalais-venäläistä tutkimusyhteistyötä, jonka tavoitteena on tuottaa kummankin maan ympäristönsuojelua edistävää tietoa. Kalevalapuiston tutkimustarpeet nivotaan osaksi tämän tutkimuskeskuksen ohjelmia.

Metsäntutkimuslaitoksen tutkimushankkeessa **Soiden ja metsien ennallistaminen Pohjois-Suomessa** tutkitaan, miten ennallistaminen edesauttaa soiden ja metsien luontaisen sukkession käynnistymistä luonnontilaisia ekosysteemejä vastaaviksi. Hankkeesta saatavalle tiedolle on käyttöä kehitettäessä ennallistamistoimenpiteitä kustannustehokkaammiksi ja ekosysteemien kannalta toimivammiksi sekä luotaessa työkaluja metsien ja soiden ennallistamistarpeen määrittämiseksi.

7.3 Toimenpiteet

Metlan **Soiden ja metsien ennallistaminen Pohjois-Suomessa** -tutkimushanketta varten on perustettu koealoja, jotka on merkitty maastoon metalli- ja muovipaaluin. Metsistä mitattavia muuttujia ovat kasvi-, jäkälä-, kääväkäs- ja hyönteislajiston sukkessio, puuston rakenne ja uudistuminen sekä maaperän ravinneolot polttamisen jälkeen. Metsitettävillä teillä tutkitaan orgaanisen aineksen muodostumista ja juuriston kehitystä sekä kasvillisuutta ja taimettumista. Tutkimuksista kerrotaan lyhyesti **Vihreä Vyöhyke Life** -hankkeen aikana pystytetyissä opastetauluissa.

8 Muu käyttö

8.1 Marjastus ja sienestys

Kalevalapuiston alueella marjastetaan ja sienestetään paikoin runsaastikin. Marjojen poiminta on ollut ihmisille perinteisesti tärkeä virkistys- ja lisänsiомуoto. Marjojen ja ruokasienten poiminta jatkuu jokamiehenoikeudella, elleivät rajavyöhykkeen liikkumismääräykset niitä estä.

Alueella tapahtuva kaupallinen marjanpoiminta (ulkomaiset marjanpoimijat) tulee myös jatku-
maan kulloinkin voimassa olevien käytäntöjen mukaisesti.

8.2 Kalastus

Suunnittelualueen vesissä kalastaminen on sallittu kalastuslain (286/1982) yleiskalastus-
oikeudella. Lain mukaisesti onkiminen, pilkkiminen ja läänikohtaisella vieheluvalla kalastaminen
on sallittu. Metsähallitus voi hakea rajoituksia kalastuslain mukaisiin yleiskalastusoikeuksiin.

Metsähallituksen viehelupa mahdollistaa kalastamisen vieheillä myös jokivesistöjen koski- ja
virtapaikoissa. Pyydyskalastus (verkot, katiskat, koukut, nuotta ja rysät) Metsähallituksen luvalla
on sallittu suunnittelualueen vesissä. Metsähallituksen luvilla tapahtuvaan kalastukseen voidaan
asettaa järvi- ja jokikohtaisia määrällisiä kiintiöitä ja ajallisia rauhoituksia. Suunnittelualueen
vesien kalastusoikeutta ei vuokrata.

Järvitaimenen ja harjuksen poikas- ja mäti-istutukset on sallittu joki- ja purovesistöihin silloin,
kun tavoitteena on palauttaa luontainen kalakanta ao. vesistöalueelle. Siiampoikasten istutuksia
voidaan tehdä suosituimmille verkkokalastusvesille. Istutuksissa on noudatettava kalastuslain
mukaisia määräyksiä.

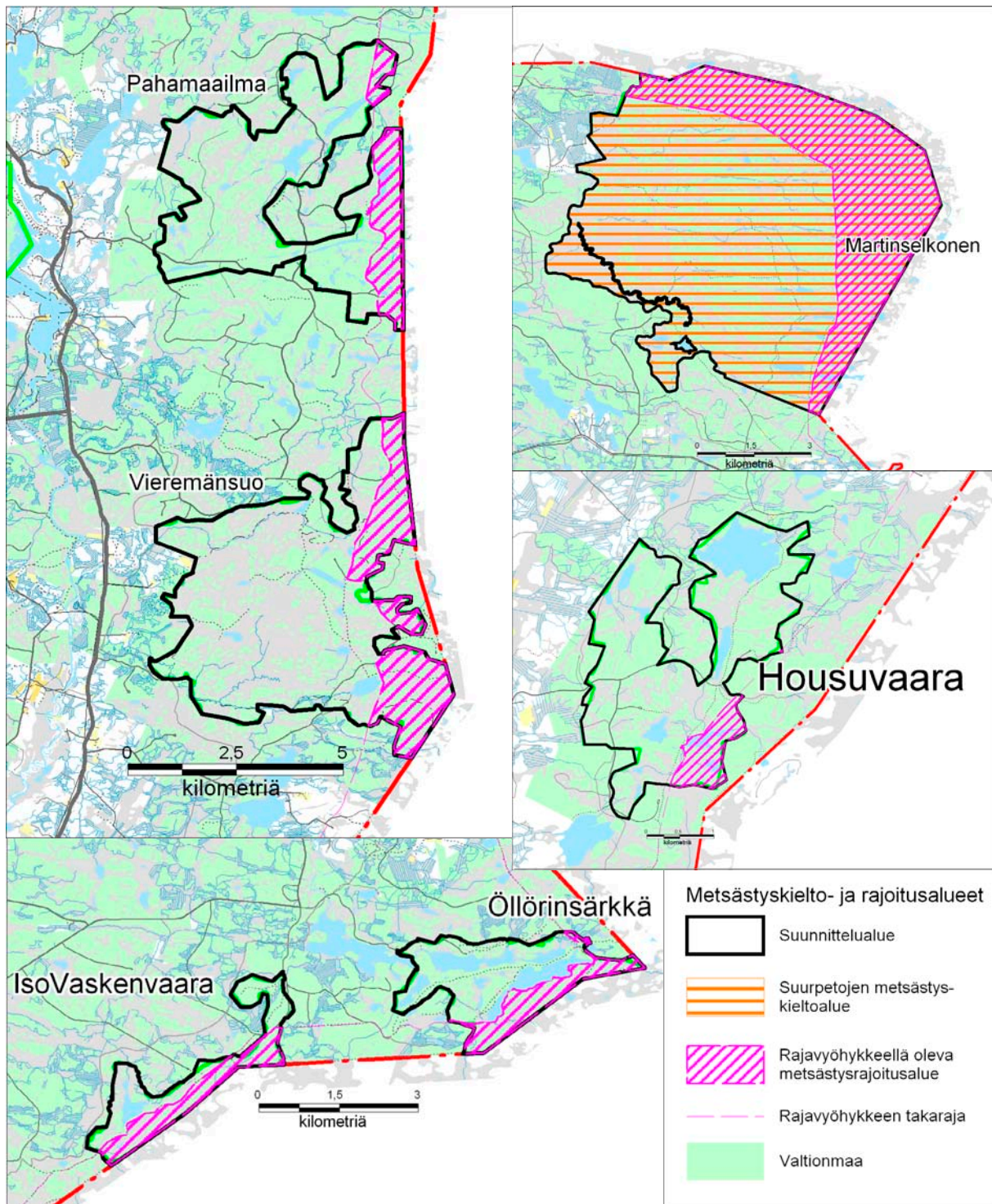
Tavoitteena on vesistöjen inventointi elinympäristötasolla. Lisäksi pyritään inventoimaan
suunnittelualueen joki- ja purovesistöjen – erityisesti virtakutuisten kalojen – kutu- ja poikas-
tuotantoalueet. Virtavesien kalaston nykytilaa selvitetään sähkökoekalastuksin. Järvien ja lampien
kalaston nykytilaa selvitetään verkkokoekalastuksin.

Vesien kalastuksen käyttöä seurataan kalatalouden suunnittelu- ja seurantajärjestelmän kautta.

8.3 Metsästys

8.3.1 Nykytila

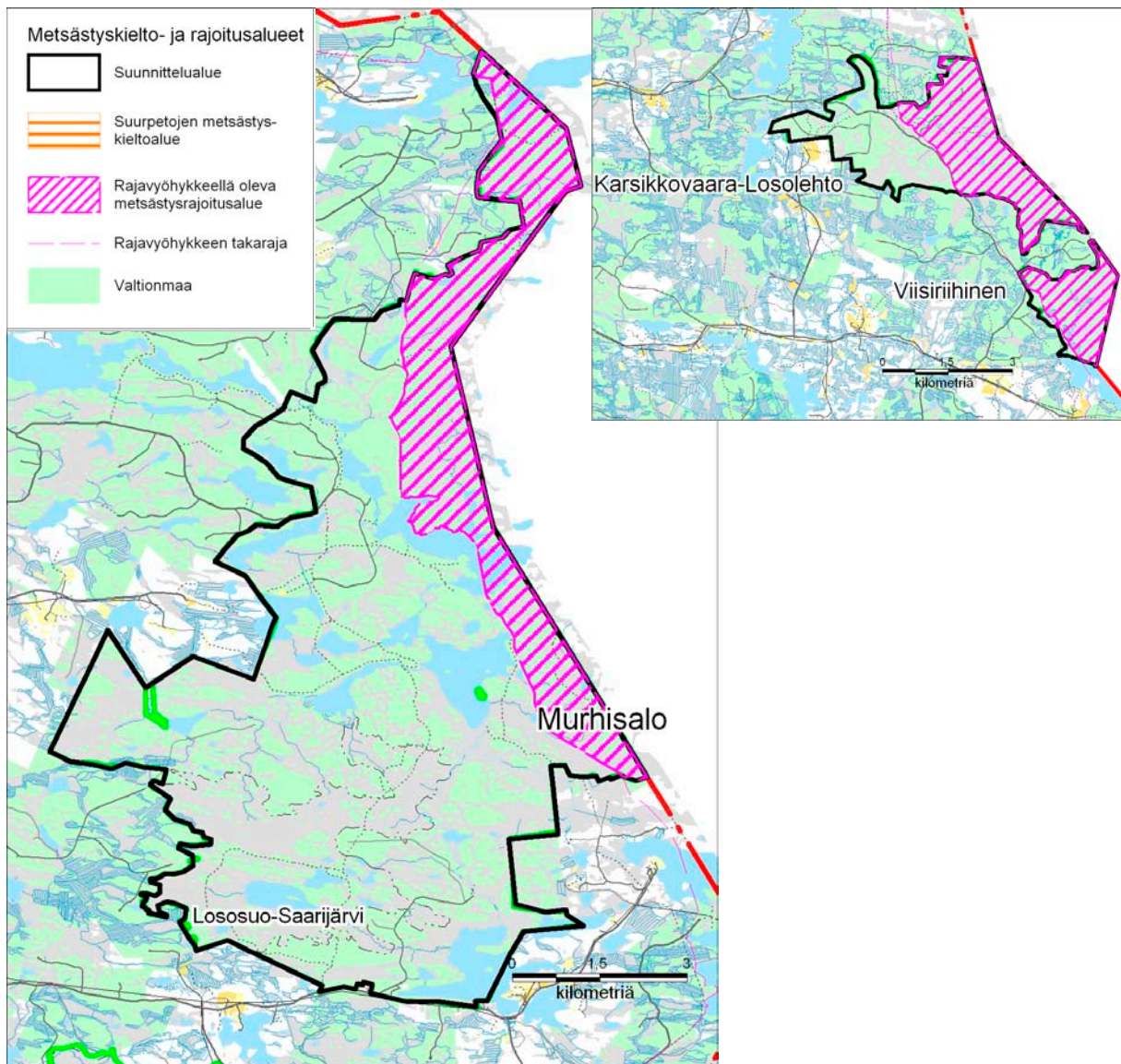
Metsästys on sallittu koko Kalevalapuiston alueella lukuun ottamatta suurpetojen metsästystä
Martinselkosen luonnonsuojelualueella. Huomattava osa puiston alueesta (5 380 ha) kuuluu raja-
vyöhykkeeseen (kuvat 10a–b). Rajavyöhykelupia myönnetään erillisten lupaehtojen mukaiseen
hirvenmetsästykseseen sekä tarvittaessa erikseen anottuna haavoittuneen eläimen pyytämiseen
(esim. karhu). Hirvenmetsästys rajavyöhykkeellä on sallittu seuruemetsästyksenä, ja koiraa voi-
daan käyttää siellä vain kytkettynä (esim. haavoittuneen eläimen jäljestäminen). Muutoin metsäs-
tykseen rajavyöhykkeellä ei myönnetä rajavyöhykelupia.

Kuva 10a. Metsästysrajoitusalueet Kalevalapuiston alueella. © Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Kalevalapuistoon kuuluvat alueet ovat lähiseutujensa asukkaille hyvin merkittäviä metsästys-alueita. Suomussalmen kunnassa asuvilla on oikeus metsästä puiston alueella metsästyslain (615/1993) 8. §:n mukaisesti, mutta Martinselkosen suojelualueelle myös paikalliset tarvitsevat Metsähallituksen luvan perustamisasetuksen (948/1993) mukaisesti. Kalevalapuiston alueet kuuluvat myös lupametsästysalueisiin, ja metsästyslupia myydään vuosittain määriteltävien kiintiöiden puitteissa. Pahamaailma, Vieremänsuo, Tormuan Pohjanvaara, Kala-Peuro, Housuvaara ja Levävaara kuuluvat Hossan (no 5602) lupa-alueeseen. Martinselkonen (no 5603) on oma lupa-alue, ja muut Kalevalapuiston alueet kuuluvat Itä-Suomussalmen (no 5604) lupa-alueeseen.

Hirvenmetsästys tapahtuu Metsähallituksen myöntämällä alueluvilla tai perustuen metsästyslain 8. §:n mukaiseen paikallisen metsästysoikeuteen. Hirvenpyyntiluvat myöntää Kainuun riistanhoitopiiri.

Kuva 10b. Metsästysoikeusalueet Kalevalapuiston alueella. © Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

8.3.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Metsästys voi jatkua nykyisen käytännön mukaisena, koska se ei sulje pois alueen muita käyttömuotoja eikä vaaranna alueen eliölajeja. Paikallinen metsästyspaine tulee pienenemään tulevaisuudessa, koska väestöennusteiden mukaan väestö ikääntyy ja muuttotappio jatkuu. Lupametsästyksen paine ei tule myöskään kasvamaan merkittävästi, koska Suomussalmi ei ole kaikkein kysytyimpiä metsästysalueita. Koska alueet kuuluvat poronhoitoalueeseen, myös suurpetojen metsästys niillä voi jatkua samoilla periaatteilla kuin ympäröivillä valtion alueilla – poikkeuksena Martinselkosen suojelualue, jossa suurpetojen metsästys on perustamisasetuksella (948/1993) kielletty.

Mikäli metsästyspaine kasvaa kohtuuttoman suureksi, lupametsästyksen voidaan puuttua rajoittamalla myytävien metsästyslupien määrää ja tarkentamalla myytävien lupien alueellista kiintiöintiä tai saalispisteytystä. Metsästystä koskeissa asioissa toimitaan tiiviissä yhteistyössä riistanhoitoyhdistysten ja riistanhoitopiirin kanssa.

Alueen käyttö metsästyskoirakokeiden järjestämiseen on sallittu Metsähallituksen luvalla. Metsästyksessä käytettäviä rakennelmia – esim. ampumalavoja – ei saa rakentaa tai tuoda puiston alueelle, eikä suunnittelualueella ruokita riistaeläimiä.

Alueella noudatetaan luontopalvelujohtajan hyväksymiä maastoliikennelupaperiaatteita (Metsähallitus 2007d) riistasaaliin (hirvi, karhu) noutamiseen maastosta. Maastoliikennelupia voidaan myöntää erityistä vahinkoa aiheuttavan suurpedon pyyntiin.

8.3.3 Seuranta

Kanalintujen metsästyslupakiintiöt määritetään vuosittain Riistatalouden suunnittelu- ja seuranta-järjestelmällä (RSSJ), johon myydyt luvat sekä metsästäjien saalis- ym. palaute kirjautuu. RSSJ:stä voi seurata, miten kova on lupametsästäjien verotus kanalintukantoihin. Myyntiin tulevasta lupakiintiöistä järjestetään vuosittain riistaviranomaisten ja metsästäjäjärjestöjen kuulemis-tilaisuus.

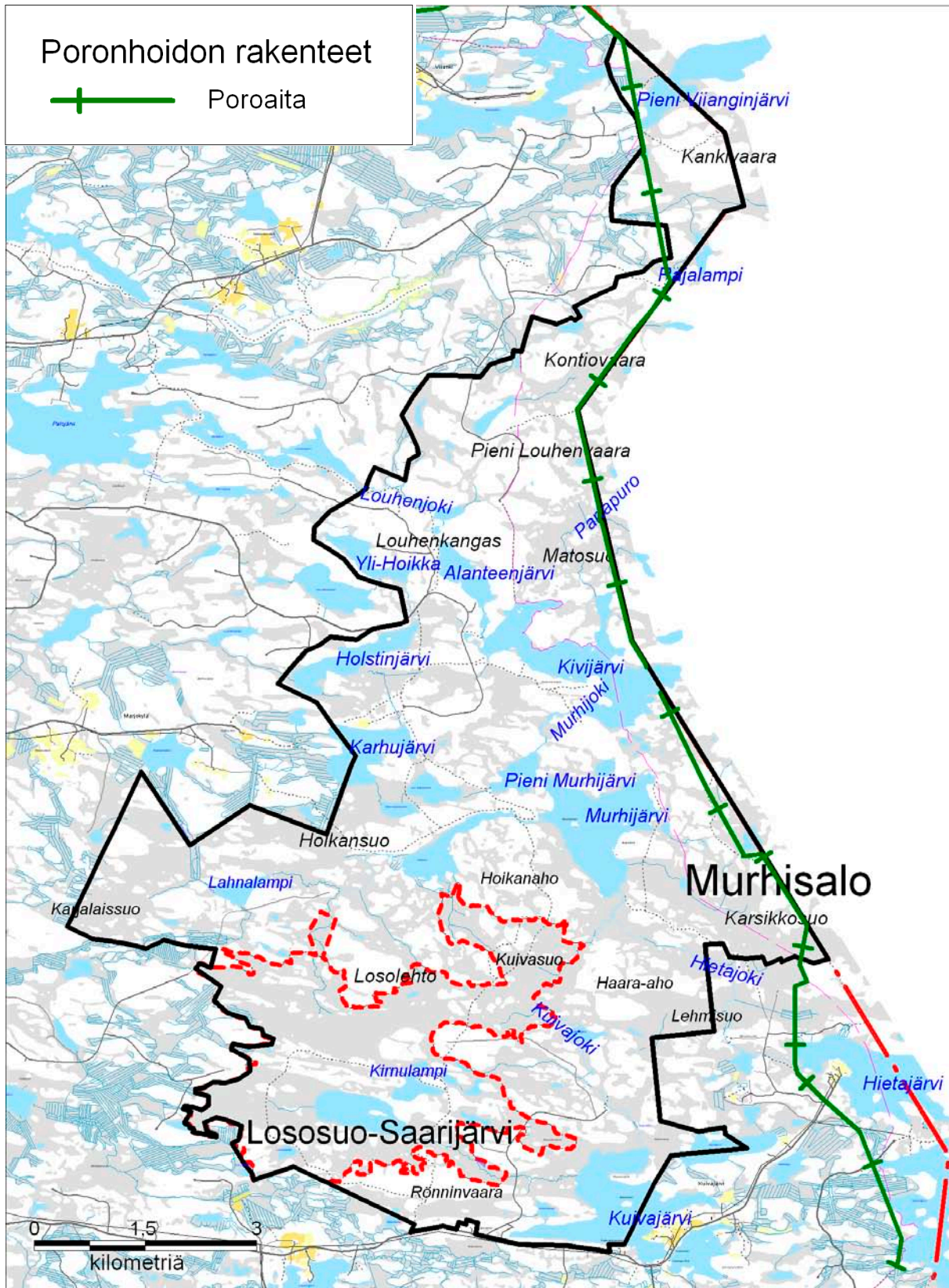
Riistakantojen seurannassa riistakolmiolaskennat ovat tärkein väline, jolla saadaan tietoa riistakantojen vahvuudesta. Riistakolmiolaskennat tehdään pääosin metsästäjien vapaaehtoisin voimin. Laskentatulosten perusteella RKTL (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos) tekee vuosittaiset kanta-arviot, jotka ovat pohjana metsästyksen verotusta suunniteltaessa.

8.4 Poronhoito

Kalevalapuiston alueella poronhoito on sallittu poronhoitolain (848/1990) mukaisesti. Alueella laiduntavat Hossa–Irin, Näljängän ja Hallan paliskuntien porot. Poronhoitotöissä toimivalla henkilöllä on paliskunnan poroisännän luvalla oikeus käyttää moottorikäyttöistä ajoneuvoa Kalevalapuiston alueella (Maastoliikennelaki 1710/1995). Poronhoitotoimista ei kuitenkaan saa aiheutua kohtuutonta haittaa Kalevalapuiston luontoarvoille. Poronhoidon rakenteet Kalevalapuiston alueella on esitetty kuvissa 11a–c. Poronhoitotöistä ja niiden järjestämisestä (mm. porojen talvi-ruokintapaikat, siirtoaidat ja kesäaikainen maastoliikenne) neuvotellaan Metsähallituksen ja paliskunnan kesken ennen niiden käyttöönottoa.

Kuva 11b. Poronhoidon rakenteet Kalevalapuiston alueella. © Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Kuva 11c. Poronhoidon rakenteet Kalevalapuiston alueella. © Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

8.5 Malminetsintä ja kaivostoiminta

Martinselkosen luonnonsuojelualueella on asetuksen (948/1993) mukaan mahdollista tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja Metsähallituksen luvalla. Soidensuojelualueilla (Vieremänsuo, Paiselampi, Raatesuo ja Lososuo–Saarijärvi) ovat asetusten (933/1981 ja 852/1988) mukaan toimenpiteet geologisiin tutkimuksiin ja malminetsintään mahdollisia, mikäli niihin on saatu ympäristöministeriön lupa. Muilla alueilla malminetsintään ja geologisiin tutkimuksiin tarvitaan Metsähallituksen tutkimuslupa.

Kalevalapuiston kohteista Housuvaaran länsiosissa on valtausoikeus eli tutkimuslupa, joka koostuu neljästä valtausalueesta. Valtaus on voimassa 1.8.2010 saakka. Kaivostoiminta ei sovi Kalevalapuiston alueelle. Malminetsinnässä ja kaivostoiminnassa noudatetaan luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön periaatteita (Metsähallitus 2010).

8.6 Maa-ainesten otto

Asetus Martinselkosen luonnonsuojelualueesta (948/1993), asetus soidensuojelualueista (933/1981) koskien Raatesuon ja Paiselammen alueita sekä asetus soidensuojelualueista (852/1988) koskien Vieremänsuon ja Lososuon–Saarijärven alueita kieltävät maa-ainesten oton. Muillekaan suojelukohteille maa-ainesten otto ei sovi.

8.7 Puuston käyttö

Suunnittelualan puusto säilytetään luonnontilaisena ja koskemattomana lukuun ottamatta mahdollisia ennallistamis- ja luonnon- tai kulttuuriperinnön hoidon alueita. Niiltä kertyvä puutavara voidaan jättää lahoppuiksi, käyttää tulentekopaikkojen polttopuuna tai myydä käypään hintaan. Muuten suunnittelualueilta ei poisteta puustoa. Maapuut ja tuulenkaadot jätetään lahoppuiksi, eikä lupia esim. polttopuun ottoon myönnetä.

Ellei em. luonnonhoitotöitä ole, tulentekopaikoilla käytettävät polttopuut tuodaan suunnittelualueiden ulkopuolelta.

8.8 Maastoliikenne ja muu liikkuminen

Maastoliikenne

Maastoliikenteen säätely perustuu maastoliikennelakiin (1710/1995). Pääsääntöisesti maastoliikenne vaatii maanomistajan luvan lukuun ottamatta lain 4. §:ssä mainittuja poikkeuksia. Suunnittelualueella maastoliikenteen säätelyssä noudatetaan luontopalvelujohtajan hyväksymiä maastoliikenneperiaatteita.

Suunnittelualueella on noin 8 km moottorikelkkauria. Uusia moottorikelkkareittejä tai -uria ei rakenneta alueelle.

Itärajan talviretkeilyreitillä tehdään koiravaljakkoretkiä ja hiihtovaelluksia talven aikana. Näitä tekevät yrittäjät saavat luvan urien aukaisuun ja huoltokuljetuksiin moottorikelkalla tapauskohtaisesti.

Metsähallituksen henkilökunnalla on suunnittelualueen rakentamis-, huolto-, kunnostus- ja valvontatöissä oikeus liikkua alueella moottorikelkalla tai muulla moottorikäyttöisellä ajoneuvolla.

Metsähallitus voi myöntää luvan tutkimuksen yhteydessä tapahtuvaan moottoriajoneuvon käyttöön. Muita maastoliikennelupia voidaan myöntää Metsähallituksen maastoliikennelupaperiaatteiden (Metsähallitus 2007d) mukaisesti.

Muu liikkuminen

Jokamiehenoikeudella tapahtuvaa liikkumista ei ole tarpeen rajoittaa suunnittelualueella. Rajavyöhykkeellä liikkumiseen ja oleskeluun tarvitaan lupa, jonka myöntää Rajavartiolaitos (Rajavartiolaitoslaki 578/2005).

Venevalkamat

Veneiden säilytys Kalevalapuiston alueella on sallittu vain venevalkamiksi määritellyillä paikoilla. Valkamapaikkoja voidaan tarvittaessa siirtää sopivampaan paikkaan. Taulukkoon 14 ja liitekartoille (Liite 7) on merkitty Kalevalapuiston alueen venevalkamapaikat.

Metsähallitus ja Kainuun rajavartiosto ovat sopineet rajavartioston tarvitsemat valkamapaikat.

Taulukko 14. Venevalkamapaikat Kalevalapuiston alueella.

Alue	Vesi	X-koord.	Y-koord.	Matka tieltä m
Pahamaailma	Ylimmäinen Latvalampi	3625001	7266227	130
Pahamaailma	Keskimmäinen Latvalampi	3624377	7265200	95
Pahamaailma	Ölkynlampi	3626121	7264435	0
Vieremänsuo	Palonen	3626017	7253379	315
Housuvaara	Tulijärvi	3622829	7249058	210
Martinselkonen	Lintulampi	3628778	7232590	290
Martinselkonen	Hoikkajärvi	3631313	7231741	1 400
Öllörinsärkkä	Iso-Öllöri	3632925	7226532	80
Öllörinsärkkä	Yli-Karttimo			
Iso Vaskenvaara	Särkkälampi	3626572	7224157	800
Murhisalo	Alanteenjärvi	3643632	7183533	20
Murhisalo	Ylihoikka	3642200	7184238	125
Murhisalo	Kivijärvi	3643670	7182862	135
Murhisalo	Holstinjärvi	3642372	7183101	90
Murhisalo	Karhujärvi	3642673	7181851	250
Murhisalo	Iso-Valkeinen	3642986	7181206	980
Murhisalo	Pieni Viianjärvi	3645830	7189959	370
Murhisalo	Murhijärvi	3645590	7179595	
Murhisalo	Murhijärvi	3645452	7179179	
Murhisalo	Kuivajärvi			

Tiestö

Kalevalapuiston kohteiden tiestö on kuvattu luvussa 2.7 **Nykyinen käyttö / Kulkuyhteydet** ja liitteessä 5, jossa on kartat alueella olevista teistä. Osa teistä on Metsähallituksen omia teitä ja osa osakkuusteitä. Osakkuusteiden (yksityisteitä) kunnossapitoon osallistutaan suojelualueiden käytön ja arvioidun liikennemäärän mukaan (erityisliikenne). Yksiköinti tehdään Maanmittauslaitoksen julkaiseman ohjeen (2007) mukaan.

Kalevalapuiston kohteille ei rakenneta uusia teitä. Alueiden hoidon ja käytön tai muun syyn takia tarpeelliset tiet pidetään kunnossa. Tarpeettomiksi käyvät tiet ja huonokuntoiset tiet voidaan sulkea kokonaan liikenteeltä, ja tiet ennallistetaan.

8.9 Luontokuvaus

Valokuvaus on suojelualueilla liikkumisrajoitusten puitteissa sallittu edellyttäen, että siitä ei aiheudu haittaa tai häiriötä alueen eläimistölle ja kasvillisuudelle. Rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tahallinen häirintä erityisesti niiden lisääntymisaikana on luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaan kielletty, minkä takia mm. kuvaaminen pesällä on kielletty. Poikkeus häirintäkiellosta edellyttää alueellisen ympäristökeskuksen lupaa.

Luonnonsuojelualueille ei myönnetä lupia piilokojujen tai muiden rakenteiden avulla tapahtuvaan luontokuvaukseen tai muuhun luonnonkatselutuotteeseen, mutta perustamattomille suojeluohjelmakohteille tällaisia lupia voidaan myöntää. Keveiden, teltan tapaisten piilokojujen avulla tapahtuva luontokuvaus rinnastetaan jokamiesleiriytymiseen eikä se siten edellytä lupaa.

Haaskanpitoa vain luontokuvausta varten ei suojelualueilla sallita. Luonnonsuojelu- tai tutkimusperusteisilla haaskoilla luvan saanut haaskanpitäjä voi itse kuvata. Jos on tarpeen säädellä muiden luontokuvaajien käyntejä tällaisella haaskalla, sitä koskevat rajoitteet tulee sisällyttää samaan lupaan tai sopimukseen. Luvan tai sopimuksen sallimissa rajoissa muiden luontokuvaajien käynnin haaskalla ratkaisee haaskanpitäjä. Muunlainen keinoruokinta yleisesti ottaen katsotaan soveltuvaksi suojelualueilla vain tutkimus- tai luonnonsuojelusyistä. Asia ratkaistaan kuitenkin tapauskohtaisesti.

Ammattimaisen luontokuvauksen tarvitsemia maastoliikennelupia moottorikelkkaa varten voidaan myöntää tapauskohtaisen harkinnan pohjalta kulloinkin voimassaolevan maastoliikennelain (1710/1995) ja muun lainsäädännön sekä Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteiden (Metsähallitus 2007d) mukaisesti. Maastoliikennelupa koskee rajoitettuja huoltokuljetuksia, eikä se koske kesäaikaan tapahtuvia kuljetuksia.

8.10 Muu käyttö

Hallinnon ja valvonnan rakennukset

Kalevalapuiston alueella on Rajavartiolaitoksen virkakäytössä tukikohtia, joista on tehty Metsähallituksen ja Kainuun rajavartioston välinen vuokrasopimus (asianhallinta 3105/661/2006). Vuokraohteet sijaitsevat taulukon 15 mukaisesti.

Rajavartiosto käyttää Kalevalapuiston alueella rajalle ja rajavyöhykkeen takarajalle muotoutuneita partiopolkuja vartiointityössään. Polkujen ylläpidosta on sovittu Metsähallituksen ja rajavartioston välillä, ja siihen liittyy mm. puiden poisto partiopoluilta ja -urilta. Suojelualueilla ylläpito rajoittuu suojelualueiden määräysten mukaiseksi toiminnaksi mm. siten, että poluille ja urille kaatuneet puut saadaan poistaa, mutta ne jäävät maastoon.

Taulukko 15. Kalevalapuiston alueella olevat viranomaiskäytön tukikohdat.

Alue	Kohde
Pahamaailma	Kaunislampi
Vieremänsuo	Vierivaara
Vieremänsuo	Palonen
Housuvaara	Moukkori
Martinselkonen	Matolampi
Öllörinsärkkä	Kirkelä
Murhisalo	Kivijärvi
Murhisalo	Viianki

9 Kalevalapuistot osana Fennoskandian Vihreää vyöhykettä

Kalevalapuistot ovat osa ns. **Fennoskandian Vihreää vyöhykettä**. Sillä tarkoitetaan Suomen ja Venäjän rajalla sijaitsevaa suojelualueiden ketjua, joka ulottuu Suomenlahdelta Jäämerelle Norja mukaan lukien. Suomen ja Venäjän ympäristöministerit ovat tammikuussa 2009 allekirjoittaneet alustavan muistion, jonka mukaan maat sitoutuvat kehittämään Vihreää vyöhykettä olemassa olevien suojelualueiden pohjalta. Vihreän vyöhykkeen ytiminä ovat toimivat puistoparit.

Metsähallituksessa valmistellaan parhaillaan hakemusta hankkeeksi, jossa Vihreän vyöhykkeen merkitystä ja käytäntöjä selvitetään laajassa foorumissa. Foorumi toimii osallistavasti ja antaa Vihreän vyöhykkeen käsitteelle sisällön, luo sille toimintatapoja, tekee siihen kuuluvia alueita tunnetuiksi sekä luo yhteyksiä Euroopan Vihreän vyöhykkeen toimijoihin.

Kalevalapuistojen yhteistyö kirjataan puistojen välisiin vuosisuunnitelmiin. Suunnittelukauden alkupuolelle valmistellaan 2–3-vuotinen hanke EU:n **ENPI**- eli naapurisuusohjelmaan. Hankkeet ovat ne väline, joiden kautta puistojen palveluvarustusta, opastusta, käytön ohjausta, henkilökunnan koulutusta yms. osaamista on mahdollista rahoittaa rajan molemmin puolin. Vuotuista yhteistyötä rahoitetaan ympäristöministeriön lähialueyhteistyörahoituksella, jonka jatkuminen on tärkeää. Myös ENPI-jatkoprojektit ovat mahdollisia suunnittelukauden aikana.

10 Toimenpidesuunnitelmat

Suunnittelujakson aikana hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettyjen toteutettavien hankkeiden osalta on laadittava tarkemmat toimenpidesuunnitelmat, jotka vahvistaa Metsähallitus.

Tällaisia toimenpidesuunnitelmia ovat

- palvelurakenteista tarvittavat toimenpidesuunnitelmat, jotka laaditaan suunnitteluohjeen mukaan:
 - Kivijärven autio/varaustuvan rakentaminen
- ennallistamis- ja luonnonhoitosuunnitelmat:
 - palojatkumoalueen poltokohteille laaditaan toimenpidesuunnitelma
 - Tormuan Pohjavaaran–Riitasuon alueelle laaditaan soiden ennallistamissuunnitelma
 - Martinselkosen Karttimonjokivarren tulvaniityille tehdään hoitosuunnitelman päivitys, mikäli uusia niittoaloja kunnostetaan
- kulttuuriperintökohteiden hoitosuunnitelmat:
 - hoidettaville kulttuuriperintökohteille laaditaan hoitosuunnitelma
- vesistöinventoinnit
- luontomatkailemisuunnitelma

11 Suunnittelualueen ulkopuolinen maankäyttö ja Kalevalapuiston toiminnallinen kokonaisuus

Koska Kalevalapuisto on laaja, useasta alueesta koostuva kokonaisuus aina Hossasta Kuivajärvelle, myös sen ulkopuolinen maankäyttö vaikuttaa merkittävästi puiston toiminnalliseen kokonaisuuteen (kuva 12). Natura 2000 -alueiden ulkopuolisilla hankkeilla voi olla vaikutusta myös Natura-alueen luontoarvoihin, jolloin tulee harkittavaksi mahdollinen arviointimenettely (Luonnonsuojelulaki 1096/1996).

Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2002–2011 ja Metsätalouden ympäristöopas

Kainuun luonnonvarasuunnitelmassa (Hiltunen & Väisänen 2004) mainitaan, että suunnitelma-kaudella matkailu- ja virkistyskäytön painoa lisätään jonkin verran aiempaan verrattuna. Toteutus tapahtuu korostamalla maisema-arvoja metsien käsittelyssä matkailun painopistealueilla, joihin Kalevalapuiston alue kuuluu. Maisema-arvojen kannalta tärkeät metsät on luokiteltu retkeily- ja matkailumetsiin. Retkeilymetsissä sovelletaan ylipitkään kiertoaikaan pohjautuvaa metsien käsittelymallia ja matkailumetsissä toimitaan poimintahakkuun periaatteilla. Käsittelymallit tarkennetaan Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöoppaassa (Heinonen ym. 2004). Ympäristöoppaan ohjeiden tulkinta on johtanut käytännössä siihen, että sekä retkeily- että matkailumetsissä käytetään erirakenteistavana hakkuutapana pienaukkohakkuuta (aukon koko 0,1–0,5 ha). Kuusi-koissa voi tulla kyseeseen poimintahakkuu.

Itärajan reitti on tärkein Kalevalapuiston eri kohteita yhdistävä tekijä. Reitin lähimetsien käsittely on suunniteltava huolella, jotta reitin maisema- ja virkistysarvot säilyvät tai jopa paranevat (maisema-analyysi). Suojelualueiden reuna-alueilla, Yli-Vuokin virkistysmetsässä sekä retkeily- ja matkailumetsien käsittelyssä toimitaan Metsätalouden ympäristöoppaan (Heinonen ym. 2004) mukaisesti.

Kainuun maakuntakaava 2020

Kainuun maakuntakaavassa (Liite 1) Kalevalapuiston alue kuuluu **luontomatkailun kehittämisa-alueeseen**. Maankäyttöä suunniteltaessa tulee edistää luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua sekä säilyttää alueen luonnon- ja kulttuuriarvot. Metsätalouskäyttö tulee turvata metsätalous-alueilla (M-alueet). Hossan kylän ympärille kaavaan on rajattu matkailun vetovoima-alue. Maakuntakaavassa on osoitettu ohjeelliset ulkoilureitit. Itärajan ulkoilureitti on osoitettu tärkeänä valtakunnallisena ulkoilureittinä. Kaavaan on merkitty alueelle myös moottorikelkkareitti. Maakunnalliseksi muinaismuistoväyläksi on osoitettu Vienan reitti. Raatteentie on merkitty valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuurihistorialliseksi väyläksi. Kuivajärven–Hietajärven vionalaiskarjalainen kulttuurimaisema on kulttuurihistoriallisesti valtakunnallinen kohde ja Vionalaiskylien maisema-alue on maisemallisesti maakunnallinen kohde. Hossan retkeilyalue ja Yli-Vuokin virkistysmetsä on merkitty kaavassa virkistysalueiksi, joiden maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti virkistyskäytön kehittämiseen sekä luonnon ja ympäristöarvojen säilymiseen.

Hossan retkeilyalue

Hossan retkeilyalue (8 934 ha) on perustettu valtioneuvoston päätöksellä valtion retkeilyalueeksi vuonna 1979. Retkeilyalueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2003–2012 (Metsähallitus 2006). Hossan alue kuuluu Natura 2000 -alueisiin, joiden suojelun toteutustapana on ulkoilulaki (606/1973). Suunnitelman mukaan Moilasenvaaran Natura-alue (986 ha) on esitetty liitettäväksi Hossan retkeilyalueeseen. Lisäksi Moilasenvaaran Natura-alueen laajennusesitys (570 ha) on menossa valtioneuvoston päätettäväksi syksyllä 2009. Retkeilyalueen hoidon ja käytön linjaukset on kuvattu suunnitelmassa. Hossan luontokeskuksen roolia pyritään lisäämään Kalevalapuistojen välisessä yhteistyössä.

Malahvian Natura-alue

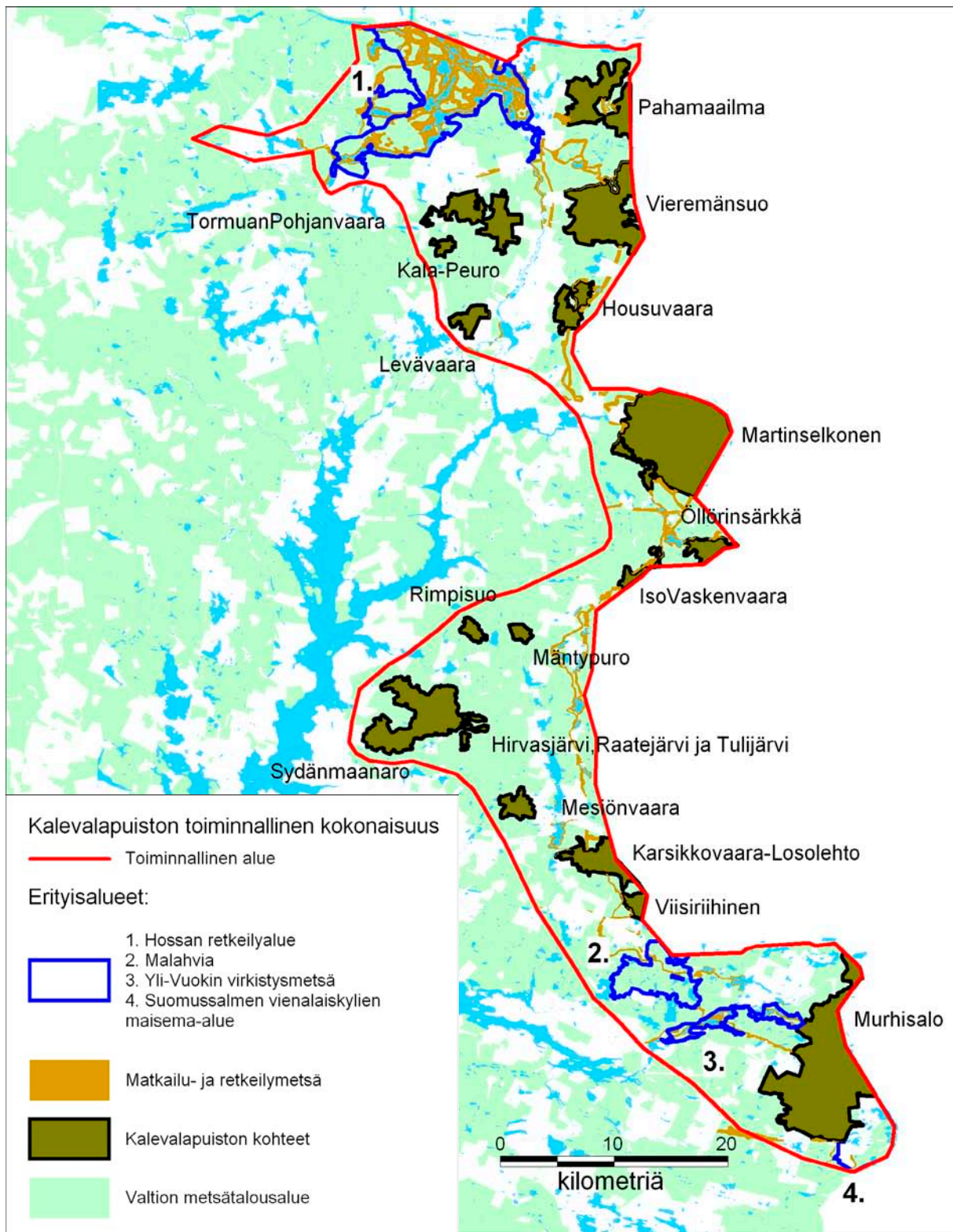
Malahvian alue (2 382 ha) esitettiin Natura-täydennysalueeksi Euroopan yhteisön komissiolle valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2002. Suojelun toteutustapana on metsälaki (1093/1996), vesilaki (264/1961) ja ympäristönsuojelulaki (86/2000). Alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma (Metsähallitus 2004), joka on hyväksytty Metsähallituksen johtoryhmässä 14.6.2004. Suunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi, että alueesta perustetaan suojelumetsä vuoteen 2010 mennessä. Suojelumetsän perustamisen jälkeen alue siirretään luontopalvelujen taseeseen. Metsienkäsittely on mahdollista vain tutkimus- tai ennallistamistarkoituksessa kertaluonteisesti niillä kuvioilla, joita ei ole määritelty boreaaliseksi luonnonmetsäksi. Alueen toiminnallinen yhteys Kalevalapuistoon syntyy Itärajan reitin kautta. Malahvian alue on tarkoitus pitää erämaisena, eikä sinne rakenneta uutta palveluvarustusta.

Yli-Vuokin virkistysmetsä

Vuokin alueelle perustettiin Vuokin alue-ekologisen suunnittelun (Näpänkangas ym. 1998) yhteydessä Yli-Vuokin luonnonhoitometsä, joka Metsähallituksen nykyisen maankäyttöluokituksen mukaan on virkistysmetsä (1 106 ha). Alue on metsätalouden taseessa, ja se on varattu ensisijaisesti virkistyskäyttöön. Alueen hoidossa tulee korostetusti ottaa huomioon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua tukevien luonnonpiirteiden säilyminen. Itärajan reitti kulkee alueen läpi, samoin ns. **Vienan reitti**. Alueen metsien käsittelyssä noudatetaan Metsätalouden ympäristöopasta (Heinonen ym. 2004). Metsähallituksen Kainuun metsätalouden tulosalue laatinee alueelle hoito- ja käyttösuunnitelman lähitulevaisuudessa.

Suomussalmen vienalaiskylien maisema-alue

Luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Suomussalmen vienalaiskylien maisema-alue perustettiin Suomussalmen kaakkoisosaan Yli-Vuokkiin Kainuun ympäristökeskuksen päätöksellä 19.11.2001. Maisema-alueen tarkoituksena on kainuulaisen ja vienankarjalaisen kulttuuriperinnön ja kulttuurimaiseman sekä rakennusperinnön säilyttäminen. Maisema-alueella on Hieta- ja Kuiva-järven kylät. Alueen pinta-ala on noin 2 157 ha, josta yksityismaita 1 250 ha ja valtionmaata 907 ha. Se rajoittuu pohjoisessa ja luoteessa Murhisalon luonnonsuojelualueeseen sekä idässä ja etelässä valtakunnan rajaan. Alue muodostaa yhdessä Murhisalon kanssa merkittävän luonnon-, kulttuurin- ja maisemansuojelun kokonaisuuden. Alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuonna 2004 (Tauriainen 2004).

Kuva 12. Kalevalapuiston toiminnallinen kokonaisuus. © Metsähallitus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

12 Käytön ohjaus, sopimukset, järjestyssääntö ja laajentaminen

Suunnittelualueen hallinnasta, käytön ohjauksesta, valvonnasta sekä retkeilyreittien ja rakenteiden rakentamisesta ja huollosta vastaa Metsähallituksen luontopalvelut.

Alueella on voimassa olevia vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia. Uusien käyttöoikeus- ja vuokrasopimusten solmimisessa noudatetaan Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteita (Metsähallitus 2010). Luonnonsuojelualueetta hyödyntävien matkailuyrittäjien kanssa tehdään käyttöoikeus- tai yhteistyösopimukset, joissa sovitaan kestäväen luontomatkailun periaatteita noudattaen toiminnan ehdot.

Kalevalapuiston kohteille ei ole tarvetta laatia järjestyssääntöjä, koska ei katsota olevan luonnonsuojelullisia perusteita rajoittaa alueiden jokamieskäyttöä. Tarvittavat järjestyssäännöt laaditaan myöhemmin, mikäli ilmenee ohjaustarvetta.

Alueen suojelun toteuttaminen on vielä kesken säädösten osalta. Perustamisasetusta ei ole vielä annettu. Kalevalapuiston alueesta on tehty asetusluonnos vuonna 2000. Luonnoksessa Kalevalapuiston on kaavailtu muodostuvan kolmestatoista Natura 2000 -alueesta, mutta myöhemmin alueen rajausta on tarkennettu, ja Kalevalapuisto muodostuisi seitsemästätoista Natura 2000 -alueesta. Lisäksi luonnoksessa on mainittu, että Kalevalapuistoon kuuluisi Suomussalmen vienalaiskylien maisema-alue; mutta tarkoitus on, että se kuuluu ns. **Kalevalapuiston toiminnalliseen kokonaisuuteen**.

Dialogikohteet

Dialogikohteet ovat Metsähallituksen ja luontojärjestöjen välisen neuvotteluprosessin (2003–2005) tuloksena syntyneitä kohteita, jotka on sovittu jätettäväksi metsätalouskäytön ulkopuolelle täydentämään Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelua. Maa- ja metsätalousministeriö asetti 13.6.2006 työryhmän valmistelemaan tämän ns. **dialogiratkaisun** edellyttämiä jatkotoimenpiteitä. Työryhmä luovutti työryhmämuistion maa- ja metsätalousministeriölle tammikuussa 2007. Suojelun toteutustavasta ei ole saatu vielä päätöstä ministeriöstä.

Suojelun mahdolliset toteutustavat ovat työryhmän mukaan seuraavat:

- a) kokonaan uuden lakisääteisen suojelualueen perustaminen
- b) liittäminen olemassa olevaan lakisääteiseen suojelualueeseen
- c) liittäminen osaksi sellaista suojeluohjelmakohdetta, jonka suojelua ei ole vielä toteutettu (lakisääteisesti)
- d) perustetaan suojelumetsä Metsähallituksen omalla päätöksellä
- e) metsätalouskäytön ulkopuolelle jäävät muut alueet.

Kalevalapuiston alueella ei ole luokkaan a) kuuluvia kohteita, mutta muihin luokkiin kuuluvia kohteita on useita.

Kiinteistönmuodostustilanne

Kalevalapuiston alueella pilotoitiin suojelualuekiinteistön (SLK) muodostamisprosessia, prosessin toimivuutta ja yhteistyön sujuvuutta eri organisaatioiden välillä. Pilotointi liittyi ympäristöministeriön, Metsähallituksen ja Maanmittauslaitoksen suojelualuetuotannon yhteistyön kehittämiseen siten, että suojelualuekiinteistön muodostaminen olisi kytketty sujuvasti osaksi suojelualuetuotantoa. Kalevalapuiston alueella toteutus tapahtui neljässä vaiheessa vuosien 2004–2009 aikana. Kalevalapuiston paristakymmenestä kohteesta muodostettiin kahdeksan esisuojelukiinteistöä. Aiemmin alueella olivat olemassa Martinselkosen sekä neljä soidensuojelualan suojelualuekiinteistöä. Kohteiden kiinteistöt ovat valmiita – lukuun ottamatta Pahamaailman aluetta – muutettaviksi suojelualuekiinteistöiksi, kunhan perustamissädökset annetaan.

13 Turvallisuus ja pelastustoiminta

Turvallisuudenhallinnan sekä palo- ja pelastustoiminnan osalta suunnittelualueella noudatetaan normaalia valtionmailla noudatettavaa käytäntöä.

Metsähallitus vastaa valtionmaalla olevan palveluvarustuksen kunnosta ja siitä, että varustus täyttää sille asetetut turvallisuusvaatimukset. Reittien viitoitus on pidettävä selkeänä, ja opastuspisteissä tulisi olla ohjeita myös turvallisuuden varalta.

Työturvallisuuden osalta noudatetaan voimassa olevia työsuojeluohjeita.

14 Valvonta

Metsähallitus valvoo suunnittelualan käyttöä viranomaisena ja alueen haltijana. Maanhaltijan lupaa edellyttäviä toimia ja rauhoitusmääräysten noudattamista valvotaan Metsähallituksessa normaalisti noudatettavan tavan mukaisesti. Alueen käyttäjiä ohjataan tarvittaessa järjestys- säännöillä ja opastetaan polkujen lähtöpisteissä olevilla opastustauluilla sekä mm. **luontoon.fi**:ssä olevalla infolla. Valvontaa suorittaa erätarkastajien lisäksi Metsähallituksen muu henkilöstö huolto- ja muiden töiden ohella sekä Rajavartiolaitos. Erylistä huomiota kiinnitetään roskaantumiseen, luvattomaan tulentekoon sekä luvattomaan moottorikelkkailuun.

15 Yhteistyö

Suunnittelualuetta pyritään hoitamaan ja kehittämään yhteistyössä eri intressiryhmien kanssa siten, että mahdolliset ristiriitatilanteet minimoituvat. Yhteistyön keinoja ovat avoin tiedottaminen, kokoukset ja koulutustilaisuudet, yhteishankkeet sekä osallistavat ja sitouttavat suunnittelu-menetelmät.

Tärkeimpiä Metsähallituksen yhteistyötahoja ovat muut maanomistajat, alueen kunnat, koulut, paikallinen väestö, tiedotusvälineet, matkailuyrittäjät ja -yhdistykset, alueellinen ympäristökeskus, Kainuun maakunta -kuntayhtymä, Kainuun Museo, Museovirasto, paikalliset kalastus- ja metsästystahot, riistanhoitopiiri, Kainuun rajavartiosto, paliskunnat, retkeily- ja luonnonsuojelujärjestöt sekä Kalevalan kansallispuiston organisaatio ja Ystävyiden puiston tutkimuskeskus.

Erityisesti pyritään kehittämään yhteistyötä kestäväen luontomatkailun osalta paikallisten yrittäjien kanssa.

16 Resurssit ja aikataulu

Suunnittelukauden investoinnit valtionmaiden osalta on koottu taulukkoon 16; käyttökustannusten lisätarve on esitetty taulukossa 17.

Taulukko 16. Investoinnit Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksessa valtionmaalla. I kausi = ensimmäinen 5-vuotisjakso, II kausi = toinen 5-vuotisjakso.

Kohde	Suunnittelu		Toteutus		Euroa
	I kausi	II kausi	I kausi	II kausi	
Soiden ennallistamissuunnitelmat	10 000		20 000		30 000
Tulvaniittyjen hoitosuunnitelmat	1 000		2 500		3 500
Metsän ennallistamispoltot	5 000	15 000	5 000	15 000	40 000
Autio/varaustupa	2 000		10 000		12 000
Luontomatkailusuunnitelma	50 000				50 000
Vesi-inventointi (purot ja joet)	5 htkk / 10 000				10 000
Kulttuuriperinnön täydennysinventointi			10 000		10 000
Kiinteistönmuodostus ja jälkityöt			40 000		40 000
Yhteensä					195 500

Taulukko 17. Vuotuisten jatkuvaluonteisten käyttökustannusten lisätarve Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksessa valtionmaalla.

Kohde	Yksikkö	Kustannus €/yksikkö	Käyttö- ikä v	Poisto/v/ yksikkö €	Yhteensä €/v
Autio/varaustupa	1	12 000	20	600	600
Tiestön hoito	315 km	24 200	20	3,84	1 200
Yhteensä					1 800

17 Suunnitelman vaikutusten arviointi

17.1 Ekologiset vaikutukset

Suunnitelma-alueen hoidon ja käytön keskeisenä tavoitteena on luontoarvojen turvaaminen. Aluekokonaisuus on nykytilassaan varsin luonnontilainen ja saa pääosin kehittyä edelleen luontaisesti. Alueiden virkistyskäytöllä on ekologistia vaikutuksia, mutta ei erityisen suuria.

Soiden ennallistaminen

Soita ennallistetaan Tormuan Pohjanvaaran alueella Särkilammen soilla ja Kortepaikanpuron varressa. Ennallistamisalueeseen kuuluu Natura-alueeseen sisältyviä valtionmaita noin 40 ha. Ennallistamisen tavoitteena on suon luontaisen vesitalouden palauttaminen ja soiden palautuminen mahdollisimman lähelle luonnontilaa. Ennallistamisella pyritään parantamaan ojituksen seurauksena heikentyneiden Natura 2000 -luontotyyppien (puustoiset suot, aapasuot, letot, vaihettumis- ja rantasuot, pikkujoet ja purot, humuspitoiset järvet ja lammet) edustavuutta ja luonnontilaa sekä turvaamaan alueen ravinteisilla lettosoilla esiintyvän vaateliaan lajiston kasvuolosuhteita. Soiden ennallistamista varten laaditaan erillinen toimenpidesuunnitelma ja työmaaohje. Ennallistaminen voi aiheuttaa väliaikaista vesistökuormitusta alapuolisella valuma-alueella, mutta pidemmällä aikavälillä suon vesitalouden palautuminen kohentaa vesistöjen tilaa.

Ennallistamispoltot

Palojatkumoalueella tehtävillä ennallistamispolttoilla ei tule olemaan haitallisia vaikutuksia ympäröivään luontoon. Poltettavien metsien osuus valuma-alueidensa pinta-alasta jää hyvin pieneksi, joten ennallistamisella ei ole vaikutusta alueellisen valuma-alueen veden laatuun, ja vesistövaikutukset jäävät pieniksi myös paikallisella tasolla. Tähän vaikuttavia tekijöitä ovat mm. polttoalueiden pieni koko, suojavyöhyke, joka jätetään ennallistamisalueen ja läheisten pienvesien väliin sekä ympäröivien ojittamattomien suoalueiden puskuroiva vaikutus; tämän lisäksi poltettavat metsät eivät sijoitu pohjavesialueille. Suunniteltujen toimenpiteiden ja niistä tehdyn uhka-analyysin (Siekkinen 2008) perusteella voidaan arvioida, että ennallistamisella ei ole erityisiä vaikutuksia valuma-alueiden veden laatuun tai kuormitukseen eikä lähivesistöihin alueellisella tai paikallisella valuma-alueella.

Ennallistamispoltot eivät aiheuttane myöskään merkittäviä metsätuhoja Natura-aluetta ympäröivissä talousmetsissä. Poltot rajautuvat lähimmillään noin 50 m:n päähän Natura-alueiden reunasta. Poltettavien kuvioiden reunoilla palon eteneminen tapahtuu maapalona, joten kuolevia puita syntyy reunaosissa vähän; kuolevaa puuta tulee lähinnä pystymetsän sisään, jolloin puiden varjostus vähentää kaarnakuoriaisten parveilua. Lisäksi uusi hyönteissukupolvi hakeutuu todennäköisimmin lähialueen (= Natura-alueen) puihin; jos poltto tehdään kovakuoriaisten parveiluajan jälkeen esim. heinäkuusta alkaen, puiden jälsikerros ehtii kuivua ennen seuraavan vuoden parveilua.

Ennallistamispolttoja tehdään metsissä, jotka ovat edustavuudeltaan heikentyneitä luonnonmetsiä tai ovat menettäneet ihmistoiminnan vaikutuksesta luonnonmetsäpiirteensä. Poltot tulevat kohentamaan luonnonmetsien edustavuutta, kun ne ylläpitävät luonnonmetsiin kuuluvaa palodynamiikkaa ja monipuolistavat luonnonmetsien rakenteellisia piirteitä.

Tulvaniittyjen hoito

Perinteisen tulvaniittymaiseman hoitotoita tehdään Karttimonjoen varrella. Viime vuosina niitettyjen kohteiden hoitoa jatketaan voimassa olevan toimenpidesuunnitelman (Heikkilä & Kela 2005) mukaan, ja uusien kohteiden kunnostamista ja hoitoa varten tehdään toimenpidesuunnitelman päivitys. Tulvaniittyjen hoitotoimilla ehkäistään luontotyyppin **tulvaniityt** häviäminen alueelta, ja säännöllinen niitto kohentaa luontotyyppin edustavuutta. Toimenpiteillä ei ole haitallisia ekologisia vaikutuksia.

Puro- ja jokivesistöjen kunnostaminen

Taimenen ja harjuksen kutu- ja poikastuotantoalueiden kunnostamisella parannetaan näiden lajien elinvoimaisuutta.

Suunnitelman toteuttaminen ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 65. §:n mukaista erillistä vaikutusten arviointia ei tarvita.

17.2 Taloudelliset vaikutukset

Suunnittelualue kuuluu Metsähallituksen yleisökäytön painopistealueisiin, missä pyritään luomaan edellytyksiä virkistyskäytön ja luontomatkailun lisääntyvälle käytölle luontoarvoja vaarantamatta. Markkinoinnin sekä alueen eri toimijoiden yhteistyön kehittäminen osaltaan lisäävät kohteen vetovoimaa ja siten myös kävijämääriä. Tämän ja alueen matkailuyritysten kanssa tehtävän yhteistyön seurauksena luontomatkailutulot ja myönteiset työllisyysvaikutukset lisääntyvät.

Hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen ja toteutukseen liittyvät toimet – kuten perusselvitykset, ennallistamistyöt, kulttuuriperinnön hoitaminen ja palveluvarustuksen peruskorjaus – lisäävät työllisyyttä sekä välillisesti että välittömästi. Ennallistaminen luo työpaikkoja metsäpalveluyrittäjille – lähinnä metsureille ja koneenkuljettajille. Suunnittelutyö ja alueella tehtävä tutkimus ovat vaatineet suuren työpanoksen ja työllistävät jatkossakin. Tutkimushankkeet tarjoavat myös mahdollisuuksia opinnäytetöiden tekoon. Puistopariyhteistyön hankkeilla on myönteinen vaikutus työllisyyteen. Työpaikkojen syntyminen vaikuttaa positiivisesti paitsi aluetalouteen myös alueen sosiaalisiin olosuhteisiin.

17.3 Sosiaaliset vaikutukset

Elinvoimainen luonnonympäristö on maaseudun voimavara. Maaseudun retkeily- ja virkistysalueet sekä luonnonvarat ja palvelut ovat tärkeä vetovoimatekijä, joka tukee syrjäalueiden pysymistä elinkykyisinä. Suojelualueiden hoito ja käyttö tukee omalta osaltaan tervettä aluetaloutta ja tasapainoista maaseudun kehittämistä, joten suunnitelman sosiaaliset vaikutukset ovat pääosin positiivisia.

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutus luontomatkailun edistämisen, palveluvarustuksen hoidon ja opastuksen osalta parantaa alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia tarjoten kävijöille mahdollisuuksia henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Suunnitelmassa ei ehdoteta jokamiehen-oikeudella tapahtuvaan käyttöön muutoksia, joten ulkoilu- ja retkeilykäyttö sekä marjastus ja sienestys ovat edelleenkin mahdollisia vapaasti muualla paitsi rajavyöhykkeellä.

Eränkäynti (metsästys ja kalastus) on suunnittelualueella tärkeä virkistyskäyttömuoto, jolla on myös pitkät perinteet. Nykytilaisena suurpetojen metsästys on kielletty kokonaan Martinselkosen luonnonsuojelualueella. Rajavyöhyke tuo mukaan omat rajoitteensa metsästykseseen. Metsästys- ja kalastusmahdollisuudet säilyvät suunnittelualueella ennallaan.

Sosiaalisesti kestävä kehityksen perusta on yhteistyö paikallistasolla ja sidosryhmäsuhteissa. Hoidon ja käytön suunnittelussa on toteutettu osallistavaa suunnittelutapaa. Paikallinen väestö ja sidosryhmät ovat ottaneet osaa suunnittelutapahtumaan, mikä edesauttaa yhteisten päämäärien toteutumista ja vähentää ristiriitoja eri intressiryhmien välillä. Suunnitelman toteuttaminen varmistaa yhteistyön jatkumisen Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välillä yrittäjätapaamisten ja koulutustilaisuuksien muodossa.

Paikallisen kulttuuriperinnön vaaliminen ja esille tuominen mm. markkinoinnissa ja alueen infossa auttaa matkailijaa ja matkanjärjestäjiä ymmärtämään ja kunnioittamaan paikallista kulttuuria tapoineen ja perinteineen sekä estää siten ristiriitojen syntymistä matkailun ja paikallisyhteisön välillä.

17.4 Seuranta

Hoito- ja käyttösuunnitelmia seurataan osana suojelualueiden tilan seuranta (STS-seuranta). Seuranta tapahtuu 5–6 vuoden välein ja kohdistuu sekä suunnitelman toteutukseen että vaikuttavuuteen. Seurannassa tarkistetaan suunnitelman linjaukset ja tarvittaessa muutetaan niitä, mikäli seuranta osoittaa, että asetetut tavoitteet ja valitut toimenpiteet eivät johda toivottuihin vaikutuksiin. Seurannasta laaditaan raportti. Jos on tarve suunnata toimenpiteitä merkittävästi uudelleen, seurantaraportti hyväksytetään hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaneella taholla.

Vaikuttavuuden seuranta

Vaikuttavuus tarkoittaa sitä, missä määrin asetetut tavoitteet saavutetaan. Luonnonsuojelun vaikuttavuutta todennetaan mm. laji- tai luontotyyppimittarilla. Lajistomittaria valittaessa otetaan huomioon merkittävimmät alueeseen kohdistuvat maankäyttöpaineet. Luontotyyppin edustavuus on hyvä mittari kuvaamaan luonnonsuojelun vaikuttavuutta. Ennallistamisen ja hoidon vaikutukset kuvaavat aktiivisten hoitotöiden merkitystä alueen monimuotoisuuteen. Kulttuuriperinnön hoidon vaikuttavuutta seurataan mittareilla, jotka kuvaavat kulttuuriperintöinventointien kattavuutta sekä kohteiden kunto- tai arvoluokan muutosta. Retkeilyn ja luontomatkaillen kehitystä ja tavoitteiden vaikuttavuutta seurataan mm. kävijä- ja yritystutkimuksista saatavan tiedon perusteella. Käytettävissä olevat mittarit kuvaavat mm. asiakas- ja kävijätyytyväisyyttä, luonnon virkistyskäytön ja luontomatkaillen taloudellisia vaikutuksia sekä virkistyskäytön vaikutuksia kohdealueen luontoon. Erätalouden mittarit kuvaavat kalastuksen ja metsästyksen järjestelyjen vaikutuksia kohdealueella sekä toimintojen suorien vaikutuksia riista- ja kalakantoihin. Erävalvonnassa havaittujen rikkeiden määrä kuvaa opastuksen ja sääntelyn tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Metsähallituksen alueiden hallintaan liittyvät mittarit kuvaavat suojelualueiden perustamistoimien toteutusastetta, alueiden suunnittelutilannetta, edunvalvontaa sekä osallistamisen ja yhteistyön määrää ja toimivuutta.

Toteutuksen seuranta

Tämä kohdistuu suunnitelmassa määriteltyjen toimenpiteiden seurantaan, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että onko kyseinen toimenpide toteutettu vai ei ja jos on, niin missä määrin.

Kalevalapuiston alueella suojelualan perustamisen osalta toteutusta kuvaavia mittareita ovat mm. perustamissäädöksen ajantasaisuus, kattavuus, kiinteistönmuodostuksen tilanne ja rajojen merkintätilanne. Hallinnollisia toimenpiteitä kuvaavat mm. myönnetyt luvat.

Luonnonsuojelun ja hoidon toteutusta kuvaavat mm. ennallistettujen ja hoidettujen kohteiden pinta-alat sekä suojeltavien lajien esiintymätietojen tarkistus ja kartoitus vuosittain. Kulttuuriperinnön toteutusta kuvaavat mm. inventointitilanne ja määrä sekä rakennusten hoidon määrä.

Luontomatkailua seurataan mm. matkailuyrittäjien kanssa tehtyjen sopimusten määrällä. Retkeilyn palvelurakenteiden kuntoa seurataan ohjeiden mukaisesti. Retkeilyn palveluvarustuksen huoltoa seurataan mm. polttopuun kulutuksella ja jätteen määrällä. Kävijämääriä seurataan mm. kävijälaskurein, vieraskirjaseurannalla ja kävijätutkimuksin.

Luontomatkailun ja virkistyskäytön toteutusta ja vaikutuksia seurataan Metsähallituksen normaalia seurantajärjestelmää käyttäen. Mikäli normaalissa seurannassa huomataan jotain merkittävää muutosta käyttöpaineeseen sekä alueen eliölajeihin ja luontotyypeihin kohdistuviin uhkiin, siihen reagoidaan tarkemmalla seurannalla ja toimenpiteillä.

Ennallistamis- ja luonnonhoitokohteiden hoitoseuranta tehdään Metsähallituksen ajantasaisen seurantaohjeistuksen (Päivinen & Aapala 2007, Raatikainen 2009) mukaisesti. Lajiesiintymien seuranta järjestetään Metsähallituksen valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti.

Muinaisjäännösten hoitoseuranta toteutetaan muinaisjäännösten hoito-oppaan (Metsähallitus 2002) ohjeiden mukaisesti.

Lähteet

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. – Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 194 s.
- Asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista soidensuojelualueista 933/1981.
- Asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista soidensuojelualueista 852/1988.
- Asetus Martinselkosen luonnonsuojelualueesta 948/1993.
- Euroopan unionin lintudirektiivi 79/409/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta.
- Euroopan unionin luontodirektiivi 92/43/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Annettu 21.5.1992.
- Heikkilä, R. & Várkonyi, G. (toim.) 2004: Vienan Karjalan erämaa-alueiden vaikutus Kainuun vanhan metsän eläinpopulaatioihin. – Kajaani.
- Heikkilä, U. & Kela, K. 2005: Karttimojoen tulvaniittyjen hoitosuunnitelma. – Suunnitelma. Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut. 7 s.
- Heikkinen, L. 1991: Suomussalmen Murhijärven salon kasvillisuudesta ja luonnonsuojeluarvosta. – Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, biologian laitos. 61 s., karttoja + 4 liitettä.
- & Pouke, M. 2000: Kotiseutumme kasvat. – Suomussalmen kulttuuriympäristöohjelma. Oulu.
- Heinonen, P., Karjalainen, H., Kaukonen, M. & Kuokkanen, P. (toim.) 2004: Metsätalouden ympäristöopas. – 3. uud. p. Metsähallitus, Vantaa. 159 s.
- Hiltunen, V. & Väisänen, M. (toim.) 2004: Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma kausi 2002–2011. – Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.
- Hokkanen, M., Aapala, K. & Alanen, A. 2005 (toim.): Ennallistamisen ja luonnonhoidon seuranta-suunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 76. 85 s.
- Holappa, A., Isokääntä, O., Tauriainen, I., Vainio, M. & Jäntti, R. 1999: Puhkan alue-ekologinen suunnitelma. – Metsähallitus. 51 s.
- Huttunen, J., Helo, T. & Markkanen, S.-L. (toim.) 2004: Kainuun ympäristökeskuksen kosteikko-lintuseurannat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut nro 314. Kainuun ympäristökeskus. 71 s.
- Hurre, M. & Turpeinen, O. 1992: Leipä luonnosta. Suomussalmen historian kymmenen vuosituhatta. – Keuruu.
- Junninen, K. 2009: Kalkkikäävän (*Antrodia crassa*) suojeluseritys. – Metsähallituksen luonnon-suojelujulkaisuja. Sarja A 182. 51 s.
- Juntunen, K. 1998: Martinselkosen luonnonsuojelualueen biotooppikartoitus ja luonnonarvojen inventointi. – Raportti. Metsähallitus, Pohjanmaan–Kainuun luontopalvelut. 31 s. + liitteet.

- Juntunen, K. & Isokääntä, O. 2002: Elimyssalolta Vienansalolle. Wilderness Nature on the Kainuu–Viena Karelian border. – Vammala.
- Kainuun maakunta -kuntayhtymä 2010: Kainuun maakuntaohjelma 2009–2014. – Sarja A:11. Kajaani. 85 s. http://www.kainuu.fi/UserFiles/File/Kainuu/Maakunnan_suunnittelu/Kainuun_maakuntaohjelma_2009_2014.pdf
- Kainuun ympäristökeskus & Metsähallitus 2006: Kainuun Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. – Kainuun ympäristökeskus & Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut. 63 s. + liitteet.
- Kalastuslaki 286/1982.
- Kananoja, T. 2004: – Kallioperän suojelu- ja opetuskohteita Kainuussa. – Suomen Ympäristö 692. 124 s.
- Kansallispuistokomitea 1976: Kansallispuistokomitean mietintö. – Komiteanmietintö 88. 199 s.
- Karinkanta, V.-M. 1999: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat harjut Kainuussa. – Kainuun ympäristökeskuksen moniste 4. 168 s.
- Karjalainen, H. 1994: Osa I Kuorejärven kasvillisuus, Osa II Tulijärven kasvillisuus, Osa III Hirvasjärven kasvillisuus. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 601. 84 s.
- Karppinen, A. 1999: Riistakolmiolaskentojen tulokset Kainuun suojelualueiden metsäkanalintukantojen seurannassa. – Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. 41 s.
- Koskela, J. 1993: Tuli-, Hirvas-, ja Raatejärven sekä Suomussalmen Saarijärven linnuston, suojeluarvon ja kunnostustarpeen selvitys. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 432. 64 s.
- Koskinen, M. (toim.) 2008: Eurooppalainen maisemayleissopimus. – Ympäristöministeriö & Museovirasto. 22 s. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=94604&lan=fi>.
- Kuokkanen, P. 1997: Pinta-alan, maiseman ja habitaattirakenteen merkitys vanhojen metsien lintuyhteisölle. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 73. 38 s. + liitteet.
- Kuusinen, M., Jääskeläinen, K., Kivistö, L., Kokko, A. & Lommi, S. 1995: Indikaattorijäkälien kartoitus Kainuussa. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 39. 24 s.
- Kytö, H. 2008: Luonnonmetsät ja suot Koillismaan ja Kainuun vihreällä vyöhykkeellä. Projekt LIFE04/NAT/FI/000078. – Loppuraportti. Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut. 64 s.
- Laki eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi 676/1981.
- Laki eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi 851/1988.
- Laki Martinselkosen luonnonsuojelualueesta 598/1992.
- Lehtinen, M., Nurmi, P. & Rämö, T. (toim.) 1998: Suomen kallioperä: 3000 vuosimiljoonaa. – Suomen geologinen seura. 375 s.

- Luonnonsuojelualueiden perustamistoimikunta 1983: Luonnonsuojelualueiden perustamistoimikunnan mietintö. – Komiteamietintö 38.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996.
- Maanmittauslaitos 2007: Käsikirja yksityisteiden tienpidon osittelusta.
- Maastoliikennelaki 1710/1995.
- Metsähallitus 2002: Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opas. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 64. 40 s.
- 2004: Malahvian Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Asianhallinta 1387/623/2003. 18.6.2004.
- 2005: Kalevalapuiston alueen kävijätutkimus. – Painamaton. Aineisto sähköisessä muodossa.
- 2006: Hossan retkeilyalueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 12. 58 s.
- 2007a: Hoito- ja käyttösuunnittelun ohje. – Versio 2.0. Metsähallitus, luontopalvelut. 11.1.2007.
- 2007b: Kalevalapuiston alueen kulttuuriperintöinventointi. – Arkeologiset inventoinnit (2 kpl, Forsberg & Sarkkinen) ja rakennusperintöinventointi (Tervonen). Asianhallinta 4018/41/2007.
- 2007c: Luontomatkailusuunnitelman suunnitteluohje. – Asianhallinta 2668/530/2007. 8.8.2007.
- 2007d: Maastoliikenneperiaatteet. – Asianhallinta 420/01/2007. 1.1.2007.
- 2008: Päämaankäyttöluokat ja niiden kuvaus. – Ohje.
- 2010: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127. 93 s.
- Metsästyslaki 615/1993.
- Muinaismuistolaki 295/1963.
- Möttönen, S., Humalamäki, M., Isokääntä, O. & Vainio, M. 1998: Tormuan alue-ekologinen suunnitelma. – Metsähallitus. 51 s.
- Näpänkangas, J., Meriruoko, A., Tolonen, A., Vainio, M., Jäntti, R., Juntunen, H. & Herttuainen, E. 1998: Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. – Metsähallitus. 78 s.
- Paulaharju, S. 1922: Kainuun mailta. Kansantietoutta Kajaanin kulmilta. – Porvoo/Helsinki (2. p. 1958).
- Penttilä, R. 1994: Kainuun vanhojen metsien kääpälaajisto. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 35. 60 s.

Poronhoitolaki 848/1990.

Päivinen, J. & Aapala, K. 2007: Metsien ja soiden ennallistamisen seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 83. 100 s.

Raatikainen, K. (toim.) 2009: Perinnebiotooppien seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 117. 109 s.

Rajamäki, R. & Saastamoinen, J. 1994: Kainuun luonnonsuojelullisesti arvokkaat pienvedet. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja. Nro 531.

Rajasärkkä, A. & Virolainen, E. 1989: Soidensuojelualueiden linnuston linjalaskennat 1989. – Raportti. Metsähallitus, luonnonsuojeluosasto. 44 s.

Rajavartiolaki 578/2005.

Rassi, P. Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän raportti. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 432 s. (s. 42)

Räisänen, A. 2005: Rajanpinnan paikannimiä. – Teoksessa Tervonen, P. & Härkönen, K. (toim.): Kalevalapuistot. Rajan elämää ja erämaan luontoa. Metsähallitus, Kajaani. s. 64–69.

Savola, K. 1993: Suomussalmen Murhisalon kääväksälajistoselvitys. – Raportti. Metsähallitus. 10 s.

Siekkinen, J. 2008: Etelä-Kuusamon vanhat metsät -palojatkumoalueen (Etelä-Kuusamon vanhat metsät, Pahamaailma, Vieremänsuo) metsän polttojen toimenpidesuunnitelma. – Suunnitelma. Metsähallitus. 22 s. + liitteet.

Sipola, P. 1991: Suolintukartoitus Paiselammen soidensuojelualueelta 28.–29.6.1991. – Raportti. Metsähallitus. 2 s.

— & Raatikainen, M. 1989: Vieremänsuon soidensuojelualueen linnustonselvitys. – Raportti. Metsähallitus. 6 s. + kartat.

Tauriainen, S. 2004: Vienan veräjillä. Suomussalmen vienalaiskylien maisema-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Alueelliset ympäristöjulkaisut nro 341. Kainuun ympäristökeskus.

Teeriaho, J. & Tolvanen, P. 1997: Suomussalmen Murhisalon luonnonarvojen inventoinnin loppuraportti. – Raportti. Vesi- ja ympäristöhallitus, luonnonsuojelututkimusyksikkö. 60 s.

Tervonen, P. 1992: Suomussalmen kruununmetsämaiden asuttaminen. – Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, historian laitos.

— & Härkönen, K. (toim.) 2005: Kalevalapuistot. Rajan elämää ja erämaan luontoa. – Metsähallitus. 352 s.

Ulkoilulaki 606/1973.

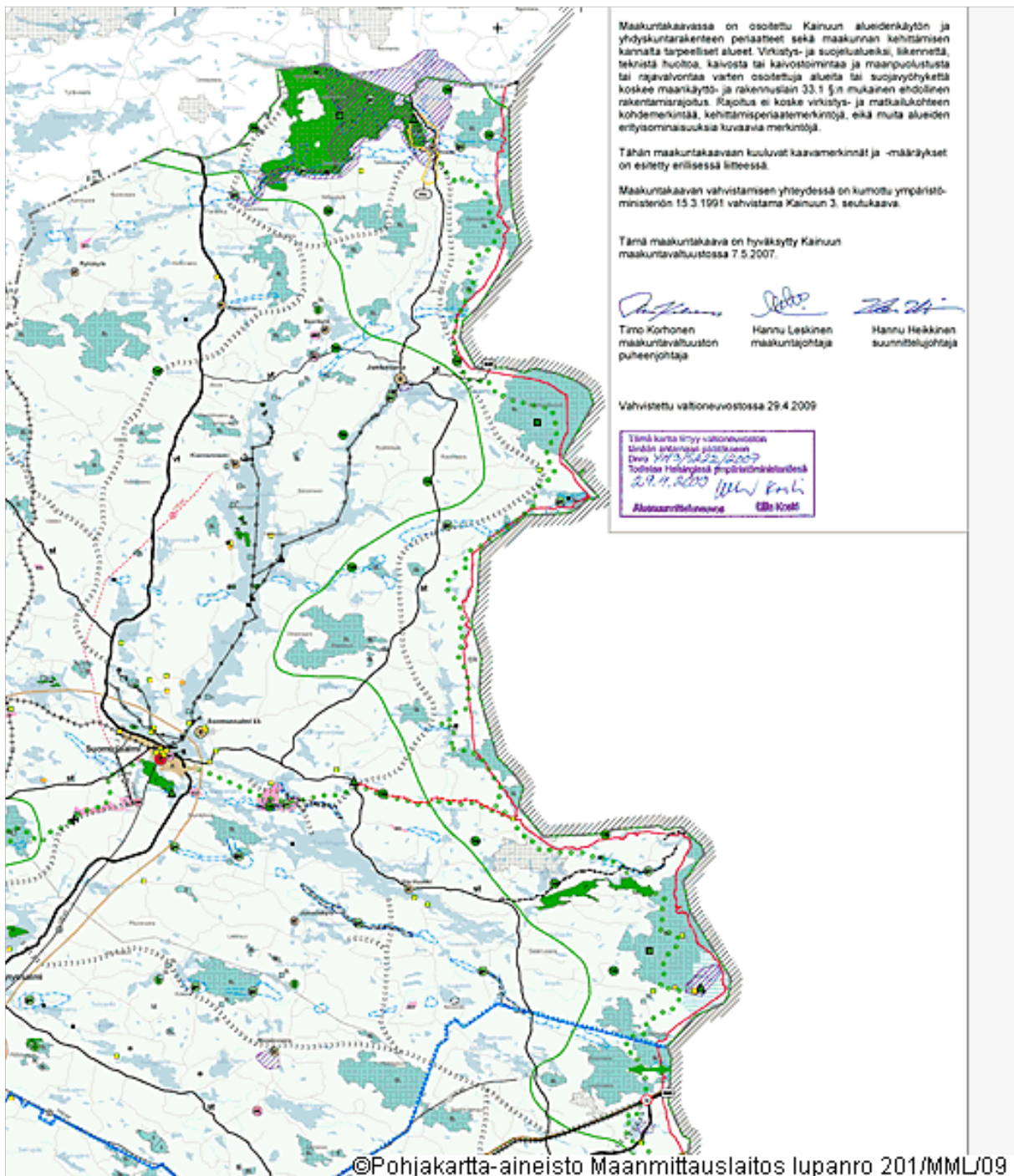
Vainio, M., Autio, S. & Leinonen, R. 2000: Kainuun perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 147. Kainuun ympäristökeskus, Kajaani.

Ympäristöministeriö 1992: Arvokkaat maisema-alueet. – Maisema-alue työryhmän mietintö II. Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto.

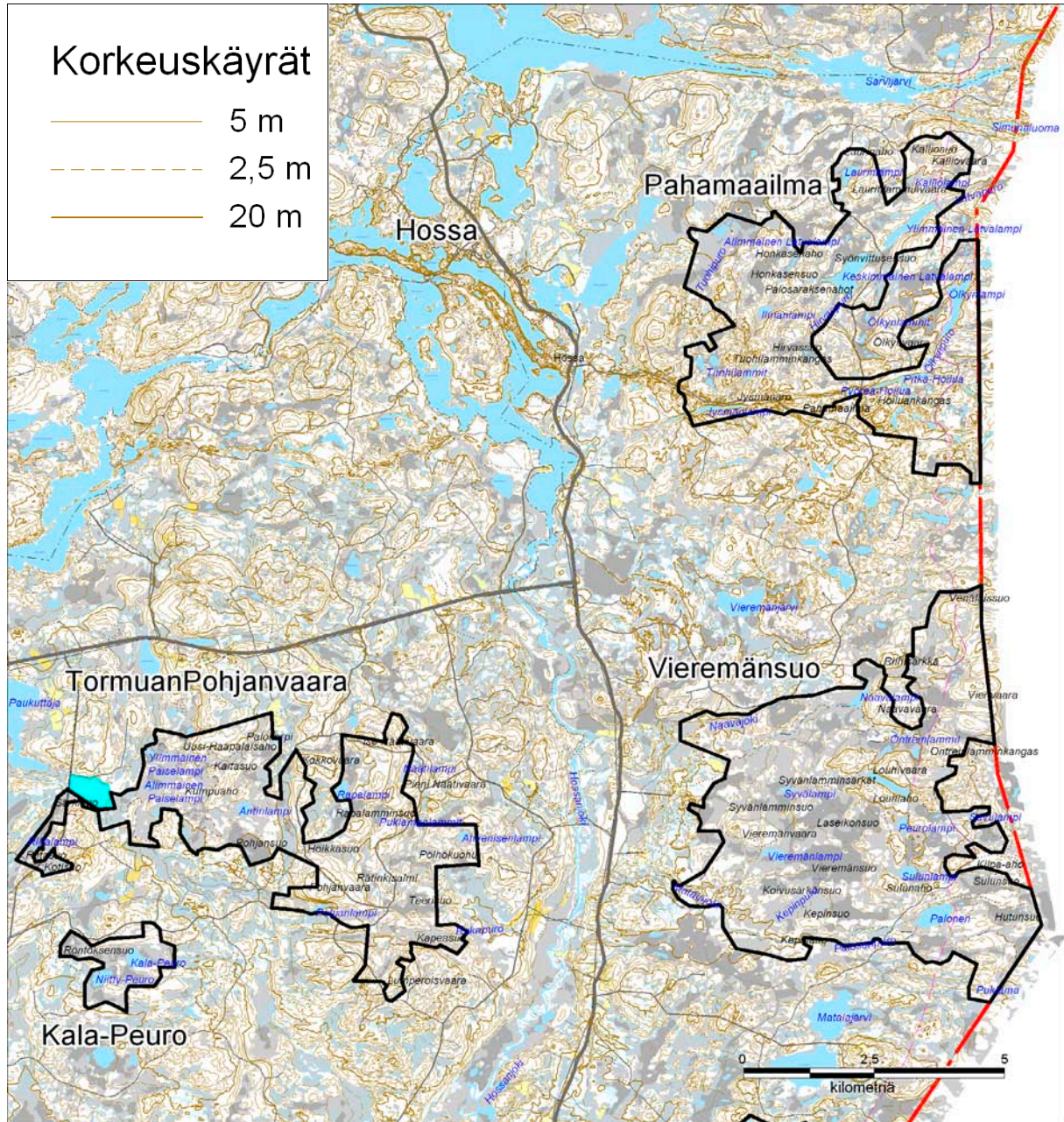
—, Metsähallitus & Maanmittauslaitos 2004: Suojelualuekiinteistön (SLK) muodostamisprosessin kehittäminen. – SLK-projektin loppuraportti.

www.ymparisto.fi

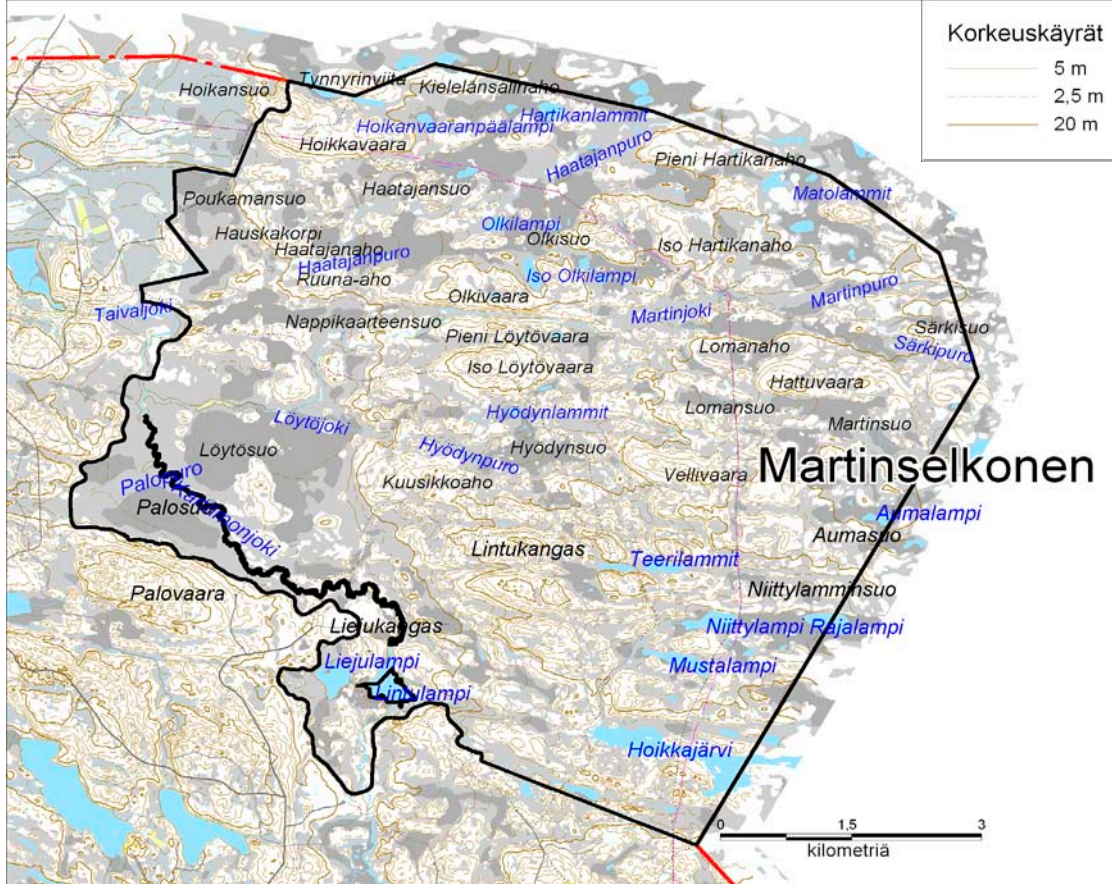
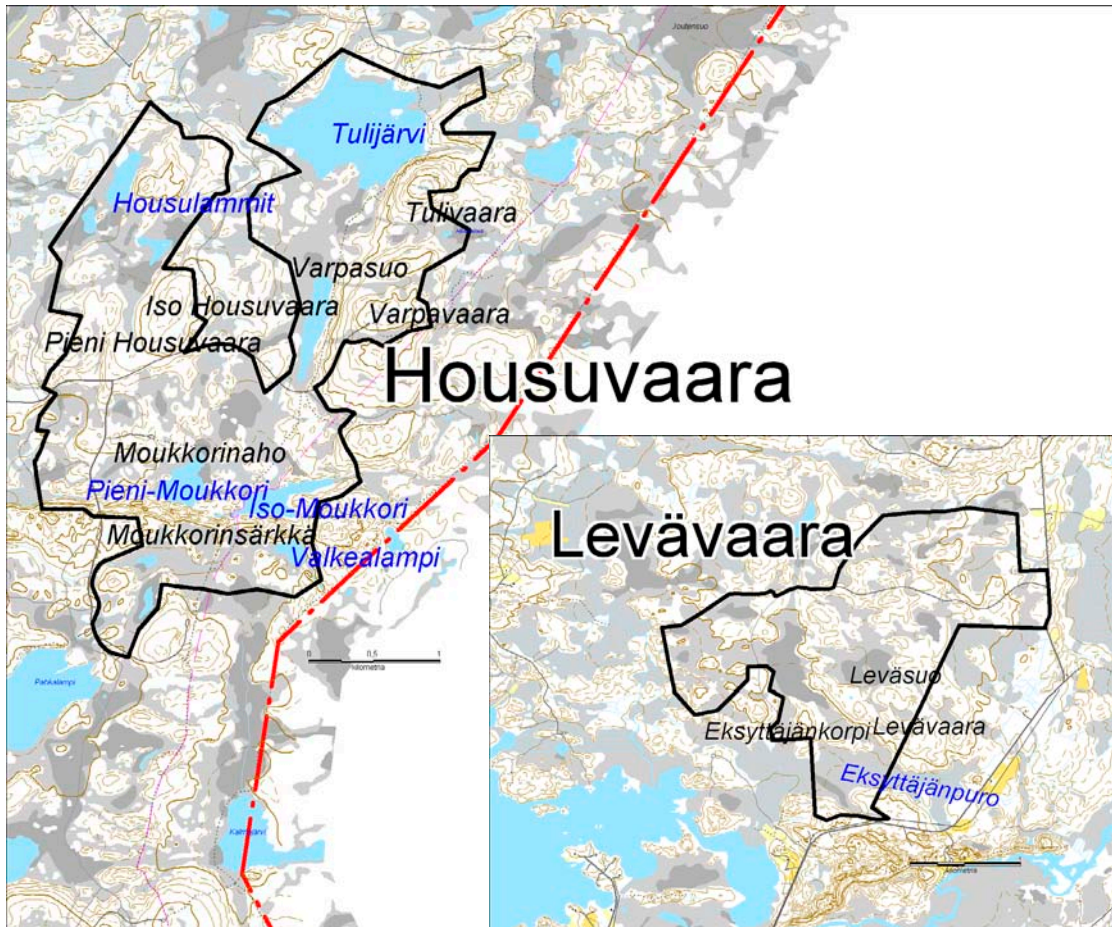
Kuva Kainuun maakuntakaavasta

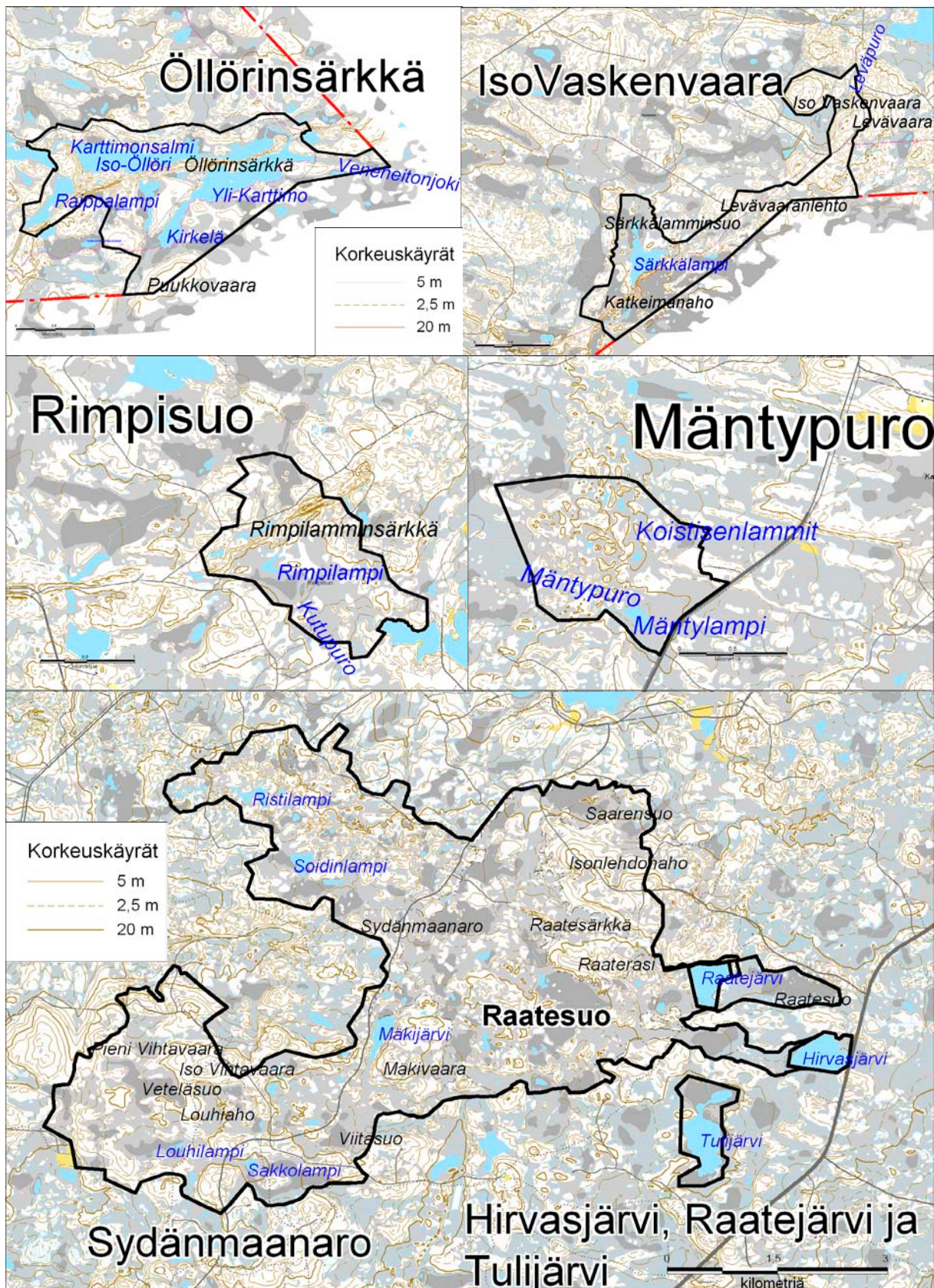

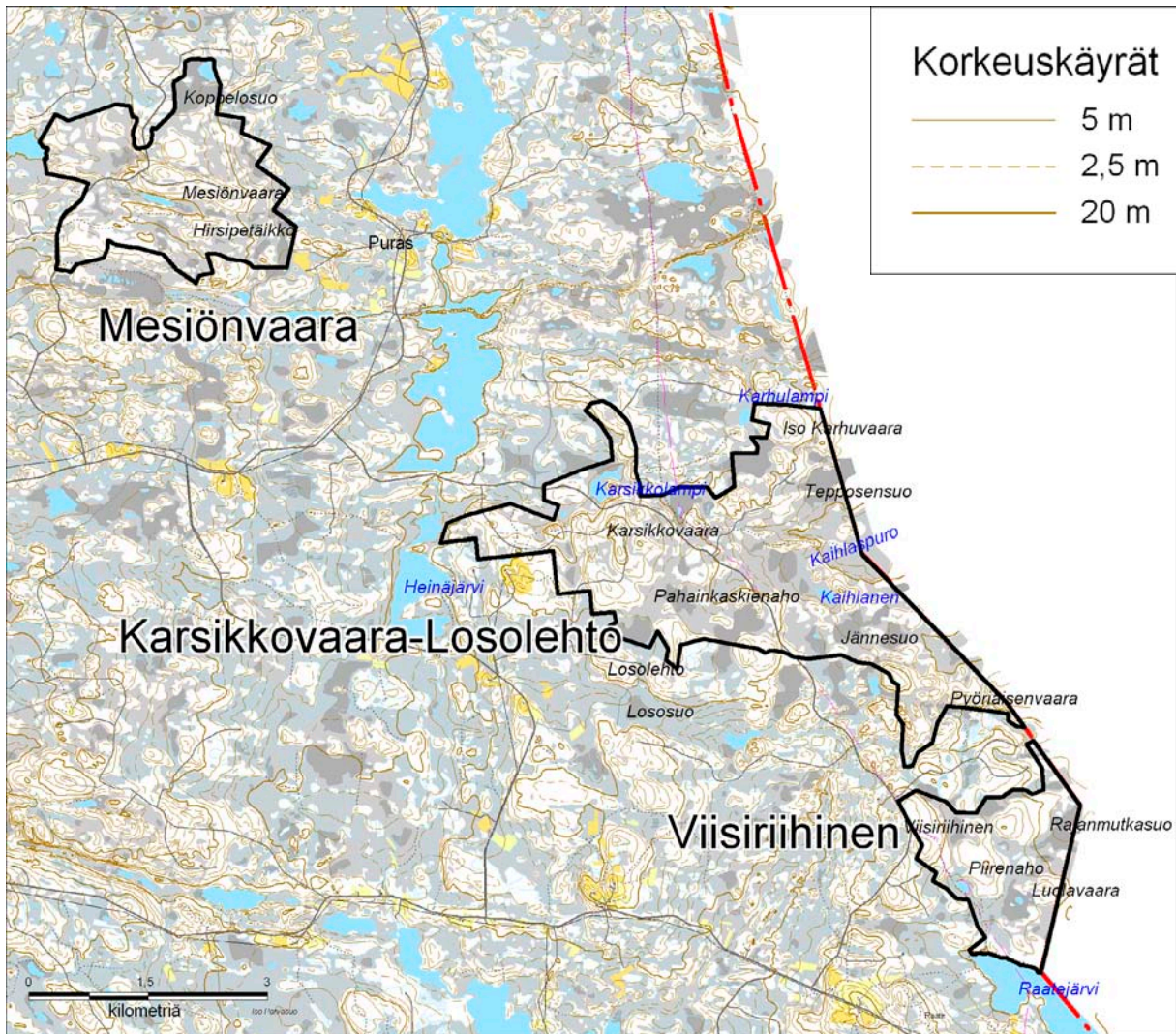
Korkeussuhteet ja pinnanmuodot Kalevalapuiston suunnittelualueella

© Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

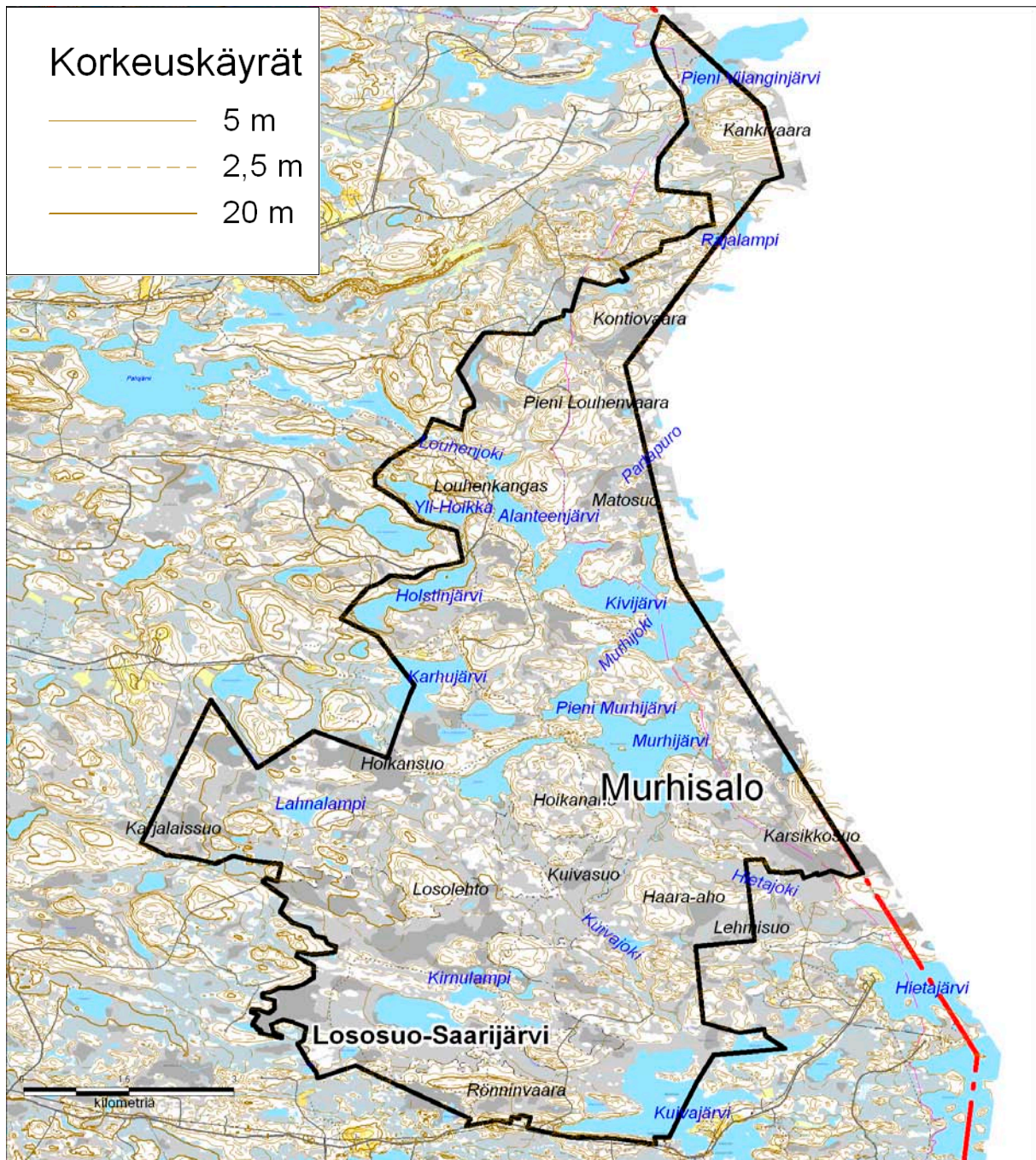

© Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

LIITE 2. 5(5)

© Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Natura 2000 -luontotyypit ja niiden edustavuudet alueittain

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyypin kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyypille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Martinselkosen Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujoet ja purot, pohjoiset boreaaliset tulvaniityt, keidassuot, vaihettumis- ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät, Fennoskandian metsäluhdat ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppisiä ovat boreaaliset lehdot ja tulvametsät.

MARTINSELKONEN	Luontotyypin edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*	6	82	12	0,1	2 712	44
91D0 Puustoiset suot*	80	14	6	0,2	1 761	29
7310 Aapasuot*	51	34	16		1 404	23
7110 Keidassuot*	38	48	13		854	14
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	97	1		2	119	2
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	91	9			79	1
3260 Pikkujoet ja purot	92	5	2		34	1
6450 Tulvaniityt			100		12	0,2
7230 Letot	68	30	2		9	0,1
7160 Lähteet ja lähdesuot	24	73	4		1	0,01
9050 Lehdot		100			1	0,01
91E0 Tulvametsät*			100		1	0,01

Vieremänsuon Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujoet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, boreaaliset luonnonmetsät, harjumuodostumien metsäiset luontotyypit ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppisiä ovat keidassuot.

VIEREMÄNSUO	Luontotyypin edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
7310 Aapasuot*	47	26	28		1 044	35
91D0 Puustoiset suot*	33	42	24	1	1 000	34
9010 Luonnonmetsät*	10	67	22		837	28
7110 Keidassuot*			100		94	3
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	42	44	9	4	85	3
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	64	18	18		66	2
7230 Letot	45	47	8		48	2
3260 Pikkujoet ja purot	55	35	10		9	0,3
7160 Lähteet ja lähdesuot		80	20		0	0,002

LIITE 3. 2(8)

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyyppien kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyyppille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Tormuan Pohjanvaaran–Riitasuon Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat boreaaliset luonnonmetsät, letot, puustoiset suot, aapasuot, vaihettumis- ja rantasuot, humuspitoiset lammet ja järvet, boreaaliset lehdot, pikkujoeet ja purot sekä Fennoskandian lähteet ja lähdesuot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat keidassuot.

TORMUAN POHJANVAARA	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*	18	70	12		795	48
91D0 Puustoiset suot*	34	44	19	2	349	21
7310 Aapasuot*	0	74	26	0	265	16
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	57	32	9	3	94	6
7230 Letot	4	45	49	2	57	3
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	53	39	8		26	2
7110 Keidassuot*			100		15	1
3260 Pikkujoeet ja purot	30	49	21		3	0,2
9050 Lehdot	12	61	27		3	0,2
7160 Lähteet ja lähdesuot	5	79	16		0	0,01

Sydänmaanaron Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujoeet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot, harjumuodostumien metsäiset luontotyypit ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat keidassuot, Fennoskandian metsäluhdet ja tulvametsät.

SYDÄNMAANARO	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*	10	39	51		1 150	38
91D0 Puustoiset suot*	65	15	7	12	974	33
7310 Aapasuot*	19	27	55		706	24
7110 Keidassuot*		12	88		163	5
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	75	12	12	1	82	3
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	33	60	7		47	2
7230 Letot		71	29		12	0,4
3260 Pikkujoeet ja purot	60	25	14	0,5	8	0,3
9050 Lehdot	21	76	3		6	0,2
9060 Harjumetsät	0	0	100		6	0,2
91E0 Tulvametsät*				100	1	0,03
9080 Metsäluhdet*			100		1	0,02
7160 Lähteet ja lähdesuot	35	60	5		0	0,01

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyyppien kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyyppille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Murhisalon Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet, humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujöet ja purot, vaihettumissuot ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot, puustoiset suot ja tulvametsät. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat keidassuot, Fennoskandian metsäluhdat ja harjumuodostumien metsäiset luontotyypit.

MURHISALO	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*	15	51	35		2 477	38
91D0 Puustoiset suot*	83	12	3	2	1 562	24
7310 Aapasuot*	23	30	47	0,3	1 263	19
7110 Keidassuot*		30	69	1	248	4
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	81	19			119	2
7230 Letot	82	13	5	0,3	75	1
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	68	1	31		70	1
3110 Karut kirkasvetiset järvet			100		27	0,4
9050 Lehdot	0	62	38		12	0,2
3260 Pikkujöet ja purot	62	38	1		11	0,2
91E0 Tulvametsät*			54	46	5	0,1
9080 Metsäluhdat*	0	12	88		4	0,1
7160 Lähteet ja lähdesuot	12	22	65		3	0,05
9060 Harjumetsät	0	0	100		1	0,02

Pahamaailman Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujöet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, kallioiden pioneerikasvillisuus, boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot, harjumuodostumien metsäiset luontotyypit ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet, keidassuot ja letot.

PAHAMAAILMA	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*	2	62	36		764	37
91D0 Puustoiset suot*	17	58	25		364	18
7310 Aapasuot*	27	59	14		342	17
9060 Harjumetsät			74	26	240	12
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	10	87	3		95	5
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	12	44	44		51	2
7110 Keidassuot*		20	80		45	2
3110 Karut kirkasvetiset järvet		16	84		27	1
3260 Pikkujöet ja purot		93	7	0,3	24	1
8220 Silikaattikalliot		13	87		3	0,1
9050 Lehdot			100		1	0,1
7230 Letot			100		1	0,1
7160 Lähteet ja lähdesuot		14	86		0,2	0,01

LIITE 3. 4(8)

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyyppien kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyyppille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Kala-Peuron Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujoen ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, letot, aapasuot, borealiset luonnonmetsät ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat keidassuot sekä Fennoskandian lähteet ja lähdesuot.

KALA-PEURO	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Ei merkittävä		
7310 Aapasuot*		28	72		66	34
9010 Luonnonmetsät*		92	8		49	25
91D0 Puustoiset suot*	9	58	31	1	34	18
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	49	51			20	11
7110 Keidassuot*			100		13	7
7230 Letot		22	78		12	6
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	59	29	12		11	6
7160 Lähteet ja lähdesuot			100		0,01	0,01

Levävaaran Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat pikkujoen ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, letot, aapasuot, borealiset luonnonmetsät ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat Fennoskandian lähteet ja lähdesuot.

LEVÄVAARA	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Ei merkittävä		
9010 Luonnonmetsät*	28	72			238	51
91D0 Puustoiset suot*	49	47	4		153	33
7310 Aapasuot*		93	7		90	19
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	100				14	3
7230 Letot		100			4	1
3260 Pikkujoen ja purot		88		12	1	0,2
7160 Lähteet ja lähdesuot	100				0,01	0,002

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyyppien kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyyppille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Housuvaaran Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujöet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, boreaaliset luonnonmetsät, harjumuodostumien metsäiset luontotyypit ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat keidassuot ja boreaaliset lehdot.

HOUSUVAARA	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*	2	47	51		303	38
91D0 Puustoiset suot*	6	45	41	7	179	22
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	4	86	11		109	14
7310 Aapasuot*		1	99		49	6
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	26	65	9	1	35	4
9060 Harjumetsät			85	15	32	4
7110 Keidassuot*			100		6	1
7230 Letot		26	74		6	1
3260 Pikkujöet ja purot		63	37		1	0,1
9050 Lehdot			100		0,3	0,03
7160 Lähteet ja lähdesuot		50	50		0	0

Öllörinsärkän Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat karut kirkasvetiset järvet, humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujöet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät, harjumuodostumien metsäiset luontotyypit ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat keidassuot sekä lähteet ja lähdesuot.

ÖLLÖRINSÄRKÄ	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*	22	41	36		196	38
9060 Harjumetsät			86	14	60	12
91D0 Puustoiset suot*	92	8			41	8
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	85	9	6		40	8
7110 Keidassuot*			100		29	6
7310 Aapasuot*			100		9	2
3110 Karut kirkasvetiset järvet			100		114	22
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	19	81			7	1
3260 Pikkujöet ja purot	63	31	5		2	0,4
7160 Lähteet ja lähdesuot			100		0,02	0,004

LIITE 3. 6(8)

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyyppien kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyyppille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Iso Vaskenvaaran Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujot ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, aapasuot, luonnonmetsät, harju- muodostumien metsäiset luontotyypit ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppisiä ovat keidassuot sekä lähteet ja lähdesuot.

ISO VASKENVAARA	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erin-omainen	Hyvä	Merkit-tävä	Ei merkit-tävä		
9010 Luonnonmetsät*	7	70	23		147	46
7310 Aapasuot*			100		65	20
91D0 Puustoiset suot*	54	28	7	11	41	13
9060 Harjumetsät			100		33	10
7110 Keidassuot*			100		15	5
7140 Vaihettumis- ja rantasuot	89	11			12	4
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	46	54			2	1
3260 Pikkujot ja purot	27		73		1	0,3
7160 Lähteet ja lähdesuot			100		0,03	0,01

Mäntypuron Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujot ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, letot, aapasuot, luonnonmetsät ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppisiä ovat metsäluhdet sekä lähteet ja lähdesuot.

MÄNTYPURO	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erin-omainen	Hyvä	Merkit-tävä	Ei merkit-tävä		
9010 Luonnonmetsät*		11	89		88	44
7310 Aapasuot*		69	31		75	37
91D0 Puustoiset suot*		64	31	4	58	29
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet		100			6	3
7140 Vaihettumis- ja rantasuot			100		4	2
7230 Letot		100			1	0,3
9080 Metsäluhdet*		100			1	0,3
7160 Lähteet ja lähdesuot	100				0,02	0,01

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyyppien kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyyppille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Rimpisuon Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujöet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, borealiset luonnonmetsät, harjumuodostumien metsäiset luontotyypit ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat tulvametsät.

RIMPISUO	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*		32	50	18	122	47
91D0 Puustoiset suot*		25	72	3	80	31
7310 Aapasuot*		72	28		49	19
9060 Harjumetsät			100		14	6
7140 Vaihettumis- ja rantasuot		49	51		10	4
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet		100			6	2
7230 Letot		100			2	1
91E0 Tulvametsät*			100		2	1
3260 Pikkujöet ja purot		100			1	0,4
7160 Lähteet ja lähdesuot	100				0,1	0,03

Mesiönvaaran Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujöet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, letot, aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, borealiset luonnonmetsät ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppijä ovat keidassuot, Fennoskandian metsäluhdet sekä lähteet ja lähdesuot.

MESIÖNVAARA	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*		12	82	6	259	51
91D0 Puustoiset suot*	2	18	80		143	28
7310 Aapasuot*		100			69	13
7140 Vaihettumis- ja rantasuot		34	66		18	4
7110 Keidassuot*		100			12	2
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	97	3			4	1
7230 Letot		100			0,4	0,1
3260 Pikkujöet ja purot		100			0,4	0,1
9080 Metsäluhdet*			100		0,2	0,03
7160 Lähteet ja lähdesuot		100			0	0

LIITE 3. 8(8)

Edustavuudet on ilmoitettu %-osuuksina luontotyyppien kokonaispinta-alaan nähden. Luontotyyppille ilmoitettu pinta-alaosuus on laskettu suhteessa alueen kokonaispinta-alaan. * = priorisoitu luontotyyppi.

Karsikkovaaran–Losolehdon Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujoet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, aapasuot, borealiset luonnonmetsät ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppisiä ovat keidassuot, letot ja metsäluhdat.

Luontotyyppi	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*		17	53	30	558	50
91D0 Puustoiset suot*	1	30	68		311	28
7310 Aapasuot*	15	82	3		261	23
7110 Keidassuot*	59	22	19		21	2
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet	28	72			12	1
7140 Vaihettumis- ja rantasuot		40	60		10	1
7230 Letot		100			2	0,2
3260 Pikkujoet ja purot		100			1	0,1
9080 Metsäluhdat*			100		1	0,1
7160 Lähteet ja lähdesuot	4	61	36		0,3	0,02

Viisirihiisen Natura 2000 -alueen perusteena olevat, Natura-tietokantalomakkeessa luetellut luontotyypit ovat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujoet ja purot, vaihettumis- ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, aapasuot, borealiset luonnonmetsät ja puustoiset suot. Metsähallituksen luontotyyppikartoituksissa ilmenneitä, tietokantalomakkeessa mainitsemattomia luontotyyppisiä ovat Fennoskandian metsäluhdat.

Luontotyyppi	Luontotyyppien edustavuus %				Pinta-ala ha	Pinta-ala %
	Erinomainen	Hyvä	Merkitävä	Ei merkitävä		
9010 Luonnonmetsät*		2	85	13	168	53
7310 Aapasuot*		100			89	28
91D0 Puustoiset suot*			100		77	24
3160 Humuspitoiset järvet ja lammet		34	66		3	1
9080 Metsäluhdat*			100		1	0,4
7140 Vaihettumis- ja rantasuot			100		1	0,2
3260 Pikkujoet ja purot		100			0,2	0,05
7160 Lähteet ja lähdesuot			100		0,01	0,003

Suunnittelualueella esiintyvät eliölajit alueittain

Martinselkosen Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Lapinleinikki	<i>Ranunculus lapponicus</i>	x		
Susi	<i>Canis lupus</i>	x		EN
Ahma	<i>Gulo gulo</i>	x		EN
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x		NT
Ilves	<i>Lynx lynx</i>	x		NT
Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>		x	VU
Pikkusieppo	<i>Ficedula parva</i>		x	NT
Pikkulepinkäinen	<i>Lanius collurio</i>		x	NT
Mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>		x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>		x	NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x	NT
Helmipöllö	<i>Aegolius funereus</i>		x	
Suopöllö	<i>Asio flammeus</i>		x	
Pyö	<i>Bobasa bonasia</i>		x	
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>		x	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>		x	
Varpuspöllö	<i>Glaucidium passerinum</i>		x	
Kurki	<i>Grus grus</i>		x	
Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>		x	
Liro	<i>Tringa glareola</i>		x	
Uhanalainen laji, 2 kpl			x	

Martinselkosen Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	käenpiika	<i>Jynx torquilla</i>	VU
	isolepinkäinen	<i>Lanius excubitor</i>	NT
	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
	lapintiainen	<i>Parus cinctus</i>	NT
PUTKILOKASVIT	kaitakämmekä	<i>Dactylorhiza traunsteineri</i>	VU
	punakämmekä	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	NT
	veltosara	<i>Carex laxa</i>	NT
JÄKÄLÄT	lupporustojäkälä	<i>Ramalina thrausta</i>	NT
SIENET	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	pohjanrypykkä	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU
	lumokääpä	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	raidantuoksukääpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT

LIITE 4. 2(12)

Vieremänsuon Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Ahma	<i>Gulo gulo</i>	x		EN
Susi	<i>Canis lupus</i>	x		EN
Ilves	<i>Lynx lynx</i>	x		NT
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x		NT
Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>		x	VU
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>		x	NT
Suokukko	<i>Philomachus pugnax</i>		x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>		x	NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x	NT
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>		x	
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>		x	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>		x	
Kurki	<i>Grus grus</i>		x	
Luhtahuitti	<i>Porzana porzana</i>		x	
Liro	<i>Tringa glareola</i>		x	

Vieremänsuon Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
	lapintiainen	<i>Parus cinctus</i>	NT
PUTKILOKASVIT	lettosara	<i>Carex heleonastes</i>	VU
	punakämmekä	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	NT
SIENET	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	harjasorakas	<i>Gloiodon strigosus</i>	VU
	hentoahprakääpä	<i>Postia lateritia Renvall</i>	VU
	punakarakääpä	<i>Steccherinum collabens</i>	VU
	riekonkääpä	<i>Antrodia albobrunnea</i>	NT
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	silokääpä	<i>Gelatoporia pannocincta</i>	NT
	raidantuoksukääpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
	korpiludekääpä	<i>Skeletocutis odora</i>	NT

Tormuan Pohjanvaara–Riitasuon Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintu-direktiivin (LI) liitteen I lajit.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I
Lapinleinikki	<i>Ranunculus lapponicus</i>	x	
Saukko	<i>Lutra lutra</i>	x	
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x
Liro	<i>Tringa glareola</i>		x
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>		x
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>		x
Kurki	<i>Grus grus</i>		x
Suopöllö	<i>Asio flammeus</i>		x

Tormuan Pohjanvaara–Riitasuon Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliö-ryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
PUTKILOKASVIT	lettosara	<i>Carex heleonastes</i>	VU
	kuusamonnokkasara	<i>Carex lepidocarpa</i> ssp. <i>jemtlandica</i>	VU
	lettohernesara	<i>Carex viridula</i> var. <i>bergrothii</i>	VU
	veripunakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>cruenta</i>	VU
	kaitakämmekkä	<i>Dactylorhiza traunsteineri</i>	VU
	punakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	NT
SIENET	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	sirppikääpä	<i>Skeletocutis lenis</i>	VU
	riekonkääpä	<i>Antrodia albobrunnea</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT

LIITE 4. 4(12)

Sydänmaanaron Natura 2000 -alueella esiintyvät lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LI liite I	IUCN
Sinisuhaukka	<i>Circus cyaneus</i>	x	NT
Mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>	x	NT
Suokukko	<i>Philomachus pugnax</i>	x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	x	NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	x	NT
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	x	
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	x	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	x	
Kurki	<i>Grus grus</i>	x	
Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>	x	
Liro	<i>Tringa glareola</i>	x	
Uhanalainen laji		x	

Sydänmaanaron Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>	VU
	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
	lapintiainen	<i>Parus cinctus</i>	NT
PUTKILOKASVIT	punakämmekä	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	NT
JÄKÄLÄT	kelonuppijäkäkä	<i>Calicium adspersum</i>	VU
	raidanpiilojäkäkä	<i>Arthonia incarnata</i>	NT
	kalliokeuhkojäkäkä	<i>Lobaria scrobiculata</i>	NT
	lupporustojäkäkä	<i>Ramalina thrausta</i>	NT
SIENET	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	pohjanrypykkä	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU
	hentoahprakääpä	<i>Postia lateritia</i>	VU
	lumokääpä	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU
	sirppikääpä	<i>Skeletocutis lenis</i>	VU
	känsäorvakka	<i>Cystostereum murraili</i>	NT
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	raidantuoksukääpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
	korpiludekääpä	<i>Skeletocutis odara</i>	NT
	lapinkynsikääpä	<i>Trichaptum laricinum</i>	NT

LIITE 4. 5(12)

Murhisalon Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Susi	<i>Canis lupus</i>	x		EN
Ahma	<i>Gulo gulo</i>	x		EN
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x		NT
Ilves	<i>Lynx lynx</i>	x		NT
Metsäpeura	<i>Rangifer tarandus</i>	x		NT
Saukko	<i>Lutra lutra</i>	x		NT
Lettorikko	<i>Saxifraga hirculus</i>	x		VU
Lapinleinikki	<i>Ranunculus lapponicus</i>	x		
Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>		x	VU
Sinisuhaukka	<i>Circus cyaneus</i>		x	NT
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>		x	NT
Mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>		x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>		x	NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x	NT
Helmipöllö	<i>Aegolius funereus</i>		x	
Suopöllö	<i>Asio flammeus</i>		x	
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>		x	
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>		x	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>		x	
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>		x	
Varpuspöllö	<i>Glaucidium passerinum</i>		x	
Kurki	<i>Grus grus</i>		x	
Uivelo	<i>Mergus albellus</i>		x	
Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>		x	
Kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>		x	
Lapinpöllö	<i>Strix nebulosa</i>		x	
Viirupöllö	<i>Strix uralensis</i>		x	
Hiiripöllö	<i>Surnia ulula</i>		x	
Liro	<i>Tringa glareola</i>		x	
Uhanalainen laji, 2 kpl			x	

LIITE 4. 6(12)

Murhisalon Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	selkälokki	<i>Larus fuscus</i>	VU
	koskikara	<i>Cinclus cinclus</i>	NT
	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
	lapintiainen	<i>Parus cinctus</i>	NT
KOVAKUORIAISET	corpikolva	<i>Pytho kolwensis</i>	EN
	pohjantyyppijäära	<i>Acmaeops septentrionis</i>	VU
	liekohärkä	<i>Ceruchus chrysomelinus</i>	VU
	idänkukkajäära	<i>Leptura nigripes</i>	VU
	rosopehkiäinen	<i>Calitys scabra</i>	NT
	vyöpiiloseppä	<i>Lacon fasciatus</i>	NT
	isopehkiäinen	<i>Peltis grossa</i>	NT
PUTKILOKASVIT	punakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	NT
SAMMALET	koskikorvasammal	<i>Jungermannia obovata</i>	VU
	koskisiipisammal	<i>Fissidens pusillus</i>	NT
JÄKÄLÄT	kelonuppijäkäälä	<i>Calicium adpersum</i>	VU
	varjojäkäälä	<i>Cybebe gracilenta</i>	VU
	takkuhankajäkäälä	<i>Evernia divaricata</i>	VU
	kalliokeuhkojäkäälä	<i>Lobaria scrobiculata</i>	NT
SIENET	haavanpökelökääpä	<i>Polyporus pseudobetulinus</i>	EN
	lutikkakääpä	<i>Skeletocutis jelicii</i>	EN
	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	erakkokääpä	<i>Antrodia infirma</i>	VU
	mesipillikääpä	<i>Antrodia mellita</i>	VU
	sitruunakääpä	<i>Antrodiella citrinella</i>	VU
	sirppikääpä	<i>Cinereomyces lenis</i>	VU
	harjasorakas	<i>Gloiodon strigosus</i>	VU
	välkkyludekääpä	<i>Skeletocutis stellae</i>	VU
	punakarakääpä	<i>Steccherinum collabens</i>	VU
	riekonkääpä	<i>Antrodia albobrunnea</i>	NT
	lohkokääpä	<i>Diplomitoporus crustulinus</i>	NT
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	raidantuoksukääpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
	korkkikerroskääpä	<i>Perenniporia subacida</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
	korpiludekääpä	<i>Skeletocutis odora</i>	NT
	lapinkynsikääpä	<i>Trichaptum laricinum</i>	NT

Pahamaailman Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LI liite I	IUCN
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	x	NT
Helmipöllö	<i>Aegolius funereus</i>	x	
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	x	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	x	
Kurki	<i>Grus grus</i>	x	
Liro	<i>Tringa glareola</i>	x	
Uhanalainen laji		x	

Pahamaailman Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
	lapintiainen	<i>Parus cinctus</i>	NT
KOVAKUORIAISET	kaskikeiju	<i>Phryganophilus ruficollis</i>	EN
PUTKILOKASVIT	lettosara	<i>Carex heleonastes</i>	VU
	punakämmekä	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	NT
SAMMALET	pohjanvaskisammal	<i>Pseudoleskeella papillosa</i>	NT
SIENET	kalkkikäpä	<i>Amyloporia crassa</i>	EN
	kanadankäpä	<i>Tyromyces canadensis</i>	EN
	erakkokäpä	<i>Antrodia infirma</i>	VU
	kairakäpä	<i>Antrodia primaeva</i>	VU
	rusakonkäpä	<i>Parmastomyces mollissimus</i>	VU
	hentoahprakäpä	<i>Postia lateritia</i>	VU
	rustikka	<i>Protomerulius caryae</i>	VU
	lumokäpä	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU
	sirppikäpä	<i>Skeletocutis lenis</i>	VU
	välkkyludekäpä	<i>Skeletocutis stellae</i>	VU
	riekonkäpä	<i>Antrodia albobrunnea</i>	NT
	silokäpä	<i>Gelatoporia pannocincta</i>	NT
	liekokäpä	<i>Gloeophyllum protractum</i>	NT
	raidantuoksukäpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
	mäntyraspikka	<i>Odontium romellii</i>	NT
	ruostekäpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
	aihkirypykkä	<i>Phlebia cornea</i>	NT
	okrarypykkä	<i>Phlebia serialis</i>	NT
	kituhaprakäpä	<i>Postia hibernica</i>	NT
	istukkakäpä	<i>Postia placenta</i>	NT
	hammaskurokka	<i>Sistotrema raduloides</i>	NT
	korpiludekäpä	<i>Skeletocutis odora</i>	NT
lapinkynsikäpä	<i>Trichaptum laricinum</i>	NT	

LIITE 4. 8(12)

Kala-Peuron Natura 2000 -alueella esiintyvät lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LI liite I	IUCN
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	x	NT
Pyy	<i>Bonasa bonasa</i>	x	
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	x	
Kurki	<i>Grus grus</i>	x	
Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>	x	
Liro	<i>Tringa glareola</i>	x	

Kala-Peuron Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
PUTKILOKASVIT	punakämmekä	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	NT
JÄKÄLÄT	kalliokeuhkojäkäle	<i>Lobaria scrobiculata</i>	NT
SIENET	pohjanrypykkä	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU
	rustikka	<i>Protomerulius caryae</i>	VU
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT

Levävaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	IUCN
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x	NT

Levävaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
SIENET	pursukääpä	<i>Amyloporia lapponica</i>	VU
	lokokääpä	<i>Diplomitoporus crustulinus</i>	NT
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	korkkikerroskääpä	<i>Perenniporia subacida</i>	NT
	korpiludekääpä	<i>Skeletocutis odora</i>	NT

Housuvaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LI liite I
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>	x

Housuvaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
PUTKILOKASVIT	suopunakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	NT
SIENET	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	sirppikääpä	<i>Skeletocutis lenis</i>	VU
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT

Öllörinsärkän Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Ahma	<i>Gulo gulo</i>	x		EN
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>		x	NT
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>		x	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>		x	
Uhanalainen laji			x	

Öllörinsärkän Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
	lapintiainen	<i>Parus cinctus</i>	NT
SIENET	hentohaprakääpä	<i>Postia lateritia</i>	VU

Iso Vaskenvaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LI liite I
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	x

Iso Vaskenvaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
SIENET	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	kairakääpä	<i>Antrodia primaeva</i>	VU
	pohjanrypykkä	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	raidantuoksukääpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
	lapinkynsikääpä	<i>Trichaptum laricinum</i>	NT

LIITE 4. 10(12)

Mäntypuron Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x		NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x	NT

Mäntypuron Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
PUTKILOKASVIT	kaitakämmekä	<i>Dactylorhiza traunsteineri</i>	VU
	punakämmekä	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	NT
SIENET	kalkkikäpä	<i>Amyloporia crassa</i>	EN
	sirppikäpä	<i>Skeletocutis lenis</i>	VU

Rimpisuon Natura 2000 -alueella esiintyvät lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LI liite I	IUCN
Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>	x	VU
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	x	NT
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>	x	
Kurki	<i>Grus grus</i>	x	

Rimpisuon Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
PUTKILOKASVIT	suopunakämmekä	<i>Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata</i>	NT
SIENET	kalkkikäpä	<i>Amyloporia crassa</i>	EN
	pursukäpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	sirppikäpä	<i>Ceraceomyces lenis</i>	VU

Mesiönvaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x		NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>		x	NT
Kurki	<i>Grus grus</i>		x	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>		x	

Mesiönvaaran Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
LINNUT	kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT
PUTKILOKASVIT	punakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	NT
SIENET	sirppikäpä	<i>Skeletocutis lenis</i>	VU
	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU

Karsikkovaara–Losolehdon Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x		NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x	NT
Pikkusieppo	<i>Ficedula parva</i>		x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridantylus</i>		x	NT

Karsikkovaara–Losolehdon Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
JÄKÄLÄT	kalliokeuhkojäkälä	<i>Lobaria scrobiculata</i>	NT
	raidanpiilöjäkälä	<i>Arthonia incarnata</i>	NT
SIENET	pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
	raidantuoksukääpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
	kultavahakas	<i>Hygrophorus aureus</i>	NT
	helavahakas	<i>Hygrophorus inocybiformis</i>	NT
	ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT

Viisiriihisen Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin (LU) liitteen II ja lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä.

Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LU liite II	LI liite I	IUCN
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	x		NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>		x	NT
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>		x	NT

Viisiriihisen Natura 2000 -alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit eliöryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

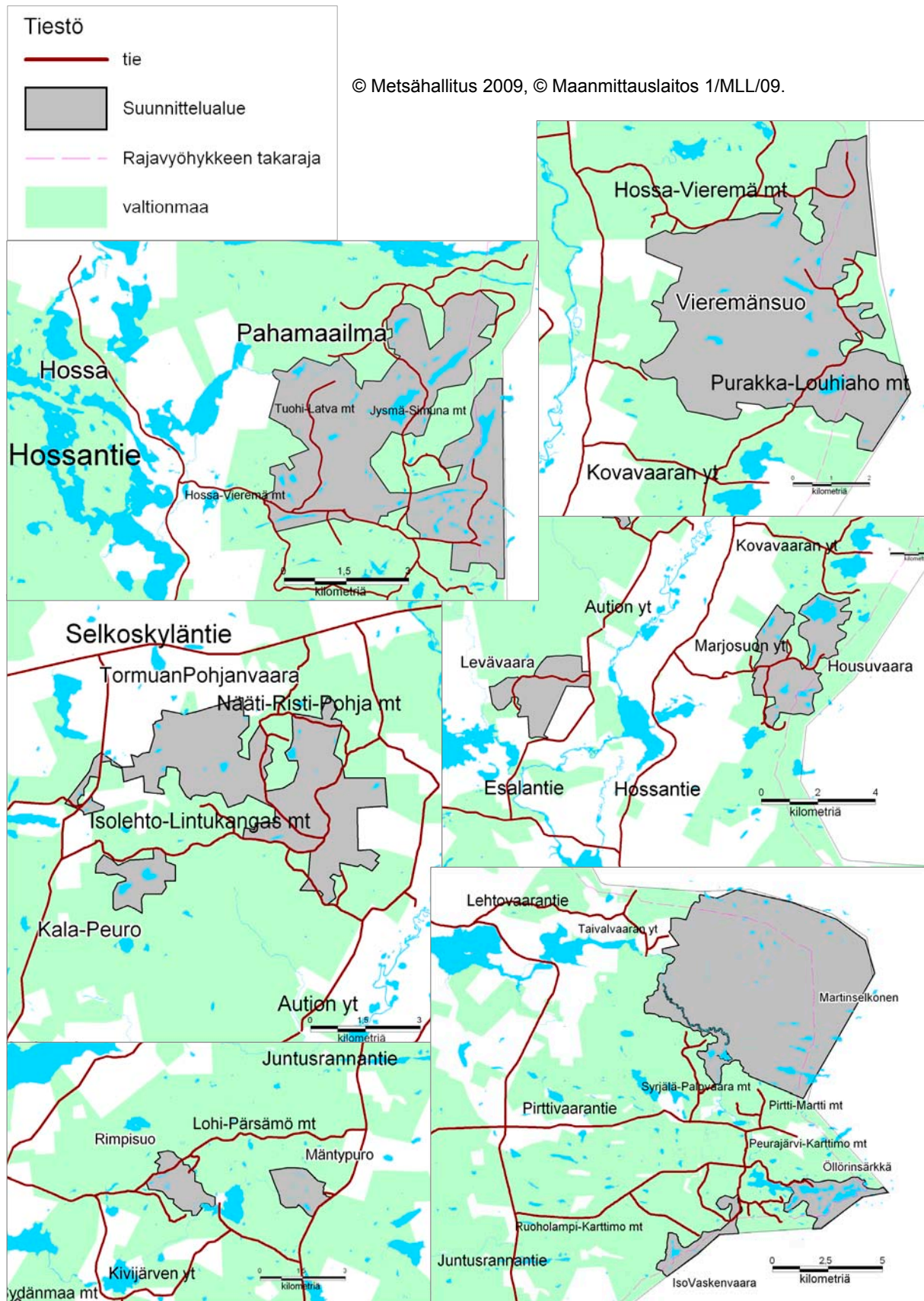
Eliöryhmä	Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	IUCN
JÄKÄLÄT	varjojäkälä	<i>Cybebe gracilenta</i>	VU
	lupporustojäkälä	<i>Ramalina thrausta</i>	NT
SIENET	rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT

LIITE 4. 12(12)

Hirvasjärven, Raatejärven ja Tulijärven Natura 2000 -alueella esiintyvät lintudirektiivin (LI) liitteen I lajit sekä uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

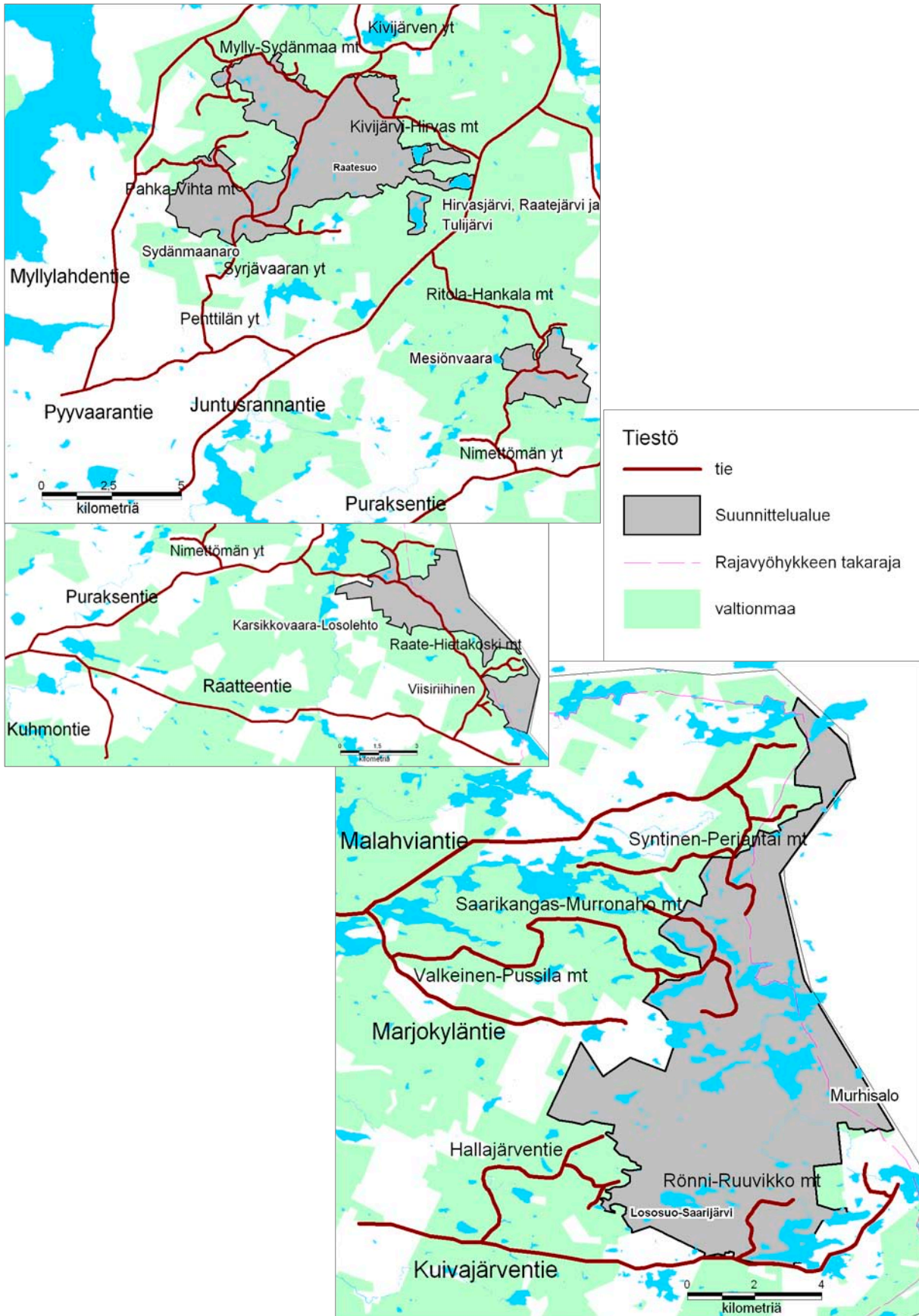
Suomenkielinen nimi	Tieteellinen nimi	LI liite I	IUCN
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	x	
Uivelo	<i>Mergus albellus</i>	x	
Kurki	<i>Grus grus</i>	x	
Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>	x	
Liro	<i>Tringa glareola</i>	x	
Käenpiika	<i>Jynx torquilla</i>		VU
Kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>		NT
Pensastasku	<i>Saxicola rubetra</i>		NT

Kalevalapuiston alueella olevaa tiestöä

LIITE 5. 2(2)

© Metsähallitus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Maankäyttöanalyysin selitteet

PAINE

Paineen suunta: kuvaa vaikuttavan tekijän viimeaikaista muutosta alueella. Tarkastelu painottuu nykytilaan ja –5 vuotta ajassa taaksepäin. Joidenkin tekijöiden kohdalla on tarkasteltava pidempää ajanjaksoa taaksepäin.

- 0 = ei painetta
- 1 = vähentynyt
- 2 = ennallaan
- 3 = lisääntynyt

Paineen laajuus: kuvaa vaikuttavan tekijän laajuutta alueella. Laajuus määritellään asiantuntija-arvioina, mikäli asiasta ei ole käytettävissä esimerkiksi paikkatietoaineistoihin perustuvaa analyysiä.

- 0 = ei havaittava
- 1 = paikallinen (alle 5 %)
- 2 = laikuittainen (5–15 %)
- 3 = laaja-alainen (15–50 %)
- 4 = joka puolella (yli 50 %)

Paineen vaikutus: kuvaa tekijän arvioitua vaikutusta alueen luontoarvoihin ja lajeihin. Paineen vaikutus määritellään asiantuntija-arviona.

- 0 = ei havaittava
- 1 = vähäinen
- 2 = haitallinen
- 3 = voimakas
- 4 = erittäin voimakas

Paineen pysyvyys: kuvaa tekijän vaikutuksen pysyvyyttä, eli miten kauan tekijä on vaikuttanut alueella.

- 0 = ei vaikutusta
- 1 = lyhytaikainen (alle 5 v)
- 2 = keskipitkä (5–20 v)
- 3 = pitkäaikainen (20–100 v)
- 4 = pysyvä (yli 100 v)

Aste: = laajuus x vaikutus x pysyvyys (näiden tulo)

KEHITYSSUUNTA

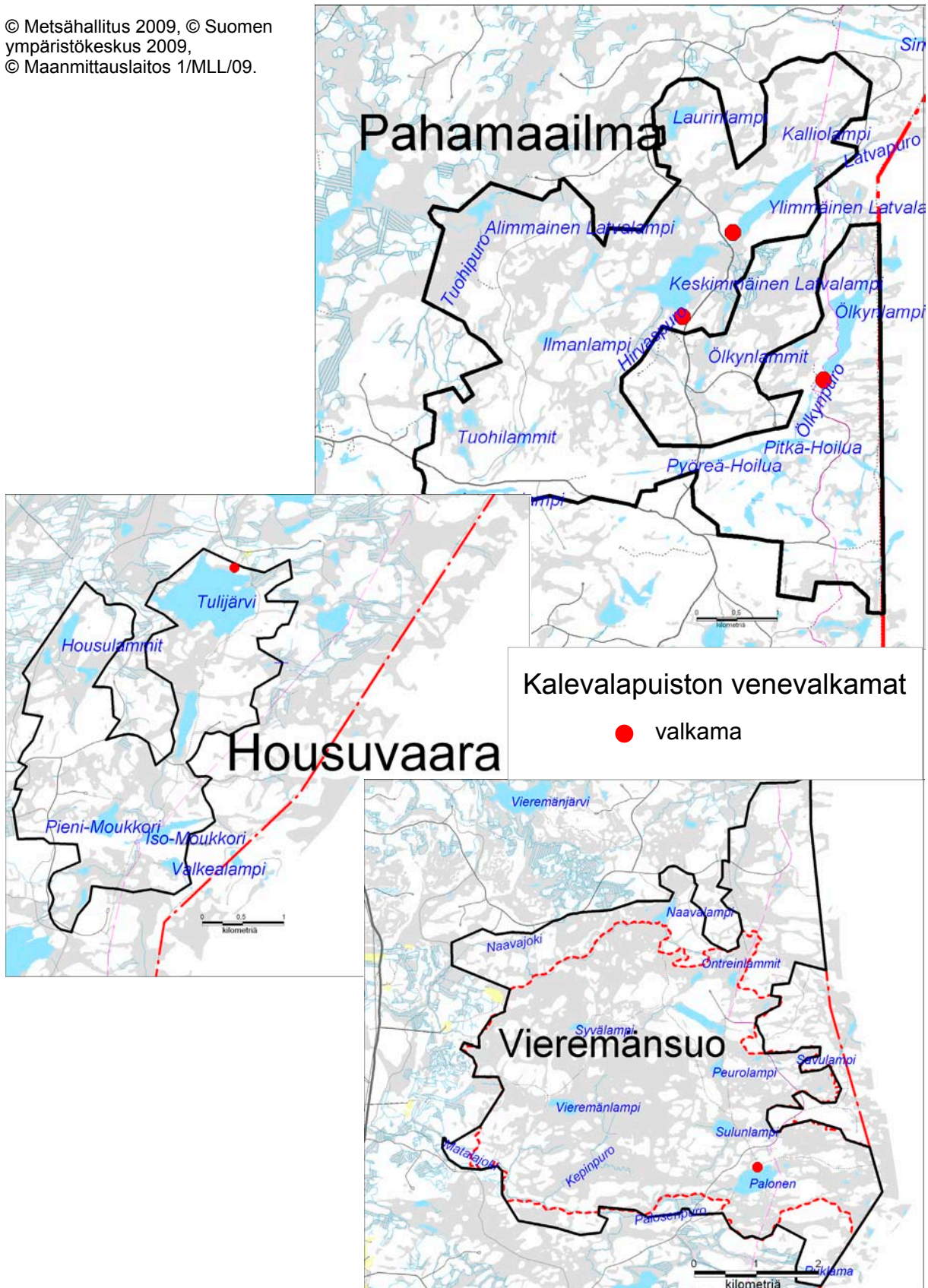
Todennäköisyys: kuvaa vaikuttavan tekijän lähitulevaisuuden kehityssuuntaa alueella. Tarkastelu painottuu +5 vuotta nykyhetkestä eteenpäin. Joidenkin tekijöiden kohdalla on tarkasteltava pidempää ajanjaksoa.

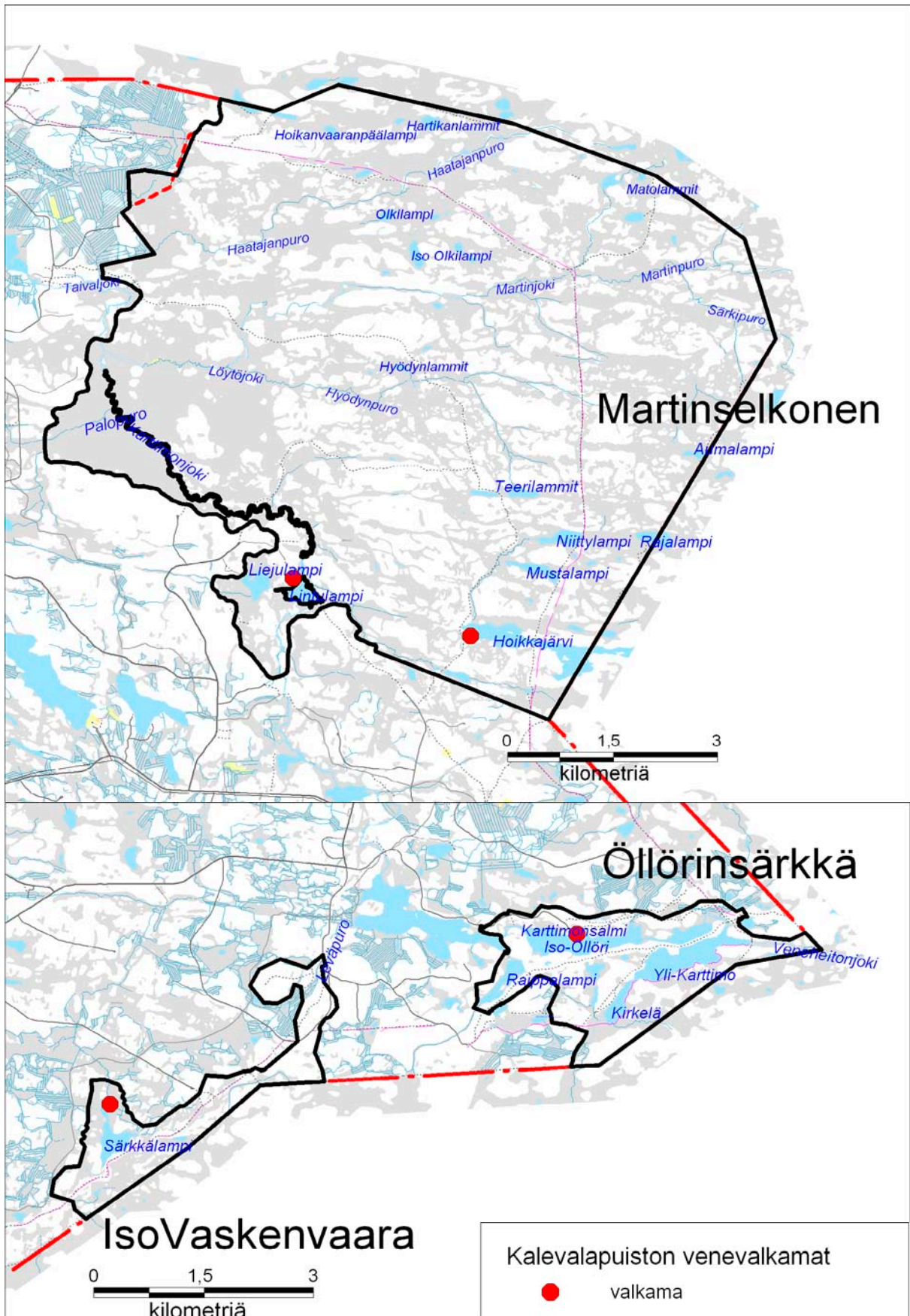
- 0 = epätodennäköinen
- 1 = pieni
- 2 = melko todennäköinen
- 3 = suuri

Laajuus, vaikutus ja pysyvyys: samat määritykset tulevaisuuteen kuin **PAINE**-osiossa.

Kalevalapuiston alueen venevalkamapaikat

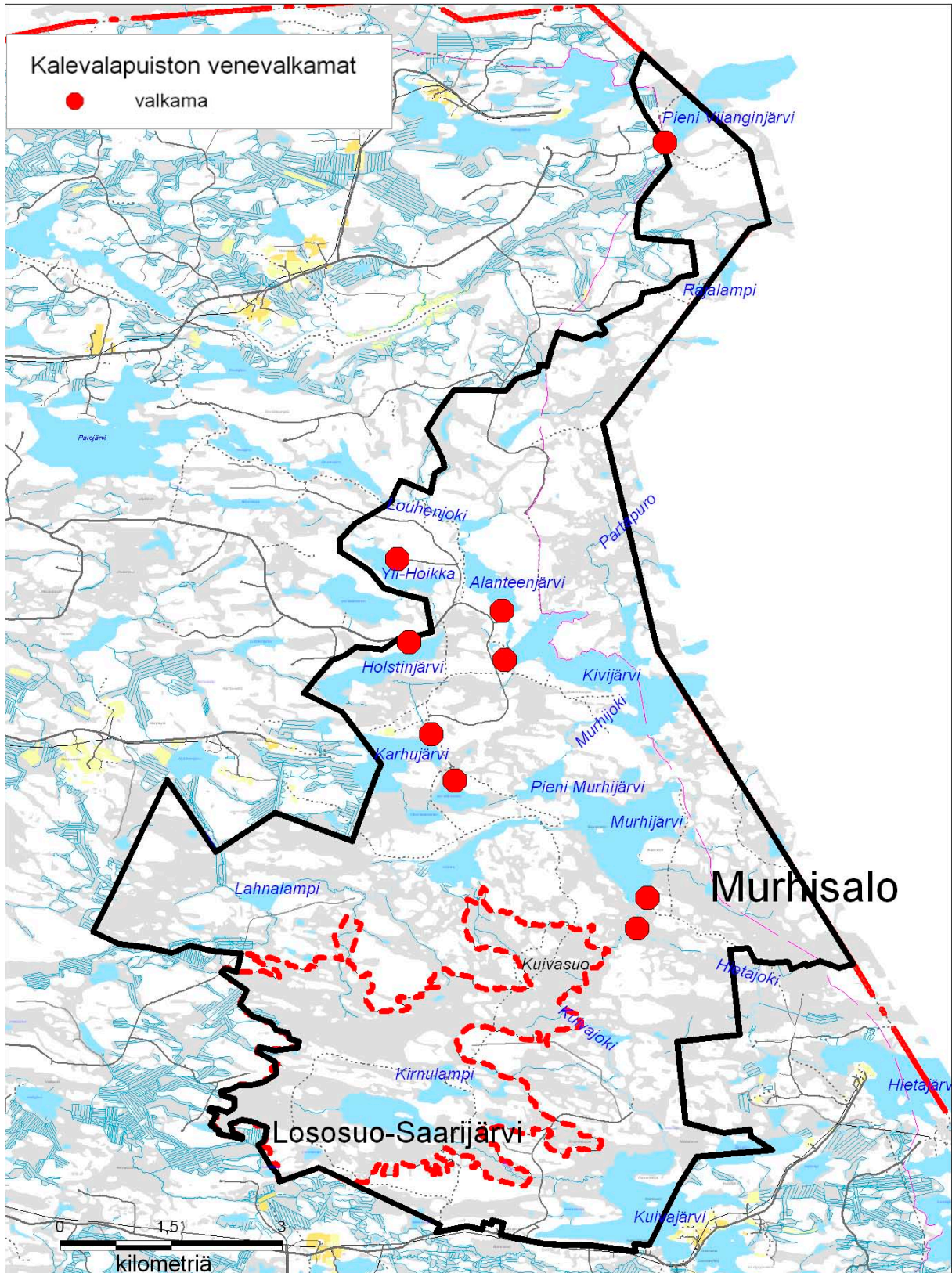
© Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009,
© Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

LIITE 7. 3(3)

© Metsähallitus 2009, © Suomen ympäristökeskus 2009, © Maanmittauslaitos 1/MLL/09.

Yhteenveto yleisötilaisuuksien kommentteista suunnitelmaa varten

TILAISSUUS JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SUOMUSSALMEN YLEISÖTILAISSUUS 19.5.2009	
Retkeily Millainen suhde Metsähallituksella Vienan reittiin?	-Polku/reitti paikannettu; ei uuden rakentamiseen, infoon voidaan ottaa mukaan.
Luonnonhoito Ojitusten ennallistaminen. Tarkastelu valuma-alueittain.	-Ennallistamiset tehdään tarpeen mukaan.
Metsästys Metsästys on kestäväällä pohjalla. On osa kulttuuria, jonka tulisi säilyä.	-Metsästyskäytäntöön ei ole tarkoitus tehdä muutoksia.
Maankäyttö Jääkö yksityismaita suojelualueiden sisälle?	-Murhisalon alueella jää.
Milloin säädös Kalevalapuistosta annetaan?	-Lähivuosien aikana.
SUOMUSSALMEN YLEISÖTILAISSUUS 12.10.2009	
Suunnitelma vaikuttaa hyvältä. Ei ole tulossa rajoituksia nykykäyttöön.	-
Itärajan alueeseen liittyy paljon kiinnostavaa historiaa: mm. talvisota, Raatteentie. Mikä saisi pysähtymään?	-
Kulttuuriperintö Öllörinsärkkien pyyntikuoppien entisöinti?	-Rekonstruktio on mahdollinen.
Vanhon polkujen dokumentointi on osa kulttuuriperintöä.	-Otetaan huomioon tulevissa inventoinneissa.
Virkistyskäyttö Nuotiopuut pitäisi saada ottaa paikanpäältä.	-Periaatteena on, että puut tuodaan suojelualueen ulkopuolelta.
Luontomatkailu Onko matkailuyrittäjien kanssa yhteistyötä?	-On.
Metsästys ja kalastus Perämoottorin käytön voisi kieltää pienillä vesistöillä.	-Tällä hetkellä ei tarvetta.
Maastoliikenne Saaliin noutaminen hirvenmetsästyksessä on ongelma.	-Noudatetaan Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteita.

Yhteenvedo saaduista lausunnoista ja Metsähallituksen (MH) vastineet niihin

Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta (hks) pyydettiin lausunnot 18 eri sidosryhmältä: Suomussalmen kunta*, Kainuun luonnonsuojelupiiri*, Hallan paliskunta, Näljängän paliskunta*, Hossa–Irnin paliskunta, Suomussalmen riistanhoitoyhdistys, Kainuun riistanhoitopiiri, Kainuun maakunta -kuntayhtymä*, Kainuun ympäristökeskus, Kainuun Museo*, Suomussalmen yrittäjät, Kainuun Metsäkeskus, Kainuun TE-keskus, Kainuun rajavartiosto*, Idän Taiga ry* (+Erämatkailu Piirainen), Museovirasto, Suomussalmen Samoojat* ja Metsäntutkimuslaitos. * = lausunto saatu.

LAUSUNNON ANTAJA JA ASIA	METSÄHALLITUKSEN VASTAUS JA MAHDOLLINEN TOIMENPIDE
<p>KAINUUN MAAKUNTA -KUNTAYHTYMÄ S. 13 otsikossa sana seutukaavat tarpeeton.</p>	+Poistetaan otsikosta sana seutukaavat .
<p>S. 13 asiakohdassa Maakuntakaavat ja yleiskaavat esitetään todettavaksi maakuntakaavassa muut suunnitelma-alueelle osoitetut aluevaraukset, kohteet jne., kuten esim. M-alue, luo-kohde, matkailun veto-voima-alue, moottorikelkkailureitti, luontomatkailun yhteystarve, joka koskee koko itärajan aluetta sekä rajanylityspaikka.</p>	-Suunnittelualue käsittää luonnonsuojelukohteita, joille ei ole maakuntakaavassa merkitty M-alueita, luo-kohteita, rajanylityspaikkaa eikä matkailun vetovoima-aluetta. Sen sijaan hks-tekstiin lisätään moottorikelkkailureitti ja luontomatkailun yhteystarve, rajavyöhyke, pohjavesialueet, maakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen kohde Murhisalon Saunasaaren kalamajat sekä maakunnallisesti arvokas muinaismuistokohde Öllörinsärkän pyyntikuoppa-alue.
<p>S. 87 Kainuun maakuntakaava 2020 -asiakohtaan em. täydennykset.</p>	+Toiminnalliseen kokonaisuuteen lisätään ko. täydennykset.
<p>Liitteeseen 1 kuva valtioneuvoston 29.4.2009 vahvistamasta maakuntakaavasta.</p>	+Kuva vaihdetaan.
<p>Kainuun maakuntaohjelmassa 2009–2014 on esitetty mm. matkailun kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet sekä luonnonympäristön hoitoa ja suojelua sekä kestäväää käyttöä koskevat tavoitteet ja toimenpiteet. Luonnonympäristöä koskevat asiakohdat esitetään otettavaksi hks:an soveltuvin osin.</p>	-Suunnitelma toteuttaa osaltaan Kainuun maakuntaohjelman 2009–2014 tavoitteita ja toimenpiteitä. +Tämä lisätään suunnitelmatekstiin.
<p>Kuntayhtymä esittää, että Metsähallitus varautuu suunnitelman tarkastamiseen tulevaisuudessa mm. luontomatkailun kehittämisen vuoksi sekä toivoo Metsähallitukselta aktiivista roolia alueen matkailuyritysten kanssa tehtävässä yhteistyössä ja luontomatkailun toimintaedellytysten kehittämisessä.</p>	-Suunnitelman toteutumista ja vaikutuksia seurataan noin 5 vuoden välein. Jos esille tulee muutostarpeita, ne tehdään. Metsähallitus tekee aktiivisesti yhteistyötä matkailuyrittäjien kanssa mm. Idän Taiga ry:n kautta sekä osaltaan tukee luontomatkailun edellytyksiä. Matkailun kehittämisen tärkeys on mainittu useassa eri yhteydessä, mm. tavoiteluvussa 3.3.4 Luonnon virkistyskäytön ja matkailun kehittäminen sekä muu käyttö .
<p>SUOMUSSALMEN KUNTA Hks saa koosteen ja jo olemassa olevan tiedon kirjaamisen luonteen – sama heijastuu läpi luonnoksen asetetuissa tavoitteissa.</p>	-Ei kommenttia.

jatkuu

LAUSUNNON ANTAJA JA ASIA**METSÄHALLITUKSEN VASTAUS JA MAHDOLLINEN TOIMENPIDE****SUOMUSSALMEN KUNTA jatkoa**

Suunnitelma palvelee erinomaisena, kattavana ja laajana koosteena, mikä tuo hyvin esille Kalevalapuiston alueella olevien kohteiden suojeluvaatimukset ja kehyksen suojeluvaatimusten tavoitteiden toteuttamiseksi ja seurannaksi.

-Ei kommenttia.

KAINUUN RAJAVARTIOSTO

Ei ole huomautettavaa Kalevalapuiston hks:sta.

-Ei kommenttia.

NÄLJÄNGÄN PALISKUNTA

Paliskunnalle sopii suunnitelmaluonnos sellaisenaan.

-Ei kommenttia.

KAINUUN MUSEO

Puiston syntyyn liittyy voimakkaasti myös kulttuurihistoria. Sen tulee olla tavallista paremmin esillä myös käytännön toiminnassa.

-Puiston kulttuurihistoria on otettu huomioon mm. vyöhykejaossa, opastusten suunnittelussa sekä kohteiden hoidossa ja esittelyssä. Lisäksi hks-kaudella selvitetään edellytyksiä liittyä ns. **Delos**-verkostoon ja kehitetään puistopariyhteistyötä Kalevalan kansallispuiston kanssa. Em. asiat konkretisoivat hks:n tavoitteita kulttuuriperinnön osalta.
+Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.

Varsinkin esihistoriallisten kohteiden löytyminen on jossain määrin sattumanvaraista, ja osa kohteista jää aina löytymättä. Ei voida varmuudella sanoa: "kohteet ovat pääosin tiedossa", kuten luvussa 5.2.3 sanotaan.

-Ko. inventoinnissa osa kohteista jää aina tunnistamatta (vrt. Hossan inventointi). Vuonna 2007 suoritettujen inventointien jälkeen MH:lla on luultavasti riittävä kuva alueen kulttuuriperinnöstä. Inventoijat olivat kokeneita, alueella on hyviä paikallisia tietolähteitä ja inventoinnissa pystyttiin hyödyntämään hyvin Kainuun Museon tiedonkeruuta (1980-luvulta alkaen) inventointia suunnitellessa.
+Tekstiin lisätään: "kohteet ovat **todennäköisesti** pääosin tiedossa".

Luvussa 2.6.2 historiallisen ajan kohteet on esitetty oman otsikkonsa alla; myös esihistoriallisen ajan kohteetkin selvyuden vuoksi ansaitisivat oman otsikon.

+Esihistorian kohteille lisätään oma otsikko.

Parhaan käsityksen puiston kulttuuriperinnöstä saisi taulukosta, jossa on lueteltu, minkä tyyppisiä kohteita puistosta tunnetaan ja paljonko kohteita kuhunkin tyyppiin kuuluu.

-MH:n näkemyksen mukaan hks:ssa esitetyt taulukot ja kartat antavat varsin hyvän kuvan kohteiden määrästä ja laadusta.
+Ei muutoksia hks-tekstiin.

Karttojen otsikkona **Kulttuuriperintökohteet** vastaa paremmin karttojen sisältöä kuin **Arkeologiset kohteet**.

+Karttojen otsikko muutetaan.

Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelu perustuu muinaismuistolakiin 295/1963. Se on syytä mainita hks:ssa. Lain piiriin kuuluvia kohteita kutsutaan **kiinteiksi muinaisjäännöksiksi**, ei esim. **valtakunnallisen muinaisjäännösrekisterin kohteiksi**. Kohteista pitää käyttää virallista nimeä. Kohteiden yksilöiminen vain MH:n sisäisessä käytössä olevaan tietojärjestelmään voi aiheuttaa epäselvyyttä ja jopa sekaannusta.

-Muinaismuistolaki mainitaan luvuissa 5.2.1., 5.2.2. ja 5.2.3.
+Suunnitelmatekstiä tarkennetaan.

Onko kulttuurivyöhyke riittävän kokoinen alueen kulttuurihistorian esittelyyn?

-Valitulle vyöhykkeelle sijoittuvat kohteet ilmentävät alueen kulttuuriperintöä. Sinne sijoittuvat myös hoidettavat ja esiteltävät kohteet. Tämä ei tarkoita sitä, ettei alueen muita kulttuuriperintökohteita voitaisi hoitaa tai kunnostaa.
+Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.

Johdannossa ei ole mainittu maakuntakaavassa osoitettua muinaisjäännöskohdetta. Se kuitenkin tulee esille luvussa 5.2.3.

+Hks-tekstiä tarkennetaan **Johdanto**-luvussa.**jatkuu**

LAUSUNNON ANTAJA JA ASIA	METSÄHALLITUKSEN VASTAUS JA MAHDOLLINEN TOIMENPIDE
<p>KAINUUN MUSEO jatkoa Suunnitelmassa viitataan vuoro-vaikutukseen nykyisen valtakunnanrajan yli. Konkreettinen osoitus ovat vanhat kulkureitit. Niitä ei hks:ssa mainita.</p>	<p>-Inventoinnissa ei tullut esiin merkittäviä kulkureittejä. Kylien reitit Vienan-Karjalan suuntaan liittyvät vyöhykealueilla oleviin vesistöihin. Vuorovaikutus on myös kulttuuriperinnön siirtymistä ja sen konkreettisia ilmenemismuotoja rakentamistapana, nimistönä ym. +Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.</p>
<p>Vienankarjalaisuus on ollut puiston perustamisen lähtökohta. Riittääkö silloin pelkästään suunnitelmassa oleva viittaus vienalaiskylien maisema-alueeseen ja sinänsä kannatettava mahdollinen liittyminen DELOS-verkoston?</p>	<p>-Vienankarjalaista kulttuuriperintöä ilmentää puiston perustamisen näkökulmasta nimenomaan Murhisalon alue, joka on vienankarjalaisten kylien, Kuiva- ja Hietajärven, nautinta-alueita. Nautinta näkyy nimistönä ja konkreettisina jäänteinä alueen luonnon hyödyntämisestä (mm. Karhusen kalamaja). Osa kohteista sijaitsee lähellä kehitettävää reitistöä, ja ne ovat näin matkailijoiden saavutettavissa – osittain opastein varustettuina kulttuuriperintökohteina. Kalevalapuisto nykyisessä muodossa rajattuna sisältää myös muuta kuin vienankarjalaista kulttuuriperintöä. Mahdollisessa Delos-verkostossa ja yhteistyössä Kalevalan kansallispuiston kanssa kehitetään uusia tapoja tuoda esille kulttuuriperintöä kulttuurisesti ja fyysisesti kestäväällä tavalla. +Suunnitelmatekstiä tarkennetaan.</p>
<p>Luvun 5.2.1 toinen lause: ”Merkittäviä kulttuuriperintökohteita ovat Martinselkosen pyyntikuoppa, tervahauta ja niittysaunan jäännökset.” Pelkästään tuon perusteella on vaikea päätellä, mistä pyyntikuopasta on kyse; mutta ennen kaikkea herää kysymys, minkälaiseen merkittävyyden määrittelyyn arvio perustuu.</p>	<p>-Näiden kohteiden merkittävyys perustuu siihen, että ne muodostavat hoidollisesti merkittävän kokonaisuuden. +Suunnitelmatekstiä ei muuteta.</p>
<p>IDÄN TAIGA RY 8.9 Luontokuvaus. Miksi suunnitelmassa pitäisi jyrkästi kieltää nimenomaan luontokuvauksen tai siihen perustuvan matkailun edellytykset? Luvanvaraisuudella voidaan säädellä toimintaa, mutta täyskiellot vievät pohjan toiminnalta.</p>	<p>-Luontokuvaus sinänsä ei vaadi lupaa, mikäli se tapahtuu suojelualueilla liikkumisrajoitusten puitteissa eikä rauhoitettuja eläinlajeja häiritä. Sen sijaan lupaa edellyttävät luontokuvaukseen liittyvä maastoliikenne ja rakenteiden pystyttäminen. Luontokuvaukseen liittyvät kirjaukset suunnitelmassa perustuvat valtakunnallisiin linjauksiin, jotka on mainittu Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteissa (2010) ja jotka pohjautuvat Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteisiin (2007d). +Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.</p>
<p>Ammattimaiselle luontokuvaukselle ja luontokuva- matkailulle on turvattu toimintaedellytykset alueella.</p>	<p>-Ks. edellinen vastaus.</p>
<p>Liikkumislupia tulee myöntää myös rajoitusvyöhykkeelle. Kaupallisuus ei saa olla peruste liikkumislupien estämiseen. Piilokojuja tai vastaavia rakennelmia voidaan käyttää luvanvaraisesti. Lintujen pienimuotoinen ruokinta tulee sallia. Haaskojen osalta riittää maininta luvanvaraisuudesta. Pyydämme poistamaan ”Maastoliikennelupa koskee rajoitettuja huoltokuljetuksia – –”. Maisemakuvauksessa vapaa liikkuminen on täysin keskeistä. Varusteiden (linssit ym.) kuljetus moottorikelkalla on perusteltua.</p>	<p>-Luonnonsuojelulain 18. §:n liikkumislupa ei koske Kalevalapuiston aluetta, koska siellä ei ole mainitun lainkohdan mukaisia rajoitusalueita. +Poistetaan kohta suunnitelmatekstistä. -Maisemakuvauksen edellyttämä vapaa moottorikelkalla liikkuminen rajatulla alueella käyttöoikeussopimukseen perustuen on mahdollista suojelualueiden ja suojeluohjelmakohteiden ulkopuolella. Muilta osin ks. edellinen vastaus.</p>
<p>Toivomme, että matkailuyrityksiin ollaan jatkossakin tiiviissä yhteistyössä, mm. suunnitelmaan sisältyneessä Kivijärven autio/varaustuvan suunnittelussa. Kiitos pääsääntöisesti yrittäjävälisestä suunnitelmasta!</p>	<p>-Metsähallitukselle yritysyritys yhteistyö on keskeistä alueen kehittämiseksi, ja tämä mainitaan monessa kohdissa suunnitelmaa. +Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.</p>

LAUSUNNON ANTAJA JA ASIA

METSÄHALLITUKSEN VASTAUS
JA MAHDOLLINEN TOIMENPIDE

SUOMUSSALMEN SAMOOJAT / KAUKO SEPPÄNEN

Pahimpana puutteena lahonneet pitkospuut. Itärajan reitin tieosuuksia siirrettävä pois tieltä. Taukopaikkoja (huolto- paikkoja) harkitusti lisää. Luonnontilan säilyttämiseksi pitää hakkuista ja muista metsänkäsittelystä pidättäytyä kokonaan.

-Pitkoksia ja muuta retkeilyvarustusta korjataan vuosittain resurssien mukaan. Reitin yleiskuntoon olisi vaikutusta myös sen uudelleenlinjauksella: ei vain pois teiltä, vaan myös pois soilta. Uudelleenlinjauksiin ryhdytään 1. viisivuotiskauden aikana vain, mikäli se osoittautuu tarpeelliseksi keskustelussa reitin käyttäjien kanssa. Reitin jatkokehittäminen voidaan mahdollisesti sijoittaa yhtenä osiona naapuruushankkeeseen. Taukopaikkoja ei ole tarkoitus lisätä Kivijärven autiotupaa lukuun ottamatta.

+Suunnitelmatekstiä muutetaan.

-Hakkuista päättää Metsähallituksen metsätalous, jonka kanssa ollaan dialogissa retkeilyreittien lähialueiden hakkuista. Suunnitelmassa viitataan metsänkäsittelytapoihin luvussa 11 kappaleessa **Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2002–2011 ja Metsätalouden ympäristöopas**.

KAINUUN LUONNONSUOJELUPIIRI

Informaatiomielessä olisi kiinnostavaa, jos suunnitelmaan lisättäisiin kartta ja lyhyt luonnehdinta Venäjän puoleisesta Kalevalan kansallispuistosta.

-Luonnehdinta Kalevalan kansallispuistosta löytyy suunnitelman johdannosta.
+Suunnitelmaan lisätään ko. kartta.

S. 71 on merkitty karttaan kaksi autiotupaa Iso Vasken- vaaraan. Särkän maja siellä on, mutta ei kai toista?

-Toinen tupa on palanut.
+Kartta korjataan.

S. 72 karttaan on merkitty Hirvas-, Raate- ja Tulijärven lintutornista lounaaseen autiotupa. Ei kai siellä ole sitä?

-Tulijärven lounaispuolella on autiotupa.
+Ei muutoksia suunnitelmaan.

ERÄMATKAILU PIIRAINEN

6.1.2. ”Uusiin investointeihin tai reittien linjausten muutoksiin ryhdytään, kun palveluille on osoitettavissa uutta matkailullista kiinnostusta ja sitä myötä käyttöä.” Miksi kuitenkin yksiselitteisesti kojujen käyttäminen kielletään, vaikka sen kojun voisi omistaa Metsähallitus tai nopeasti kehittyvä luonnontarkkailuala voi keksiä uusia innovatiivisia keinoja käyttää kojua tai muita rakenteita ja keinoja luontoa säästää? Tosin kevyt siirrettävä piilokoju ei luontoa juuri nytkään kuormita.

-Luontokuvaukseen liittyvät suunnitelman kirjaukset perustuvat valtakunnallisiin linjauksiin, jotka on mainittu Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteissa (2010) ja jotka pohjautuvat MH:n maastoliikenneperiaatteisiin (2007d). Suunnitelmassa jo todetaan, että keveiden, teltan tapaisten piilokojujen avulla tapahtuva luontokuvaus rinnastetaan jokamiesleiriytymiseen, eikä se siten edellytä lupaa.
+Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.

”Suunnittelualueella maastoliikenteen säätelyssä noudatetaan luontopalvelujohtajan hyväksymiä maastoliikenneperiaatteita.” Onko tarpeen tämän tiukemmin rajoittaa luontopalvelujohtajan mahdollisuuksia muodostaa pelisääntöjä eri elinkeinojen maastoliikenteeseen kuten jatkossa (hks:ssa) tehdään?

-Lausujan tarkoittamissa kohdissa on ainoastaan avattu luontopalvelujohtajan hyväksymiä maastoliikenneperiaatteita. Mahdollisten uusien pelisääntöjen muodostaminen kytkeytyy lainsäädännöllisiin muutoksiin.
+Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.

8.9 **Luontokuvaus.** Tarkoitetaanko **luontokuvauksella** myös muita luonnonkatselutuotteita? Jos näin on, niin termistössä lienee tarkentamista tai sitten ymmärräntö oikein, että mm. eläintenkatselujoille saamme luvat luonnonsuojelualueille helposti?

-Suunnitelmatekstissä mainitaan, että luonnonsuojelualueille ei myönnetä lupia piilokojujen tai muiden rakenteiden avulla tapahtuvaan luontokuvaukseen, mutta perustamattomille suojeluohjelmakohteille tällaisia lupia voidaan myöntää. Keveiden, teltan tapaisten piilokojujen avulla tapahtuva luontokuvaus rinnastetaan jokamiesleiriytymiseen, eikä se siten edellytä lupaa. Em. linjaus koskee myös muita luonnonkatselutuotteita.
+Suunnitelmatekstiä tarkennetaan.

jatkuu

LAUSUNNON ANTAJA JA ASIA

METSÄHALLITUKSEN VASTAUS
JA MAHDOLLINEN TOIMENPIDE**ERÄMATKAILU PIIRAINEN jatkoa**

"Rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tahallinen häirintä erityisesti niiden lisääntymisaikana on luonnonsuojelulain mukaan kielletty, minkä takia mm. kuvaaminen pesällä on kielletty. Poikkeus häirintäkiellosta edellyttää alueellisen ympäristökeskuksen lupaa." Luontokuvaajan "opettaminen" luonnon kunnioittamiseen Metsähallituksen toimesta on lähinnä surkuhupaisaa.

"Luonnonsuojelulain 18. §:n mukaisia liikkumislupia (eli lupaa liikkumiseen luonnonsuojelulain mukaisella rajoitusvyöhykkeellä) ei myönnetä harrastemaiseen tai kaupalliseen – – ". Miten kaupallinen ja ammattimainen poikkeavat toisistaan? ks. alempana, eli eikö virke "Ammattimaisen luontokuvauksen – – " anna riittävän liikkumavaran tai haluttaessa tiukan linjan rajoittamatta liikaa mahdollisuuksia?

"Luonnonsuojelualueille ei myönnetä lupia piilokojujen tai muiden rakenteiden avulla tapahtuvaan luontokuvaukseen." Onko tarpeen näin jyrkkä sanamuoto, ks. perustelu jäljempää?

"Haaskanpitoa [entäs muunlainen ravinto-houkutin tms.?] vain luontokuvausta varten ei suojelualueilla sallita."

"Ammattimaisen luontokuvauksen tarvitsemia maastoliikennelupia moottorikelkkaa varten voidaan myöntää tapauskohtaisen harkinnan pohjalta maastoliikennelain ja Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteiden mukaisesti." Miksi MH pyrkii sulkemaan jo ennakkoon kaikki, myös omat mahdollisuutensa luonnonkatseluelinkeinon tukemiseen niillä viimeisillä alueilla, minkälaisilla luonto on jääkauden jälkeen kehittynyt nykyiseen muotoonsa? Elinkeinohan on niin nuori ja nopeasti kehittyvä, ettei kukaan pysty sanomaan nyt, minkälaisia muotoja on olemassa muutaman vuoden päästä. Miksi elinkeinon mahdollisuuksia pyritään rajoittamaan enemmän kuin muiden elinkeinon (esim. kalastus ja varsinkin porotalous, joka Kalevalapuiston alueella on ani harvalle yrittäjälle merkittävä ja vain muutamalle pääasiallinen toimeentulo)? Niin ja kun nyt lukijani perustelet, että mm. porotalouden erityisaseman sanoo laki, niin minäpä kysynkin, että miksi ne lait on tehty? Eikös tiettyjen luontaiselinkeinojen helpottamiseksi ja tukemiseksi? Miksi eläintarkkailu ei voisi jatkossa olla niihin rinnastettava luontaiselinkeino?

-Hks-teksti ei ole tarkoitettu luontokuvaajan opettamiseen. Suunnitelmaa lukevat myös muut tahot, joiden on hyvä tietää luontokuvaukseen liittyvät reunaehdot.
+Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.

+Kyseinen kohta poistetaan suunnitelmatekstistä, koska suunnittelualueella ei ole luonnonsuojelulain 18. §:n mukaisia rajoitusalueita.

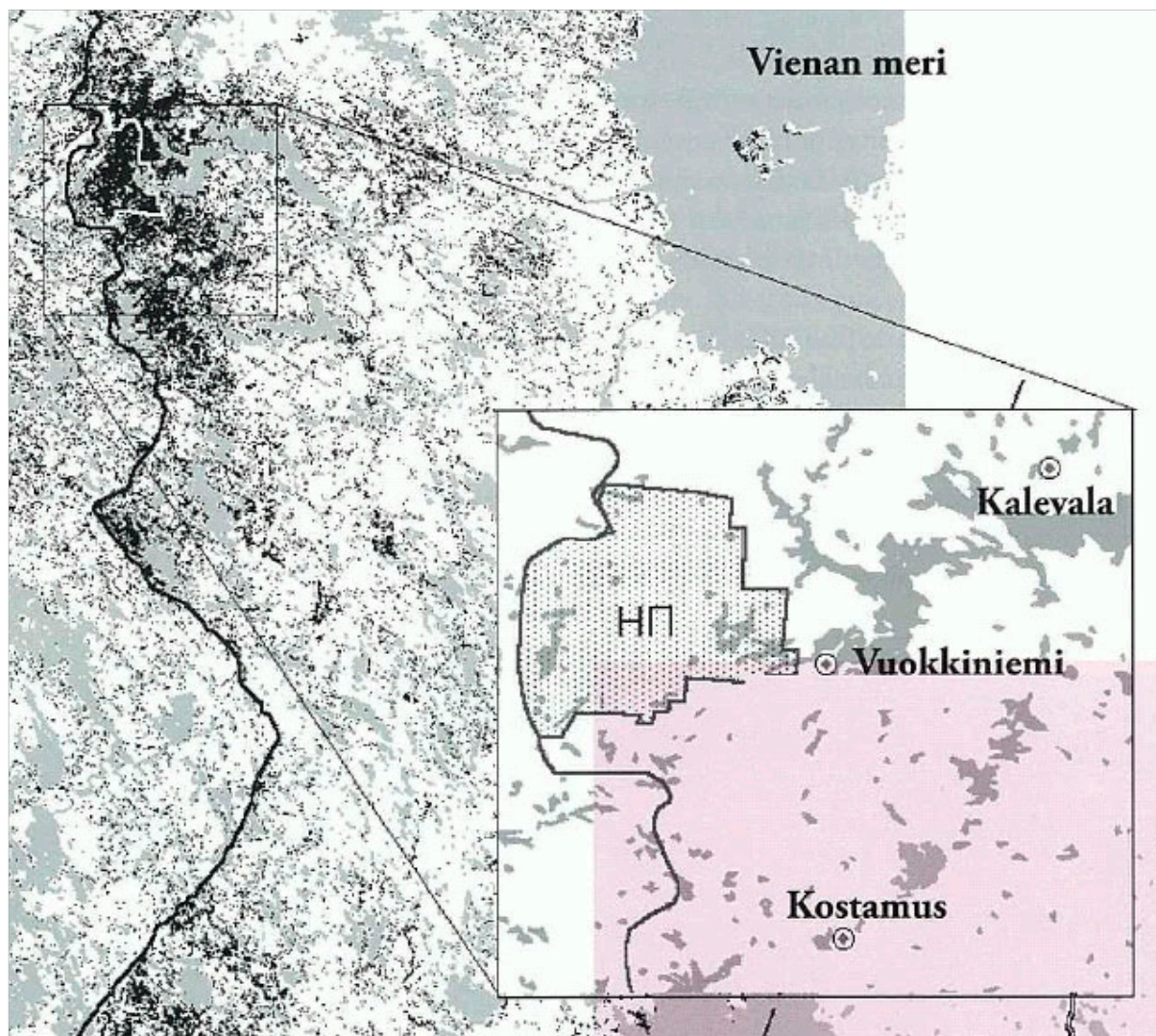
-Luontokuvaukseen liittyvät hks:n kirjaukset perustuvat valtakunnallisiin linjauksiin, jotka on mainittu Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteissa (2010).
+Ei muutoksia suunnitelmatekstiin.

-Keinoruokinta yleisesti ottaen katsotaan soveltuvaksi suojelualueilla vain tutkimus- tai luonnonsuojeluyksistä. Asia ratkaistaan tapauskohtaisesti.
+Suunnitelmatekstiä tarkennetaan.

-Luontokuvaukseen liittyvät suunnitelman kirjaukset perustuvat valtakunnallisiin linjauksiin, jotka on mainittu Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteissa (2010) ja jotka pohjautuvat MH:n maastoliikenneperiaatteisiin (2007d). Lausujatahon lainaama ote suunnitelmasta on salliva, eli maastoliikennelupia voidaan tarvittaessa myöntää maastoliikennelain ja Metsähallituksen maastoliikenneperiaatteiden mukaisesti. Suunnitelmaa ja sen vaikuttavuutta arvioidaan noin viiden vuoden välein. Mikäli arviointi antaa aihetta, suunnitelmaa tarkistetaan mm. senhetkisen lainsäädännön sekä Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteiden pohjalta. Metsähallitus ei ole toimivaltainen puuttumaan porotalouden luontaiselinkeino-asemaan lainsäädännössä. Luontokuvaus- ja luonnonkatseluelinkeinon on syytä pyrkiä vaikuttamaan lainsäätäjiin, mikäli tavoitteena on ko. elinkeinon saaminen lainsäädännöllisesti samaan asemaan kuin luontaiselinkeinot.
+Ei muutoksia suunnitelmatekstiin muilta osin, kuin että lisätään tekstiin tarkennus kulloinkin voimassa olevasta lainsäädännöstä maastoliikenteen ohjaajana. Mikäli hks-kaudella luontomatkaillun tai luontokuvauksen asemaa elinkeinona muutetaan lainsäädännössä, se aiheuttaa päivitystarpeita myös hoito- ja käyttösuunnitelmaan.

Kuva Kalevalan kansallispuiston rajauksesta

(Tervonen & Härkönen 2005)

Ympäristöministeriön vahvistuskirje

3.1.2011

YM65/5741/2009

Metsähallitus
PL 94
01301 VANTAA

METSÄHALLITUS

07. 01. 2011

MH 1742/623/2008

Viite Metsähallituksen kirje Dnro 1742/623/2008/ 21.12.2009
Hänvisning

Asia Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaminen
Ärende

Metsähallitus on viitekohdassa mainitulla saatekirjeellään lähettänyt ympäristöministeriölle Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamista varten. Suunnitelma-alue käsittää yhteensä 17 erillistä luonnonsuojelualuetta tai suojeluohjelmakohdetta, joista suurin osa kuuluu vanhojen metsien suojeluohjelmaan. Koko suunnitelma-alueen yhteispinta-ala on 27 398 hehtaaria. Vieremänsuon ja Lososuon-Saarijärven soidensuojelualueet on perustettu soidensuojelualueista annetulla lailla (851/1988), jota koskevan asetuksen (852/1988) 4 §:n nojalla alueille tarvittaessa laadittavan hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö. Paiselammin ja Raatesuon soidensuojelualueet on perustettu soidensuojelualueista annetulla lailla (676/1981), jota koskevan asetuksen (933/1981) 4 §:n nojalla alueille tarvittaessa laadittavan hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö. Lisäksi suunnitelmaan kuuluva Martinselkosen luonnonsuojelualue on perustettu lailla (598/1992). Sitä koskevan asetuksen (948/1993) nojalla alueelle tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka ympäristöministeriö vahvistaa. Metsähallitus on pyytänyt suunnitelmasta luonnosvaiheessa lausunnot, joiden perusteella se on viimeistelty ministeriöön vahvistettavaksi tulleeseen muotoon. Ympäristöministeriöllä on ollut mahdollisuus tutustua suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin.

Metsähallituksen laatima Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelma muodostaa erittäin merkittävän ja monimuotoisen, erityisesti metsiä ja soita sekä vesiä käsittävän suojelualueverkoston rajan läheisyydessä Suomussalmen kunnassa. Alue koostuu 17 erillisestä Natura 2000 alueesta, joista suurimman osan suojelu tullaan toteuttamaan luonnonsuojelulain nojalla. Suunnitelma-alue muodostaa merkittävän osan Kalevalapuiston toiminnallisesta kokonaisuudesta, joka on tärkeä osapuoli Suomen ja Venäjän välillä toteutettavasta ns. puistopariyhteistyöstä rajanläheisillä suojelualueilla. Alueen pääasiallinen käyttömuoto on luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelu. Aluetta kehitetään myös luontomatkailukohteena siten, etteivät suunnittelalueen suojeluarvot vaarannu.

Kalevalapuiston muodostaman suojelualuekokonaisuuden hoidolle ja käytölle asetetut tavoitteet ovat sopusoinnussa luonnonsuojelualueen ja soidensuojelualueiden suojelun sekä myös muiden arvokkaiden luonnonalueiden hoidon ja käytön tavoitteiden kanssa. Suunni-

telma on tietopohjaltaan kattava ja havainnollinen. Maankäytön vyöhykejako sekä luonnon suojelulle ja hoidolle asetetut tavoitteet edistävät myös ao. Natura 2000 -alueiden suojelun perustana olevien tavoitteiden saavuttamista.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on arvioitu, että suunnitelman toteuttamisella ei ole merkittäviä luonnonarvoja heikentäviä vaikutuksia Kalevalapuiston suojelualueiden Natura 2000 -alueilla eikä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista erillistä arviointia tarvitse tehdä. Ministeriö katsoo, että suunnitelmassa esitetyt arviot perustuvat riittävään tietoon ja alueiden luonnontila on hyvä sekä ne säilytetään luonnontilassa. Em. soidensuojelualueet ovat pääosin syrjävyöhykettä eikä niille rakenneta uutta palveluvarustusta. Martinselkosen luonnonsuojelualueesta on suurin osa virkistysvyöhykettä, jossa myös uuden palveluvarustuksen rakentaminen on mahdollista, mikäli se erillisen toimenpidesuunnitelman nojalla on perusteltua.

Metsähallituksen laatima ehdotus Kalevalapuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaksi täyttää tehtävänsä kansainvälisestikin tärkeän suojelualuekokonaisuuden hoitoa ja käyttöä ohjaavana asiakirjana. Ympäristöministeriö vahvistaa omalta osaltaan Vieremänsuon ja Lososuon-Saarijärven sekä Paiselammin ja Raatesuon soidensuojelualueita sekä Martinselkosen luonnonsuojelualueita koskevan hoito- ja käyttösuunnitelmaosuuden Metsähallituksen em. saatteeseen liitteenä esitetyn suunnitelman mukaisena.

Ryhmäpäällikön sijainen
Hallitussihteeri

Heikki Korpelainen

Luonnonsuojeluvalvoja

Pekka Salminen

TIEDOKSI

Kainuun ELY-keskus
Kainuun maakunta-kuntayhtymä
Suomussalmen kunta
Kainuun luonnonsuojelupiiri

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 191 Yliniva, M. & Keskinen, E. 2010: Perämeren kansallispuiston vesimakrofytit. Peruskartoitus ja näytteenottomenetelmien vertailu. 66 s.
- No 192 Juutinen, R. ym. 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve. Kasviyhteisöjen ja ympäristön rakenteen tarkastelu. 59 s.
- No 193 Juutinen, R. (toim.) 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve. Hyönteislajiston tarkastelu ja koko hankkeen yhteenveto. 133 s.

Sarja B

- No 146 von Boehm, A. 2010: Nuuksion kansallispuiston kävijätutkimus 2009–2010. 60 s.
- No 147 Laukkanen, M. 2010: Kolin kansallispuiston yritystutkimus 2009–2010. 67 s.
- No 148 Leinonen, K., Seppänen, M., Raasakka, N. & Magga, A. 2011: Urho Kekkonen kansallispuiston kalastus- ja retkeily selvitys 2008. 36 s.
- No 149 Metsähallitus 2011: Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös ja toimintakertomus 2010. 62 s.

Sarja C

- No 80 Metsähallitus 2010: Kolvananuuro ja lähialueet Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 81 Metsähallitus 2010: Kaldoaivin erämaa-alueen sekä Sammuttijängän–Vaijoenjängän soidensuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 175 s.
- No 82 Metsähallitus 2010: Metsäkylän Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2009–2018. 41 s.
- No 84 Metsähallitus 2010: Muotkatunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 184 s.
- No 85 Kyöstillä, M., Erkkonen, J., Sulkava, P. & Lohiniva, S. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. 82 s.
- No 86 Pulkkinen, P., Partanen, T., Kiiskinen, A. & Laakkonen, M. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kalavesien hoito- ja käyttösuunnitelma. 40 s.
- No 87 Laukkanen, M. 2010: Kolin–Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma. 39 s.
- No 88 Metsähallitus 2010: Pyhä-Häkin kansallispuiston ja Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 104 s.
- No 89 Metsähallitus 2011: Lätäsenon–Hietajoen soidensuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 136 s.
- No 90 Pulkkinen, E. 2011: Idän Taigan luontomatkailusuunnitelma. Hossa, Kalevalapuisto, Ystäväyden puisto. 49 s.

ISSN-L 1796-2943
ISSN 1799-5396 (painettu)
ISSN 1796-2943 (verkkójulkaisu)
ISBN 978-952-446-816-9 (painettu)
ISBN 978-952-446-817-6 (verkkójulkaisu)

Julkaisu on luettavissa osoitteessa:

www.metsa.fi/hks